

BIROUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ

***DEZVOLTAREA
SOCIAL-ECONOMICĂ
A REPUBLICII MOLDOVA
în anul 2008***

Chișinău, 2009

CUPRINS

| | |
|--|----|
| I. INFORMAȚIE SUCCINTĂ PRIVIND DEZVOLTAREA SOCIAL-ECONOMICĂ A REPUBLICII MOLDOVA în anul 2008 | 5 |
| 1.1. Principalii indicatori macroeconomici ai Republicii Moldova..... | 7 |
| II. PRODUSUL INTERN BRUT | 8 |
| III. PRODUCȚIA BUNURILOR ȘI SERVICIILOR | |
| 3.1. Industrie..... | 12 |
| 3.2. Agricultură | 17 |
| 3.3. Investiții în capital fix..... | 20 |
| 3.4. Transporturi | 22 |
| 3.5. Comunicații..... | 24 |
| 3.6. Turism..... | 25 |
| 3.7. Comerț cu amănuntul și servicii cu plată prestate populației..... | 27 |
| 3.8. Comerț exterior..... | 30 |
| IV. PREȚURI..... | 39 |
| V. FINANȚE | |
| 5.1. Executarea bugetului public național | 41 |
| 5.2. Credite, depuneri bănești și rulajul de casă..... | 43 |
| 5.3. Asigurări | 44 |
| 5.4. Piața hârtiilor de valoare..... | 44 |
| VI. SITUAȚIA SOCIALĂ..... | 45 |
| 6.1. Nivelul de trai al populației..... | 45 |
| 6.2. Situația demografică | 54 |
| 6.3. Ocrotirea sănătății | 55 |
| 6.4. Învățământ..... | 57 |
| 6.5. Infracțiuni | 60 |
| VII. INFORMAȚIE SUCCINTĂ CU PRIVIRE LA SITUAȚIA SOCIAL-ECONOMICĂ A UTA GĂGĂUZIA | 62 |
| PRECIZĂRI METODOLOGICE | 64 |

I. INFORMAȚIE SUCCINTĂ PRIVIND DEZVOLTAREA SOCIAL-ECONOMICĂ A REPUBLICII MOLDOVA în anul 2008¹

Rezultatele activității economiei naționale se prezintă astfel:

- **Produsul intern brut** în anul 2008, conform datelor preliminare a atins valoarea de 62840 milioane lei, prețuri curente de piață. În condiții comparabile produsul intern brut a fost cu 7,2% mai superior față de anul precedent.

- **Întreprinderile industriale** de toate formele de proprietate, conform datelor preliminare au fabricat **producție** în valoare de 29654,6 milioane lei în prețuri curente. Indicele volumului producției industriale față de anul 2007 a constituit 100,7% (în prețuri comparabile). Situația din sectorul industrial al economiei a fost influențată preponderent de activitatea întreprinderilor din industria alimentară și a băuturilor, care deținând ponderea de 43,1% în volumul total de producție au contribuit la creșterea acestuia cu 4,1%.

Majorări ale volumului producției industriale față de anul 2007 s-au înregistrat la următoarele activități principale: fabricarea vinului; fabricarea zaharului; fabricarea produselor lactate; fabricarea pâinii și a produselor de patiserie proaspete; industria chimică; producția, prelucrarea și conservarea cărnii și a produselor din carne; fabricarea băuturilor alcoolice distilate; fabricarea de cacao, ciocolată și produse zaharoase de cofetărie; producția de mobilier; tăbăcirea și prelucrarea pieilor; industria metalurgică etc.

În același timp, a avut loc reducerea volumului producției industriale comparativ cu anul 2007 la întreprinderile cu următoarele activități principale: fabricarea articolelor de îmbrăcăminte; fabricarea hîrtiei și cartonului; fabricarea berii; fabricarea produselor de tutun; fabricarea produselor textile; fabricarea elementelor din beton, ipsos și ciment; fabricarea de mașini și echipamente; fabricarea sticlei și articolelor din sticlă; sectorul energetic etc.

- **Producția globală agricolă** obținută în toate categoriile de gospodării în anul 2008, a însumat 16410 milioane lei în prețuri curente constituind, conform estimărilor, 131,9% (în prețuri comparabile) față de anul precedent. Majorarea producției agricole a fost determinată de creșterea producției vegetale cu 69,0%, în același timp producția animalieră s-a diminuat cu 19,6%.

- **Investițiile în capital fix** din contul tuturor surselor de finanțare realizate în economia națională în perioada de raport au fost însușite în valoare de 17710,3 milioane lei, din care lucrările de construcții-montaj au constituit 10148,0 milioane lei sau respectiv cu cîte 0,4% mai mult în raport cu anul 2007. Darea în folosință a caselor de locuit s-a majorat cu 11,7%.

- **Parcursul mărfurilor** realizat de întreprinderile de transport feroviar, auto, fluvial și aerian în anul 2008 s-a diminuat cu 1,1% față de anul 2007, iar volumul mărfurilor transportate – cu 4,8%.

- **Parcursul pasagerilor transportați** cu transportul public în anul 2008 a crescut cu 5,9% față de anul 2007, iar numărul pasagerilor transportați – cu 2,2%.

- **Vînzările de mărfuri cu amănuntul**, în anul 2008 au totalizat 34573,6 milioane lei, înregistrînd în termeni reali o creștere de 8,4%, comparativ cu anul 2007.

¹ Indicatorii economico-sociali sînt prezentați fără datele întreprinderilor și organizațiilor din partea stîngă a Nistrului și municipiul Bender

- Valoarea **serviciilor cu plată prestate populației** s-a cifrat la 13110,4 milioane lei, înregistrând, în condiții comparabile de prețuri, o diminuare cu 2,4% comparativ cu anul 2007.

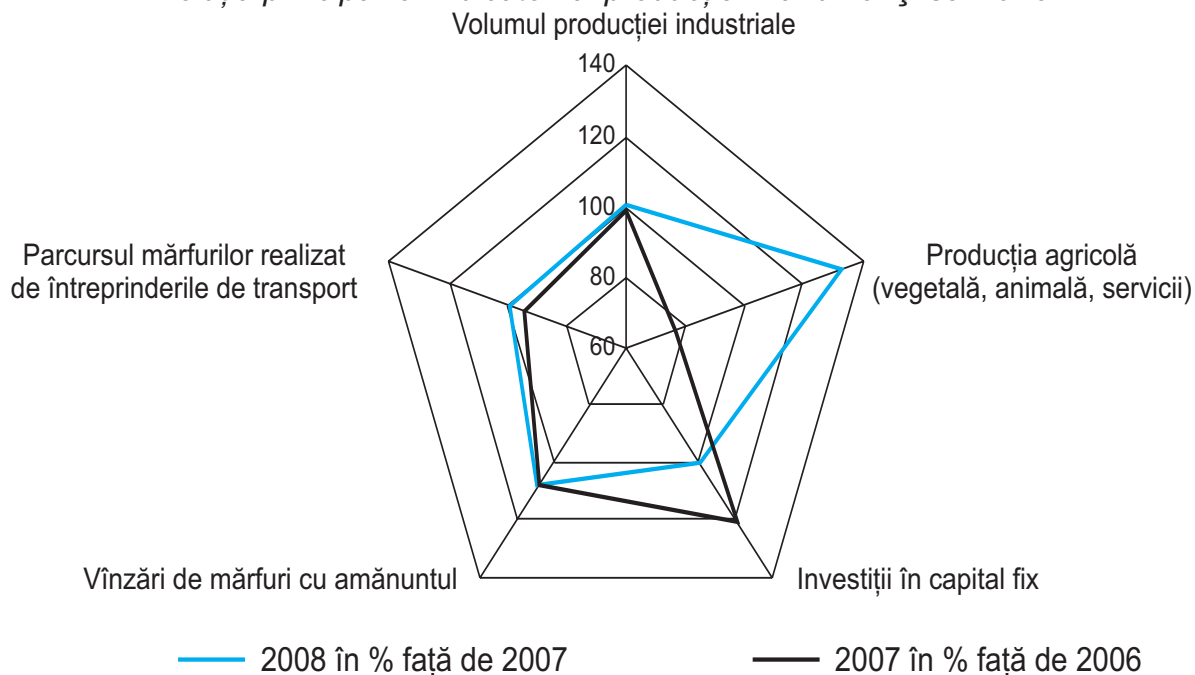
- **Exporturile** de mărfuri realizate în anul 2008 s-au cifrat la 1597,3 milioane dolari SUA, nivel superior celui înregistrat în perioada corespunzătoare din anul 2007 cu 19,0%. **Importurile** de mărfuri au evoluat la 4898,9 milioane dolari SUA, volum superior celui realizat în anul 2007 cu 32,8%. **Balanța comercială** s-a soldat cu un **deficit** de 3301,6 milioane dolari SUA, sau cu 953,8 milioane dolari SUA (cu 40,6%) mai mare față de cel marcat în anul 2007.

- **Salariul mediu lunar** al unui salariat din economia națională în anul 2008 a constituit 2529 lei sau cu 22,6% mai mult față de anul precedent. În sfera bugetară salariul mediu a constituit 1959 lei, iar în sectorul real al economiei – 2825 lei.

- **Numărul șomerilor oficial înregistrați**, conform datelor Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă, la 1 ianuarie 2009 a fost de 17,8 mii persoane. Numărul șomerilor, determinat conform definiției Biroului Internațional al Muncii, în trimestrul III 2008 a fost de 48,7 mii persoane.

- **Rata inflației** în decembrie 2008 față de decembrie 2007 a constituit 7,3%, iar inflația medie anuală în anul 2008 față de anul precedent a marcat 12,7% (rata inflației în decembrie 2007 față de decembrie 2006 a constituit 13,1%, iar cea medie anuală în anul 2007 față de anul anterior – 12,3%).

Evoluția principalilor indicatori ai producției mărfurilor și serviciilor



1.1. Principalii indicatori macroeconomici ai Republicii Moldova

| | 2000 | 2004 | 2005 | 2006 | 2007 | 2008* |
|---|---------|---------|---------|----------------------|----------------------|----------------------|
| Produsul intern brut , mil. lei | 16020 | 32032 | 37652 | 44754 | 53430 | 62840 |
| în % față de anul precedent | 102,1 | 107,4 | 107,5 | 104,8 | 103,0 | 107,2 |
| Volumul producției industriale ¹ , mil. lei | 8167,7 | 17591,1 | 20770,2 | 22370,7 | 26173,5 | 29654,6 |
| în % față de anul precedent | 107,7 | 108,2 | 107,0 | 95,2 | 98,7 | 100,7 |
| Producția agricolă , mil. lei | 8268 | 11819 | 12688 | 13734 | 12825 | 16410 |
| în % față de anul precedent | 96,7 | 120,8 | 100,8 | 98,9 | 76,9 | 131,9 |
| Investiții în capital fix din contul tuturor surselor de finanțare, mil. lei | 1759,3 | 5140,0 | 7796,5 | 11012,3 | 15180,5 | 17710,3 |
| în % față de anul precedent | 85,0 | 107,6 | 121,4 | 124,0 | 120,7 | 100,4 |
| inclusiv lucrări de construcții-montaj | 755,6 | 2548,1 | 3913,4 | 5908,3 | 8423,6 | 10148,0 |
| în % față de anul precedent | 72,0 | 133,6 | 124,3 | 126,0 | 119,3 | 100,4 |
| Darea în folosință a caselor de locuit (suprafața totală) din contul tuturor surselor de finanțare, mii m ² | 213,8 | 343,5 | 461,1 | 579,0 | 558,0 | 623,2 |
| în % față de anul precedent | 75,4 | 119,6 | 134,2 | 125,6 | 96,3 | 111,7 |
| Parcursul mărfurilor realizat de întreprinderile de transport – total , mil. tone-km | 1977,1 | 4175,5 | 4263,6 | 5206,5 ² | 4891,7 ² | 4837,7 ² |
| în % față de anul precedent | 131,0 | 109,9 | 102,1 | 115,8 | 94,0 ² | 98,9 ² |
| din care: | | | | | | |
| feroviar | 1513,2 | 3005,9 | 3052,9 | 3673,2 | 3120,2 | 2877,6 |
| în % față de anul precedent | 127,1 | 99,6 | 101,6 | 120,3 | 84,9 | 92,2 |
| auto | 459,7 | 1168,2 | 1209,2 | 1531,4 ² | 1769,6 ² | 1958,1 ² |
| în % față de anul precedent | 145,6 | 149,9 | 103,5 | 104,5 | 115,6 ² | 110,7 ² |
| Mărfuri transportate de întreprinderile de transport – total , mii tone | 10227,0 | 16327,9 | 15236,4 | 15483,7 ² | 16982,6 ² | 16163,7 ² |
| în % față de anul precedent | 112,2 | 94,0 | 93,3 | 96,7 | 109,7 ² | 95,2 ² |
| din care: | | | | | | |
| feroviar | 8213,8 | 13309,9 | 11704,1 | 11092,5 | 11846,8 | 10997,7 |
| în % față de anul precedent | 124,2 | 90,3 | 87,9 | 94,8 | 106,8 | 92,8 |
| auto | 1981,0 | 2897,6 | 3419,7 | 4248,7 ² | 4968,3 ² | 4963,2 ² |
| în % față de anul precedent | 79,8 | 115,7 | 118,0 | 102,4 | 116,9 ² | 99,9 ² |
| Vinzări de mărfuri cu amănuntul – total , mil. lei | 6012,0 | 16575,8 | 19487,7 | 23356,6 | 28220,1 | 34573,6 |
| în % față de anul precedent | 104,0 | 105,6 | 105,3 | 106,9 | 107,6 | 108,4 |
| din care, prin unitățile comerciale | 3193,7 | 8338,8 | 11030,8 | 13620,7 | 16866,6 | 21295,1 |
| în % față de anul precedent | 100,6 | 111,7 | 113,9 | 110,1 | 110,3 | 111,7 |
| Stocuri de mărfuri la unitățile de comerț (la sfârșitul anului), mil. lei | 434,7 | 1398,8 | 2021,1 | 2685,1 | 3740,9 | 4757,5 |
| în % față de anul precedent | 83,6 | 113,7 | 126,3 | 114,2 | 120,2 | 119,7 |
| Servicii cu plată prestate populației – total , mil. lei | 2599,6 | 6970,4 | 8209,5 | 9964,0 | 11568,5 | 13110,4 |
| în % față de anul precedent | 100,1 | 105,3 | 109,2 | 105,6 | 101,1 | 97,6 |
| din care, prin unitățile oficial înregistrate | 2246,8 | 5685,5 | 6663,6 | 8029,0 | 9616,4 | 11026,4 |
| în % față de anul precedent | 104,3 | 105,9 | 108,6 | 104,9 | 104,2 | 98,8 |
| Export , mil. dolari SUA | 471,5 | 985,2 | 1091,3 | 1051,6 | 1341,7 | 1597,3 |
| în % față de anul precedent | 101,7 | 124,7 | 110,8 | 96,4 | 127,6 | 119,0 |
| Import , mil. dolari SUA | 776,4 | 1768,5 | 2292,3 | 2693,2 | 3689,5 | 4898,9 |
| în % față de anul precedent | 132,4 | 126,1 | 129,6 | 117,5 | 137,0 | 132,8 |
| Deficitul balanței comerciale , mil. dolari SUA | -304,9 | -783,3 | -1201,0 | -1641,6 | -2347,8 | -3301,6 |
| în % față de anul precedent | 248,1 | 127,9 | 153,3 | 136,7 | 143,0 | 140,6 |
| Salariul mediu lunar al unui salariat din economia națională , lei | 407,9 | 1103,1 | 1318,7 | 1697,1 | 2065,0 | 2528,6 |
| în % față de anul precedent | 133,9 | 123,8 | 119,5 | 128,7 | 121,7 | 122,6 |
| Salariul real al unui salariat , în % față de anul precedent | 102,3 | 110,1 | 106,8 | 114,2 | 108,4 | 108,8 |
| Numărul șomerilor oficial înregistrați (la sfârșitul anului), mii persoane | 28,9 | 21,0 | 21,7 | 20,4 | 18,9 | 17,8 |
| în % față de anul precedent | 82,7 | 106,8 | 103,3 | 93,7 | 92,8 | 94,4 |
| Indicele prețurilor de consum în % față de anul precedent | 131,2 | 112,4 | 111,9 | 112,7 | 112,3 | 112,7 |
| din care: | | | | | | |
| mărfuri alimentare | 136,5 | 112,8 | 113,7 | 109,1 | 111,0 | 115,6 |
| mărfuri nealimentare | 122,1 | 111,8 | 112,3 | 116,4 | 113,1 | 108,3 |
| servicii | 127,5 | 112,4 | 107,8 | 114,7 | 114,3 | 116,5 |

* Date preliminare

¹ Indicatorul include volumul producției, calculat pe întreprinderile individuale

² Inclusiv datele pe întreprinderile cu alte genuri de activitate, care efectuează transportări auto de mărfuri și dispun de 10 și mai multe autovehicule de marfă proprii sau închiriate

II. PRODUSUL INTERN BRUT

Conform datelor operative, în anul 2008, produsul intern brut în valoare nominală de 62840 mil. lei, prețuri curente de piață, a depășit în termeni reali cu 7,2% realizările anului precedent și cu 62,9% realizările anului 2000. În perioada 2001-2008 ritmul mediu anual de creștere al produsului intern brut a constituit 106,3%, cel mai înalt ritm anual fiind înregistrat în anul 2002 – 107,8%, iar cel mai mic – în anul 2007 – 103,0%.

Valoarea adăugată brută produsă în sectorul de bunuri a crescut cu 14,7% comparativ cu anul 2007 și a influențat cu 3,6% sporirea reală a produsului intern brut. Creșterea a fost condiționată de majorarea semnificativă a valorii adăugate brute produsă în agricultură cu 35,2% față de anul precedent, pe când în anul 2007 acest indicator s-a diminuat cu 35,0% în raport cu anul 2006. În perioada de referință, valoarea adăugată brută în industrie s-a majorat cu 0,3% comparativ cu diminuarea cu 0,8% în anul 2007 față de anul 2006. Contribuția valorii adăugate brute produse în industrie la formarea produsului intern brut a constituit 14,5% în anul de referință față de 14,2% în anul 2007.

Valoarea adăugată brută, produsă în sectorul de servicii, a contribuit la formarea produsului intern brut în proporție de 61,3% și a crescut cu 3,8% față de anul 2007, influențând creșterea reală a produsului intern brut cu 2,3%.

Total pe economie, valoarea adăugată brută, a depășit realizările anului precedent cu 6,3% cu un grad de influență asupra creșterii reale a produsului intern brut de 5,3%, pe când contribuția la formarea produsului intern brut s-a diminuat față de anul 2007 cu 0,7 puncte procentuale.

În perioada de referință rata valorii adăugate brute total pe economie (valoarea adăugată brută raportată la volumul de producție) s-a diminuat față de anul 2007 cu 1,5 puncte procentuale, cea înregistrată în sectoarele de bunuri și servicii, a fost respectiv cu 1,9 puncte procentuale și cu 1,2 puncte procentuale sub nivelul anului anterior.

Rata valorii adăugate brute

| | procente | |
|--------------------------|-------------|-------------|
| | 2007 | 2008 |
| Total pe economie | 37,2 | 35,7 |
| din care: | | |
| bunuri | 29,0 | 27,1 |
| servicii | 43,7 | 42,5 |

Volumul impozitelor pe produs și import a depășit cu 9,2% nivelul anului precedent, contribuind la formarea produsului intern brut cu 18,8% față de 18,4% în anul 2007. În perioada de referință influența impozitelor pe produs și import asupra majorării reale a produsului intern brut a constituit 1,7%, față de 1,5% în anul precedent. Impozitele percepute din importul de mărfuri au asigurat, în anul 2008, creșterea reală a produsului intern brut cu 1,3% față de 1,0% în anul 2007. Din volumul total al impozitelor pe produs și import 73,0% revin impozitelor provenite din importul de mărfuri și numai 27,0% – impozitelor colectate din producția autohtonă; în anul 2007 proporția a constituit respectiv 72,7% și 27,3%.

În anul 2008 indicele-deflator pentru produsul intern brut (raportul produsului intern brut evaluat în prețuri curente la produsul intern brut în prețurile anului precedent) a constituit 109,7%; cel pentru valoarea adăugată brută produsă în sectoarele de bunuri și servicii – respectiv 99,0% și 113,5% și cel pentru impozitele nete pe produs și import – 110,4 %.

Creșterea produsului intern brut pe elemente de cheltuieli a fost condiționată, preponderent, de majorarea cu 4,6% a consumului final – total față de 3,9% în anul precedent, asigurând creșterea reală a produsului intern brut cu 5,2% în raport cu 4,4% în anul 2007.

Formarea brută de capital fix s-a majorat cu 1,8% comparativ cu anul 2007, contribuind cu 34,1% la formarea produsului intern brut și cu 0,6% la creșterea lui reală. Rata de investiție (formarea brută de capital fix raportată la valoarea adăugată brută) s-a majorat de la 41,0% în anul 2007 la 41,4% în anul 2008.

Volumul total al cererii interne (consumul final și formarea brută de capital) a fost distribuit în proporție de 75,5% pentru consumul final și 24,5% pentru acumulări față de 74,9% și 25,1% respectiv în anul 2007.

Resursele și utilizările produsului intern brut

| | Prețuri curente, mil. lei | | Modificări față de anul precedent ((+) / (-)), % | | Contribuția activităților / elementelor de utilizări la formarea PIB, % | | Gradul de influență a activităților / elementelor de utilizări la creșterea (+) / descreșterea (-) PIB, % | |
|--|---------------------------|-------|--|------|---|------|---|------|
| | 2007 | 2008 | 2007 | 2008 | 2007 | 2008 | 2007 | 2008 |
| RESURSE | | | | | | | | |
| Valoarea adăugată brută – total | 44413 | 51754 | 2,3 | 6,3 | 83,1 | 82,4 | 1,9 | 5,3 |
| Bunuri | 12950 | 14696 | -17,8 | 14,7 | 24,2 | 23,4 | -5,2 | 3,6 |
| Agricultură, economia vînatului, silvicultură și pescuit | 5334 | 5617 | -35,0 | 35,2 | 10,0 | 8,9 | -5,1 | 3,5 |
| Industrie | 7616 | 9079 | -0,8 | 0,3 | 14,2 | 14,5 | -0,1 | 0,1 |

| | Prețuri curente, mil. lei | | Modificări față de anul precedent (+) / (-), % | | Contribuția activităților / elementelor de utilizări la formarea PIB, % | | Gradul de influență a activităților / elementelor de utilizări la creșterea (+) / descreșterea (-) PIB, % | |
|--|------------------------------|--------------|--|------------|---|--------------|---|------------|
| | 2007 | 2008 | 2007 | 2008 | 2007 | 2008 | 2007 | 2008 |
| Servicii | 32679 | 38517 | 14,0 | 3,8 | 61,2 | 61,3 | 8,0 | 2,3 |
| Construcții | 2586 | 3162 | 21,2 | 1,1 | 4,8 | 5,0 | 0,9 | 0,0 |
| Comerț cu ridicata și cu amănuntul | 6714 | 8224 | 16,5 | 9,5 | 12,6 | 13,1 | 1,9 | 1,2 |
| Transporturi și comunicații | 6582 | 7652 | 18,8 | 4,5 | 12,3 | 12,2 | 2,2 | 0,6 |
| Alte servicii | 16797 | 19479 | 10,2 | 1,7 | 31,5 | 31,0 | 3,0 | 0,5 |
| Serviciile intermediarilor financiari indirect măsurate (SIFIM) | -1216 | -1459 | | | -2,3 | -2,3 | -0,9 | -0,6 |
| Impozite nete pe produs și import din care, impozite pe produs și import | 9017 | 11086 | 6,7 | 11,4 | 16,9 | 17,6 | 1,1 | 1,9 |
| inclusiv impozite pe import | 9816 | 11823 | 8,4 | 9,2 | 18,4 | 18,8 | 1,5 | 1,7 |
| inclusiv impozite pe import | 7132 | 8631 | 7,9 | 9,8 | 13,4 | 13,7 | 1,0 | 1,3 |
| PRODUSUL INTERN BRUT | 53430 | 62840 | 3,0 | 7,2 | 100,0 | 100,0 | 3,0 | 7,2 |
| UTILIZĂRI | | | | | | | | |
| Consumul final – total | 60618 | 71534 | 3,9 | 4,6 | 113,5 | 113,8 | 4,4 | 5,2 |
| Consumul final al gospodăriilor | 49178 | 57944 | 3,6 | 4,5 | 92,1 | 92,2 | 3,3 | 4,1 |
| Consumul final al administrației publice și private | 11440 | 13590 | 5,2 | 5,0 | 21,4 | 21,6 | 1,1 | 1,1 |
| Formarea brută de capital | 20360 | 23222 | 22,0 | -0,9 | 38,1 | 37,0 | 7,2 | -0,4 |
| Formarea brută de capital fix | 18222 | 21413 | 25,5 | 1,8 | 34,1 | 34,1 | 7,2 | 0,6 |
| Export net | -27548 | -31916 | 18,5 | -4,6 | -51,6 | -50,8 | -8,6 | 2,4 |
| Export | 24354 | 25603 | 10,5 | -7,8 | 45,6 | 40,7 | 4,8 | -3,5 |
| Import (-) | 51902 | 57519 | 14,6 | -6,1 | 97,2 | 91,5 | 13,4 | -5,9 |

Cu toate că importurile de bunuri și servicii continuă să prevaleze asupra exporturilor de bunuri și servicii, valoarea soldului negativ al exportului-importului raportată la produsul intern brut s-a redus în anul 2008 față de anul precedent cu 0,8 puncte procentuale, contribuind la creșterea reală a produsului intern brut cu 2,4%.

Faptul, că importurile de bunuri și servicii au fost superioare exporturilor de bunuri și servicii se reflectă și în decalajul import-export, care în anul 2008 a fost de 1 la 0,45 față de 1 la 0,47 în anul 2007, adică la fiecare un leu importuri de bunuri și servicii în anul 2008 s-a exportat mai puțin cu 55 bani față de 53 bani în anul 2007.

Tendințe de scădere au fost înregistrate și pentru efortul la exporturi care în anul de referință s-a diminuat cu 2,7 puncte procentuale în raport cu anul 2007. Analiza eficacității operațiunilor de comerț exterior este reflectată și de rata de penetrare a importurilor pe piața internă, care în anul 2008 a constituit 32,4% față de 35,2% în anul precedent.

Indicatorii caracteristici comerțului exterior

milioane lei

| | 2007 | 2008 |
|--------------------------------------|--------|--------|
| Producția | 119502 | 144864 |
| Import | 51902 | 57519 |
| Export | 24354 | 25603 |
| Taxe asupra comerțului internațional | 599 | 818 |
| Piața internă ¹ | 147649 | 177598 |
| Efort la export ² , % | 20,4 | 17,7 |
| Rata de acoperire ³ , % | 46,9 | 44,5 |
| Rata de penetrare ⁴ , % | 35,2 | 32,4 |

¹ Piața internă = Producție + Import + Taxe asupra comerțului internațional – Export

² Efort la export = Export / Producție

³ Rata de acoperire = Export / Import

⁴ Rata de penetrare = Import / Piața internă

Conform estimărilor, în perioada de referință, elementele economiei neobservate au contribuit la formarea produsului intern brut și a valorii adăugate brute în proporție de 20,8% și 25,7% respectiv față de 20,6% și 25,5% în anul 2007. Majorări au fost înregistrate pentru toate sectoarele, cu excepția producției gospodăriilor casnice pentru consum propriu, ponderea căreia în produsul intern brut și în valoarea adăugată brută, s-a diminuat în perioada de referință, cu 2,0 puncte procentuale și cu 2,5 puncte procentuale respectiv.

Contribuția elementelor economiei neobservate la formarea produsului intern brut

procente

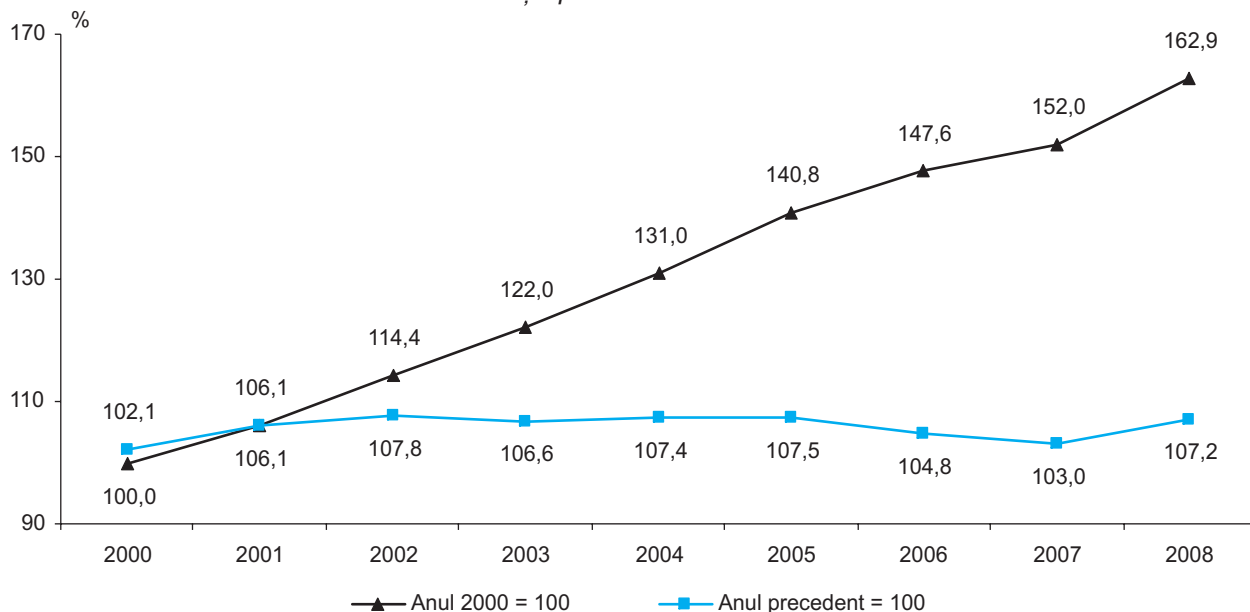
| | Sectorul formal | | Sectorul informal | | Producția gospodăriilor casnice pentru consum propriu | | Total | |
|--|-----------------|------------|-------------------|------------|---|------------|-------------|-------------|
| | 2007 | 2008 | 2007 | 2008 | 2007 | 2008 | 2007 | 2008 |
| Agricultură, economia vînatului, silvicultură, pescuit și piscicultură | 0,0 | 0,0 | 1,7 | 2,0 | 5,7 | 3,6 | 7,4 | 5,6 |
| Industrie | 1,0 | 2,1 | 0,6 | 0,8 | 0,6 | 0,6 | 2,2 | 3,5 |
| Construcții | 0,3 | 0,6 | 1,3 | 1,4 | 0,1 | 0,1 | 1,7 | 2,1 |
| Comerț cu ridicata și cu amănuntul | 1,1 | 1,6 | 3,0 | 2,6 | – | – | 4,1 | 4,2 |
| Hoteluri și restaurante | 0,2 | 0,4 | 0,1 | 0,1 | – | – | 0,3 | 0,5 |
| Transporturi și comunicații | 0,7 | 0,7 | 0,5 | 0,5 | – | – | 1,2 | 1,2 |
| Alte servicii | 0,8 | 0,8 | 0,6 | 0,5 | 2,3 | 2,4 | 3,7 | 3,7 |
| Total | 4,1 | 6,2 | 7,8 | 7,9 | 8,7 | 6,7 | 20,6 | 20,8 |

Contribuția elementelor economiei neobservate la formarea valorii adăugate brute a activităților economice respective

procente

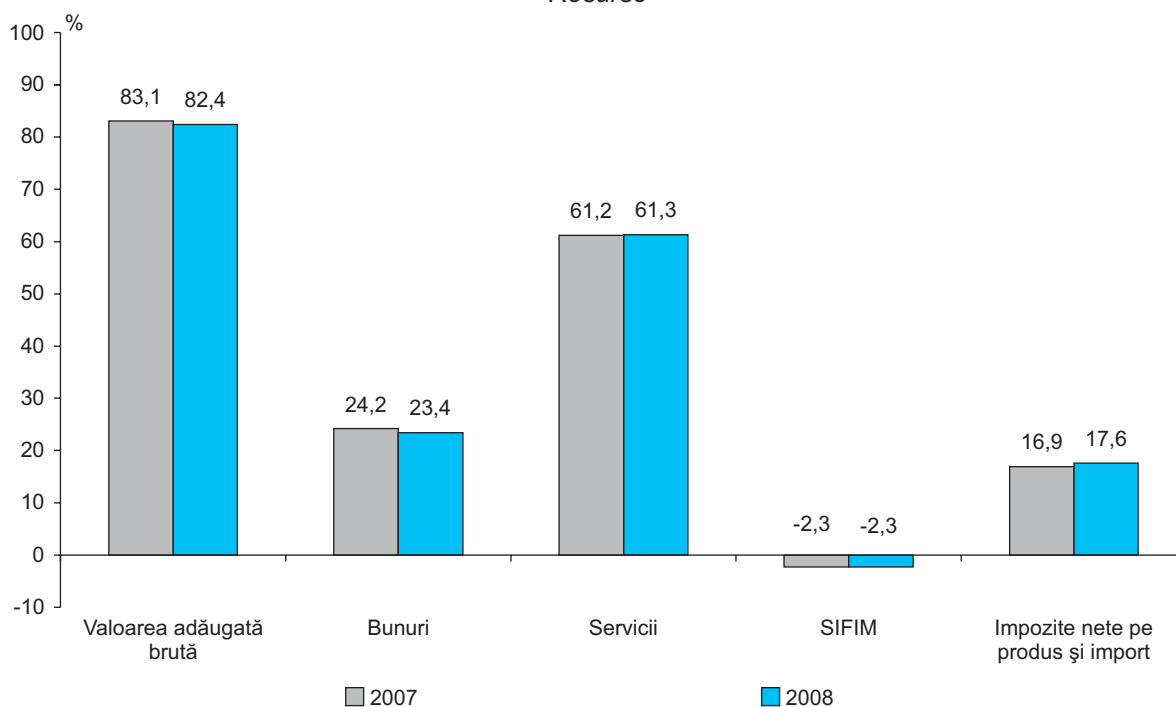
| | Sectorul formal | | Sectorul informal | | Producția gospodăriilor casnice pentru consum propriu | | Total | |
|--|-----------------|------------|-------------------|------------|---|------------|-------------|-------------|
| | 2007 | 2008 | 2007 | 2008 | 2007 | 2008 | 2007 | 2008 |
| Agricultură, economia vînatului, silvicultură, pescuit și piscicultură | 0,1 | 0,2 | 16,9 | 21,4 | 57,5 | 40,8 | 74,5 | 62,4 |
| Industrie | 7,0 | 14,7 | 4,0 | 5,3 | 4,1 | 4,1 | 15,1 | 24,1 |
| Construcții | 6,2 | 12,2 | 28,5 | 28,8 | 1,4 | 1,4 | 36,1 | 42,4 |
| Comerț cu ridicata și cu amănuntul | 8,8 | 11,5 | 23,7 | 20,2 | – | – | 32,5 | 31,7 |
| Hoteluri și restaurante | 17,8 | 29,0 | 5,7 | 7,3 | – | – | 23,5 | 36,3 |
| Transporturi și comunicații | 6,1 | 5,9 | 4,0 | 3,6 | – | – | 10,1 | 9,5 |
| Alte servicii | 2,9 | 3,3 | 2,3 | 2,0 | 9,2 | 9,2 | 14,4 | 14,5 |
| Total | 5,1 | 7,7 | 9,6 | 9,7 | 10,8 | 8,3 | 25,5 | 25,7 |

Evoluția produsului intern brut

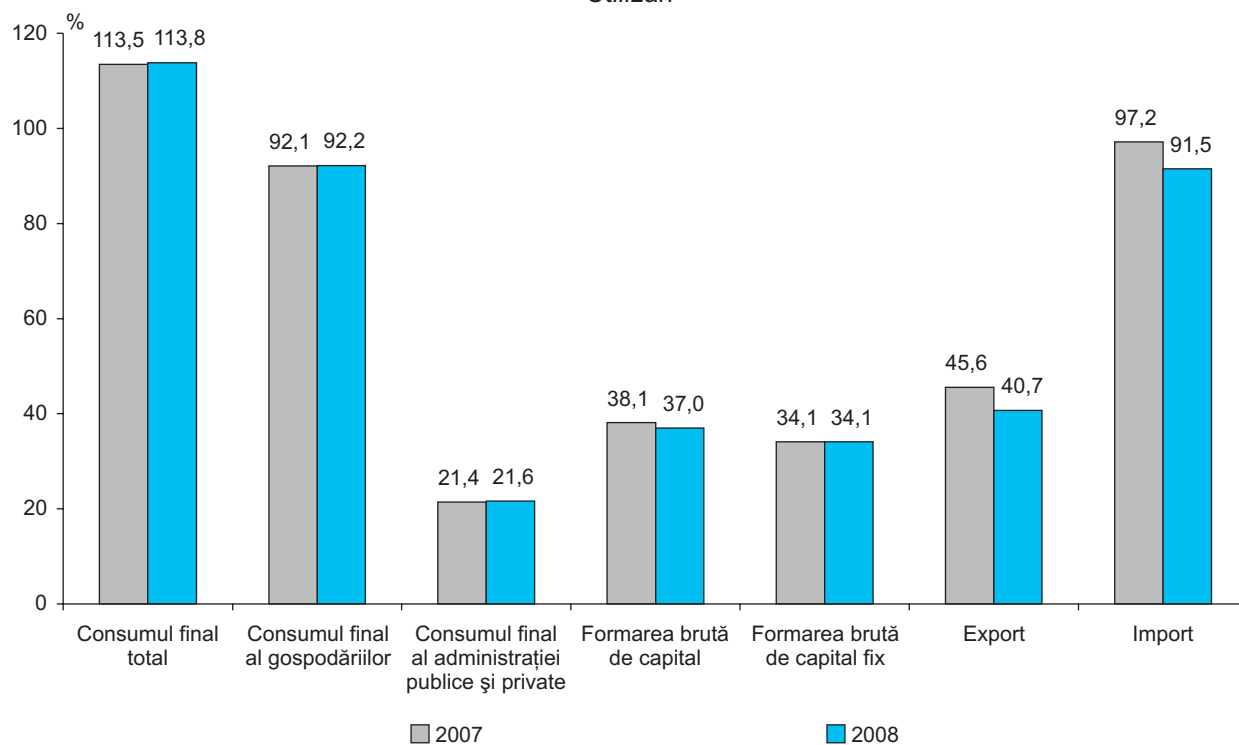


STRUCTURA PRODUSULUI INTERN BRUT

Resurse



Utilizări

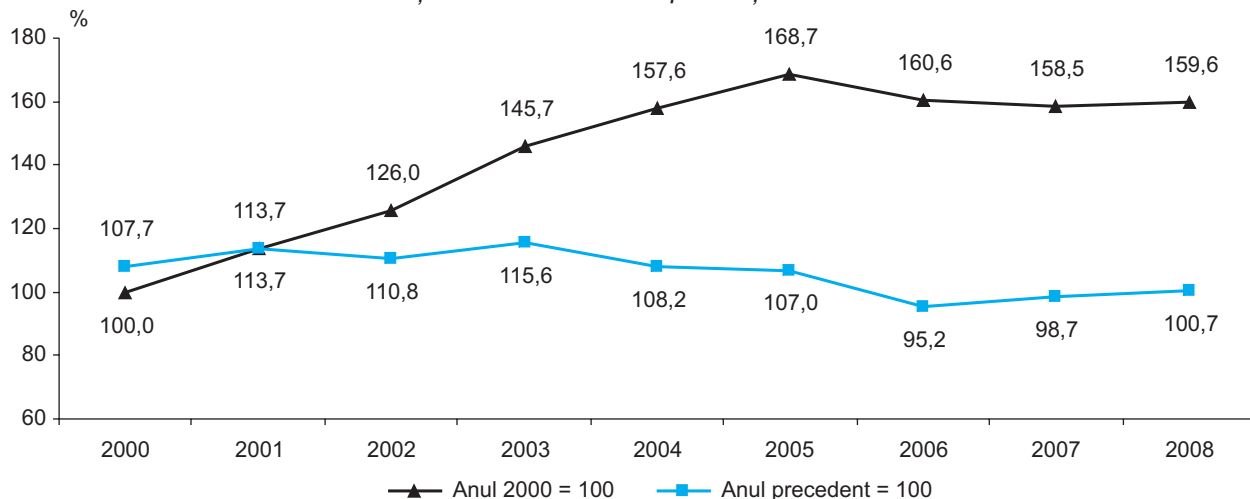


III. PRODUCȚIA BUNURILOR ȘI SERVICIILOR

3.1. Industrie

În anul 2008 întreprinderile industriale de toate formele de proprietate, conform datelor preliminare, au fabricat producție în valoare de 29654,6 mil. lei (în prețuri curente). Indicele volumului producției industriale în raport cu anul 2007 a constituit 100,7% (în prețuri comparabile).

Evoluția indicilor volumului producției industriale

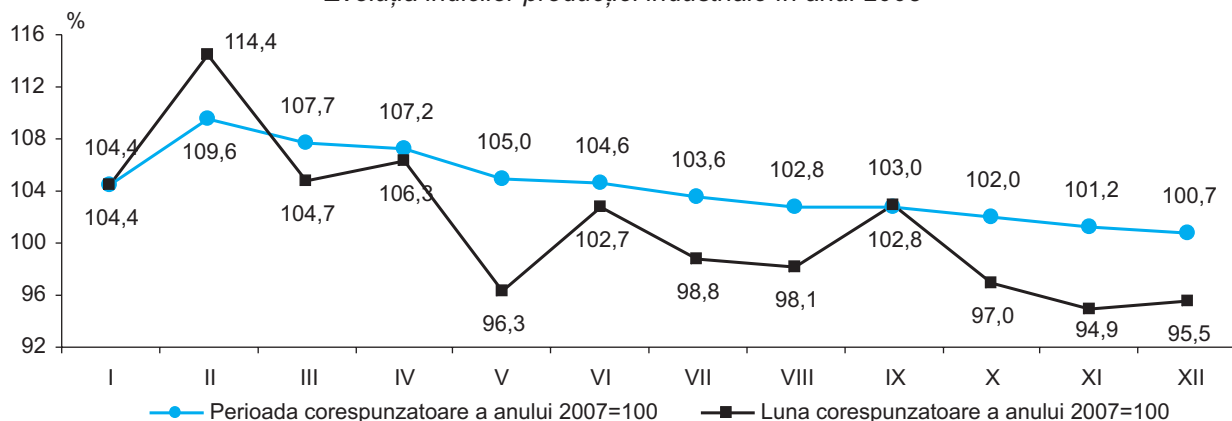


Datele prezentate atestă, că volumul producției industriale în anul 2008 față de anul de bază (anul 2000) a crescut cu 59,6%.

Pe termen scurt volumul producției industriale a evoluat în felul următor:

| | 2007 | | 2008 | |
|---------------------|------------------------------|---|------------------------------|---|
| | în prețuri curente, mil. lei | în % față de perioada corespunzătoare a anului 2006 | în prețuri curente, mil. lei | în % față de perioada corespunzătoare a anului 2007 |
| Ianuarie | 1558,5 | 89,8 | 1970,4 | 104,4 |
| Ianuarie-februarie | 3321,5 | 86,1 | 4290,3 | 109,6 |
| Ianuarie-martie | 5291,9 | 88,5 | 6694,8 | 107,7 |
| Ianuarie-aprilie | 7185,1 | 93,6 | 8966,6 | 107,2 |
| Ianuarie-mai | 9265,2 | 98,4 | 11356,1 | 105,0 |
| Ianuarie-iunie | 11770,9 | 99,7 | 14104,6 | 104,6 |
| Ianuarie-iulie | 13922,9 | 100,5 | 16449,4 | 103,6 |
| Ianuarie-august | 16202,5 | 100,4 | 19102,3 | 102,8 |
| Ianuarie-septembrie | 18556,6 | 100,6 | 21776,9 | 102,8 |
| Ianuarie-octombrie | 21111,3 | 99,3 | 24485,6 | 102,0 |
| Ianuarie-noiembrie | 23671,4 | 98,1 | 27023,0 | 101,2 |
| Ianuarie-decembrie | 26186,8 | 97,3 | 29654,6 | 100,7 |

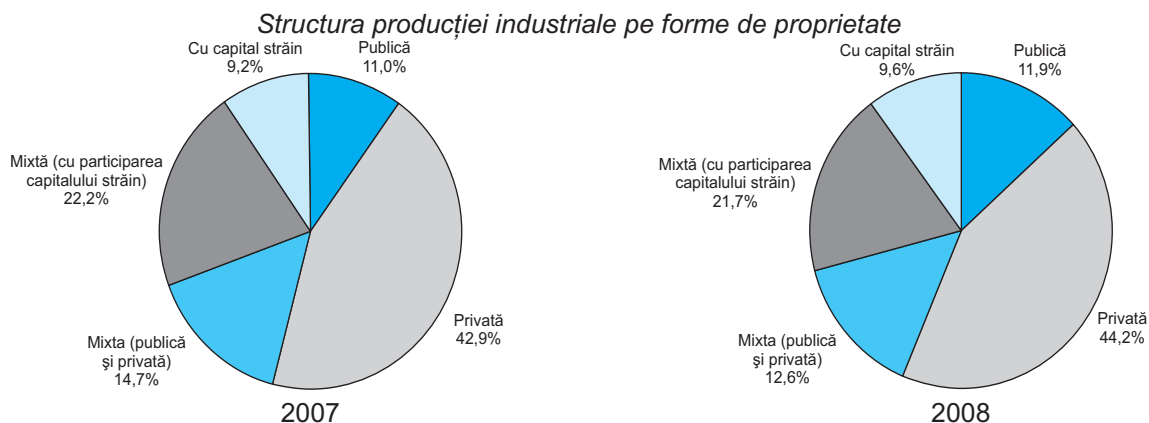
Evoluția indicilor producției industriale în anul 2008



Încetinirea ritmurilor de creștere a producției industriale pe parcursul anului 2008 a fost cauzată în special de reducerea acesteia în semestrul II față de aceeași perioadă a anului 2007.

Valoarea și indicii producției industriale în întreprinderile cu genul principal de activitate de industrie¹ după forme de proprietate se prezintă în tabelul de mai jos:

| | 2007 | | 2008 | |
|--|---------------------------------|-------------------|---------------------------------|-------------------|
| | în prețuri curente, mil. lei | în % față de 2006 | în prețuri curente, mil. lei | în % față de 2007 |
| Total | 19567,2 | 97,3 | 22582,4 | 100,7 |
| Proprietate publică | 2154,9 | 93,4 | 2689,4 | 97,9 |
| Proprietate privată | 8400,2 | 96,3 | 9987,9 | 102,2 |
| Proprietate mixtă, fără participare străină | | | | |
| Proprietate străină | 2879,1 | 100,4 | 2832,7 | 96,6 |
| Proprietate străină | 1785,4 | 106,9 | 2161,4 | 103,9 |
| Proprietatea întreprinderilor mixte cu participarea capitalului străin | 4347,6 | 94,5 | 4911,0 | 99,9 |



Nivelul producției în întreprinderile cu genul principal de activitate de industrie după tipuri de activități se prezintă în tabelul ce urmează:

| | Valoarea producției în 2008 (în prețuri curente), mil. lei | 2008 în % față de 2007 | Ponderea în valoarea totală a producției în 2008, % | Gradul de influență a creșterii (+) / descreșterii (-) producției asupra indicelui general de producție, % |
|--|--|------------------------|---|--|
| Industrie – total | 22582,4 | 100,7 | 100,0 | +0,7 |
| Industrie extractivă | 479,2 | 98,1 | 1,7 | -0,0 |
| Industrie prelucrătoare | 19286,9 | 100,9 | 87,7 | +0,8 |
| din care: | | | | |
| Industria alimentară și a băuturilor | 10297,9 | 110,4 | 43,1 | +4,1 |
| producția, prelucrarea și conservarea cărnii și a produselor din carne | 982,6 | 103,8 | 3,4 | +0,1 |
| prelucrarea și conservarea fructelor și legumelor | 958,4 | 99,4 | 4,7 | -0,0 |
| fabricarea produselor lactate | 1166,7 | 106,0 | 4,6 | +0,3 |
| fabricarea produselor de morărit | 76,1 | 124,7 | 0,3 | +0,1 |
| fabricarea nutrețurilor gata pentru animale | 25,7 | 82,6 | 0,1 | -0,0 |
| fabricarea pâinii și a produselor de patiserie proaspete | 883,2 | 107,1 | 3,5 | +0,2 |
| fabricarea zahărului | 889,6 | 181,8 | 4,4 | +2,0 |
| fabricarea de cacao, ciocolată și produse zaharoase de cofetărie | 463,1 | 107,9 | 1,9 | +0,1 |
| fabricarea băuturilor alcoolice distilate | 490,5 | 106,2 | 2,5 | +0,1 |
| fabricarea vinului | 2163,3 | 126,0 | 9,6 | +2,0 |
| fabricarea apei minerale și a băuturilor răcoritoare | 286,5 | 83,4 | 1,0 | -0,2 |
| Fabricarea produselor de tutun | 329,8 | 84,2 | 1,4 | -0,3 |
| Fabricarea produselor textile | 591,0 | 91,2 | 2,7 | -0,3 |

¹ Acestea cuprind întreprinderile industriale cu numărul personalului industrial de 20 și mai multe persoane, cuprinse în cercetare statistică lunară

| | Valoarea producției în 2008 (în prețuri curente), mil. lei | 2008 în % față de 2007 | Ponderea în valoarea totală a producției în 2008,% | Gradul de influență a creșterii (+) / descreșterii (-) producției asupra indicalui general de producție, % |
|---|---|------------------------------|---|---|
| Fabricarea de articole de îmbrăcăminte; prepararea și vopsirea blănurilor | 635,5 | 85,1 | 8,7 | -1,5 |
| Fabricarea articolelor de voiaj și de marochinărie | 59,3 | 100,9 | 0,8 | +0,0 |
| Fabricarea încălțămintei | 175,8 | 97,7 | 2,5 | -0,1 |
| Prelucrarea lemnului și fabricarea articolelor din lemn | 25,0 | 113,4 | 0,2 | +0,0 |
| Fabricarea hârtiei și cartonului | 389,5 | 70,7 | 1,8 | -0,8 |
| Edituri, poligrafie și reproducerea materialelor informative | 210,8 | 99,4 | 1,0 | -0,0 |
| Industria chimică | 393,7 | 115,4 | 1,3 | +0,2 |
| Producția de articole din cauciuc și din material plastic | 644,1 | 99,4 | 2,8 | -0,0 |
| Fabricarea sticlei și a articolelor din sticlă | 775,0 | 97,4 | 2,9 | -0,1 |
| Industria metalurgică | 112,8 | 130,5 | 0,5 | +0,1 |
| Fabricarea produselor finite din metal, exclusiv producția de mașini și utilaje | 396,2 | 94,1 | 1,5 | -0,1 |
| Fabricarea de mașini și echipamente | 359,3 | 86,8 | 1,4 | -0,2 |
| Producția de mobilier | 368,6 | 108,0 | 1,5 | +0,1 |
| Energie electrică și termică | 2816,2 | 99,4 | 10,5 | -0,1 |

Situația din sectorul industrial al economiei este determinată preponderent de activitatea întreprinderilor din industria prelucrătoare, cărora în anul 2008 le-au revenit 87,7% din valoarea totală a producției (în prețuri comparabile), obținută la întreprinderile cu activități principale de industrie cuprinse în cercetare statistică lunară. Nivelul producției realizate de către aceste întreprinderi s-a majorat cu 0,9% față de anul 2007, generând creșterea producției pe total industrie cu 0,8%.

Industriei alimentare și a băuturilor îi revin 43,1% din valoarea producției industriale în ansamblu și 49,1% din valoarea producției industriei prelucrătoare. Întreprinderile din această ramură au obținut în anul de raport un volum de producție cu 10,4% mai mare decât în anul 2007, determinând astfel majorarea producției pe total industrie cu 4,1%.

Întreprinderile de producere a vinului, deținând o pondere de 9,6% în structura producției industriale în ansamblu (în anul 2007 – 7,6%) au obținut producție cu 26,0% mai mult decât în anul 2007, ceea ce a determinat majorarea volumului total al producției cu 2,0%.

Creșterea nivelului producției la întreprinderile cu activități: fabricarea zahărului – de 1,8 ori, fabricarea produselor lactate – cu 6,0%, industria chimică – cu 15,4%, fabricarea pâinii și a produselor de patiserie proaspete – cu 7,1%, fabricarea băuturilor alcoolice distilate – cu 6,2%, producția de mobilier – cu 8,0%, industria metalurgică – cu 30,5% a contribuit la creșterea volumului total al producției, respectiv, cu 2,0%, 0,3%, 0,2%, 0,2%, 0,1%, 0,1% și 0,1%.

Totodată, diminuarea volumului de producție la întreprinderile cu următoarele activități principale: fabricarea de articole de îmbrăcăminte – cu 14,9%, fabricarea hârtiei și cartonului – cu 29,3%, fabricarea berii – cu 18,7%, fabricarea produselor de tutun – cu 15,8%, fabricarea elementelor din beton, ipsos și ciment – cu 12,5%, fabricarea de mașini și echipamente – cu 13,2%, fabricarea sticlei și articolelor din sticlă – cu 2,6% a cauzat reducerea volumului total de producție, respectiv, cu 1,5%, 0,8%, 0,6%, 0,3%, 0,2%, 0,2% și 0,1%. Întreprinderile vizate motivează reducerea volumului de producție prin: dificultăți privind piața de desfacere a producției, insuficiența materiei prime, precum și insuficiența forței de muncă de calificare respectivă, insuficiența mijloacelor financiare.

Producția principalelor produse industriale în întreprinderile cu genul principal de activitate de industrie se prezintă în următorul tabel:

| | Unitatea de măsură | Decembrie 2008 | | 2008 | |
|--|-----------------------|----------------|-----------------------------------|------------|----------------------|
| | | cantitatea | în % față de decembrie 2007 | cantitatea | în % față de 2007 |
| Industria extractivă | | | | | |
| pietre calcaroase pentru cioplit sau pentru construcții | mii m ³ | 14,8 | 77,1 | 220,9 | 93,5 |
| alte pietre pentru cioplit sau pentru construcții | - " - | 5,0 | 111,1 | 159,7 | 89,4 |
| ghips și anhidrit | mii tone | — | 0,0 | 701,2 | 82,8 |
| piatră de var | - " - | — | x | 89,6 | 53,7 |
| nisip | mii m ³ | 25,4 | 114,9 | 564,4 | 93,9 |
| pietriș, prundiș, bolovani și silex | - " - | 66,9 | 89,8 | 1350,6 | 108,1 |

| | Unitatea de măsură | Decembrie 2008 | | 2008 | |
|--|-----------------------|----------------|-----------------------------------|------------|----------------------|
| | | cantitatea | în % față de decembrie 2007 | cantitatea | în % față de 2007 |
| Industria alimentară și a băuturilor | | | | | |
| carne, inclusiv subproduse de categoria I | tone | 178,9 | 49,0 | 2077,6 | 52,3 |
| carne de pasăre | tone | 9,0 | 90,0 | 83,0 | 82,2 |
| mezeluri | - " - | 1344,2 | 98,4 | 16258,1 | 110,4 |
| conserve din carne | - " - | 90,2 | 134,2 | 1271,7 | 116,7 |
| sucuri de legume și fructe | - " - | 1860,0 | 90,5 | 35714,4 | 71,6 |
| conserve de legume | - " - | 128,4 | 87,9 | 32979,5 | 185,3 |
| fructe prelucrate și conservate | - " - | 2240,0 | 112,3 | 15925,8 | 117,7 |
| lapte și frișcă cu conținut de grăsimi <6% | - " - | 4369,1 | 102,6 | 66387,1 | 120,5 |
| unt | - " - | 253,7 | 104,8 | 4327,6 | 128,0 |
| cașcaval și brânză grase | - " - | 96,3 | 99,6 | 1981,4 | 110,0 |
| lapte prins, cremă de lapte prins, iaurt, chefir, smântînă și alte produse fermentate | - " - | 1855,4 | 107,0 | 23576,9 | 100,1 |
| înghețată | - " - | 211,6 | 96,7 | 7409,5 | 90,6 |
| făină | - " - | 7796,1 | 353,7 | 47803,4 | 121,0 |
| crupe | - " - | 7,3 | 155,3 | 439,3 | 100,3 |
| nutrețuri gata pentru hrana animalelor | - " - | 2095,9 | 170,3 | 20384,3 | 114,7 |
| pîine proaspătă | - " - | 9232,1 | 102,5 | 104815,7 | 110,6 |
| produse de cofetărie făinoase | - " - | 1877,0 | 108,1 | 18110,7 | 97,0 |
| zahăr | - " - | 31556 | 346,5 | 133969 | 181,1 |
| produse de cofetărie zaharoase | - " - | 1831,8 | 104,1 | 13739,2 | 104,7 |
| paste făinoase | - " - | 363,1 | 109,0 | 4735,0 | 77,1 |
| divin | mii dal | 48,8 | 46,1 | 702,6 | 139,2 |
| rachiuri și lichioruri | - " - | 119,4 | 68,6 | 932,0 | 73,9 |
| vin spumant | - " - | 71,4 | 84,0 | 574,3 | 106,2 |
| vinuri naturale de struguri | - " - | 1797,9 | 93,7 | 13794,8 | 118,1 |
| vinuri de Porto, Madeira, Sheary, Tokay și altele | - " - | 126,3 | 211,2 | 925,2 | 125,0 |
| ape minerale și gazoase | - " - | 702,6 | 93,3 | 10855,4 | 91,7 |
| băuturi nealcoolice | - " - | 286,4 | 66,3 | 5703,3 | 75,2 |
| Fabricarea produselor de tutun | | | | | |
| tutun fermentat | tone | 918,0 | 233,9 | 3843,4 | 111,6 |
| Fabricarea produselor textile | | | | | |
| țesături | mii m ² | — | 0,0 | 19,0 | 33,3 |
| articole de ciorăpărie | mii per. | 78,4 | 92,3 | 975,5 | 114,1 |
| articole tricotate | mii buc. | 1659,9 | 109,0 | 17008,5 | 92,3 |
| Fabricarea de articole de îmbrăcăminte | | | | | |
| articole de îmbrăcăminte pentru lucru | mii buc. | 395,4 | 99,7 | 4967,1 | 96,1 |
| paltoane, impermeabile, canadiene, pelerine, hanorace | - " - | 64,0 | 91,3 | 684,5 | 75,9 |
| costume și completuri | - " - | 36,1 | 74,3 | 241,9 | 56,2 |
| sacouri, jachete și blazere | - " - | 63,3 | 146,4 | 560,9 | 115,3 |
| pantaloni lungi și scurți, salopete și șorturi | - " - | 69,6 | 59,1 | 1111,1 | 57,9 |
| rochii și sarafane | - " - | 25,0 | 116,7 | 236,3 | 64,3 |
| fuste și fuste-pantaloni | - " - | 25,5 | 99,6 | 295,6 | 67,2 |
| cămăși și bluze pentru femei și fete | - " - | 80,4 | 125,5 | 1193,6 | 113,1 |
| Fabricarea de articole de voiaj și de marochinărie | | | | | |
| cufere, valize, geamantane și articole similare | mii buc. | 18,1 | 89,5 | 312,5 | 123,8 |
| genți pentru dame | - " - | 2,7 | 113,9 | 56,1 | 84,6 |
| Fabricarea încălțămintei | | | | | |
| încălțămintă | mii per. | 245,5 | 61,7 | 3562,7 | 100,7 |
| Prelucrarea lemnului și fabricarea articolelor din lemn | | | | | |
| cherestea | mii m ³ | 0,7 | 398,9 | 3,2 | 153,3 |
| ferestre, uși, rame, pervazuri și praguri | mii m ² | 0,8 | 96,7 | 10,3 | 94,0 |
| panouri pentru parchete | - " - | 3,2 | 139,0 | 37,5 | 158,2 |
| Fabricarea hîrtiei și cartonului | | | | | |
| hîrtii și cartoane ondulate | mil. m ² | 0,2 | 24,4 | 3,8 | 41,9 |
| cutii și lăzi din hîrtie sau cartoane ondulate | - " - | 2,6 | 74,5 | 30,9 | 123,0 |
| ambalaje din hîrtie sau carton neondulat | tone | 70,3 | 37,6 | 1517,1 | 88,5 |

| | Unitatea de măsură | Decembrie 2008 | | 2008 | |
|---|-----------------------|----------------|-----------------------------------|------------|----------------------|
| | | cantitatea | în % față de decembrie 2007 | cantitatea | în % față de 2007 |
| Edituri, poligrafie și reproducerea materialelor informative | | | | | |
| editarea de cărți, broșuri și imprimate similare | mii buc. | 263,1 | 135,6 | 1685,9 | 94,4 |
| servicii de tipărire a ziarelor și publicațiilor, care apar cel puțin de 4 ori pe săptămână | mil. ex. | 2,3 | 84,2 | 28,8 | 89,4 |
| caiete | mil. buc. | — | 0,0 | 10,1 | 90,2 |
| Industria chimică | | | | | |
| oxigen | mii m ³ | 58,4 | 90,5 | 785,0 | 74,4 |
| dioxid de carbon | tone | 70,5 | 59,1 | 1593,6 | 61,3 |
| săpunuri | - " - | 28,1 | 67,4 | 397,3 | 82,9 |
| preparate pentru spălat | - " - | 6,5 | 87,9 | 91,6 | 75,6 |
| Producția de articole din cauciuc și din material plastic | | | | | |
| tuburi și țevi | tone | 80,8 | 51,8 | 1373,5 | 71,7 |
| cutii, lăzi, stelaje și articole similare | - " - | 25,3 | 152,1 | 374,6 | 66,9 |
| ferestre, uși, vitralii și cadrele acestora | mii m ² | 6,7 | 163,8 | 71,0 | 89,2 |
| Producția altor produse din minerale nemetalifere | | | | | |
| oglinzi din sticlă | mii m ² | 0,5 | 59,9 | 8,6 | 96,0 |
| | mil. borc. | | | | |
| borcane de sterilizat | echiv. 0,5 l | 2,0 | 200,0 | 80,7 | 81,8 |
| sticle și flacoane din sticlă | mil. buc. | 27,0 | 107,7 | 286,7 | 94,7 |
| | mil. cără- | | | | |
| cărămizi din ceramică pentru construcții | mizi conv. | 4,2 | 95,1 | 51,3 | 94,9 |
| ipsos | mii tone | 5,2 | 29,6 | 333,3 | 106,8 |
| amestecuri uscate de ghips | - " - | 6,6 | 42,3 | 354,1 | 111,5 |
| elemente prefabricate pentru construcții din ciment, beton sau piatră artificială | mii m ³ | 4,0 | 75,7 | 64,7 | 80,2 |
| Industria metalurgică | | | | | |
| piese turnate din fontă cenușie | tone | 97,6 | 124,3 | 1225,7 | 70,7 |
| piese turnate din oțel | - " - | 8,7 | 57,6 | 96,6 | 77,6 |
| piese turnate din metale neferoase ușoare | - " - | 0,6 | 264,3 | 7,2 | 97,4 |
| Fabricarea produselor finite din metal, exclusiv producția de mașini și utilaje | | | | | |
| uși, ferestre și cadrele lor, praguri, pervazuri, din metale feroase | tone | 2,8 | 93,3 | 53,5 | 78,0 |
| uși, ferestre și cadrele lor, praguri, pervazuri, din aluminiu | - " - | 13,1 | 70,1 | 183,7 | 80,9 |
| Producția și distribuția de energie electrică și termică | | | | | |
| energie electrică | mil. kWh | 152,1 | 95,3 | 1088,7 | 99,4 |
| energie termică | mii Gcal | 430,1 | 100,1 | 2398,2 | 102,6 |

În anul 2008 valoarea producției livrate de către întreprinderile cu genul principal de activitate de industrie a constituit 21504,6 mil. lei în prețuri curente (în anul 2007 – 20100,1 mil. lei), din care valoarea producției livrate pe piața externă a constituit 7045,6 mil. lei (32,8%). Veniturile din vânzări, realizate de către întreprinderile nominalizate în anul de raport s-au cifrat la 26921,1 mil. lei (în anul 2007 – 24580,2 mil. lei).

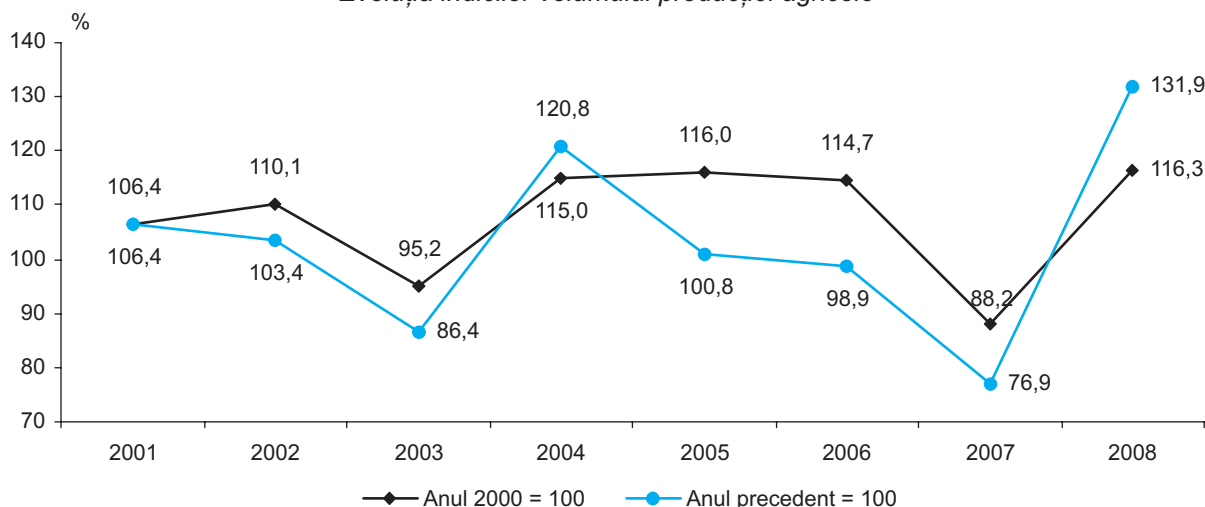
Producția industrială, fabricată de către întreprinderile cu genul principal de activitate de industrie pe regiuni de dezvoltare a evoluat în felul următor:

| | 2007 | | | 2008 | | |
|--------------------------|------------------------------|-------------------|------------------------------|------------------------------|-------------------|------------------------------|
| | în prețuri curente, mil. lei | în % față de 2006 | ponderea în total pe țară, % | în prețuri curente, mil. lei | în % față de 2007 | ponderea în total pe țară, % |
| Industrie – total | 19567,2 | 97,3 | 100,0 | 22582,4 | 100,7 | 100,0 |
| Mun. Chișinău | 10390,0 | 100,3 | 53,1 | 11644,3 | 97,2 | 51,5 |
| Nord | 4874,6 | 92,7 | 24,9 | 6246,9 | 110,9 | 27,7 |
| Centru | 3074,6 | 102,0 | 15,7 | 3233,4 | 91,8 | 14,3 |
| Sud | 676,3 | 85,0 | 3,5 | 876,3 | 108,2 | 3,9 |
| UTA Găgăuzia | 551,7 | 85,6 | 2,8 | 581,5 | 111,9 | 2,6 |

3.2. Agricultură

Producția agricolă în gospodăriile de toate categoriile în anul 2008, conform estimărilor preliminare, a constituit în prețuri curente circa 16410 milioane lei, înregistrând 131,9% în prețuri comparabile față de anul 2007. Majorarea producției globale agricole a fost determinată de creșterea esențială a producției vegetale – cu 69,0%, producția animalieră marcând o descreștere cu 19,6% față de anul precedent.

Evoluția indicilor volumului producției agricole



În anul 2008 ponderea producției vegetale în total producția agricolă a constituit 74,4% (în anul 2007 – 58,1%). Producției animale i-a revenit 25,6% (în anul 2007 – 41,9%), din care de vite și păsări – 12,6% (22,1%), lapte – 9,1% (13,3%), ouă – 3,1% (5,3%). Descreșterea producției animale (și ponderii acesteia în total producția agricolă) în anul 2008 față de anul precedent a fost cauzată de reducerea semnificativă a șeptelului de vite în semestrul II 2007 și semestrul I 2008, în rezultatul secetei din anul 2007.

Producția principalelor produse agricole în gospodăriile de toate categoriile se prezintă astfel:

| | Producția, mii tone | | | Producția agricolă în 2008 ¹ în % față de | | Gradul de influență a producției asupra creșterii (+) / descreșterii (-) producției agricole globale în 2008 față de 2007 ¹ , % |
|---|---------------------|----------|-------------------|--|--------------|--|
| | 2006 | 2007 | 2008 ² | 2006 | 2007 | |
| Total producția agricolă | x | x | x | 101,4 | 131,9 | 31,9 |
| Producția vegetală | x | x | x | 112,2 | 169,0 | 40,1 |
| Cereale și leguminoase boabe – total ³ | 2290 | 902 | 3160 | 137,6 | de 3,5 ori | 23,4 |
| din care: | | | | | | |
| grâu ³ | 692 | 406 | 1286 | 185,9 | de 3,2 ori | 9,8 |
| porumb pentru boabe | 1322 | 363 | 1471 | 114,4 | de 4,1 ori | 9,9 |
| Floarea soarelui ³ | 380 | 156 | 371 | 97,2 | de 2,4 ori | 5,3 |
| Sfeclă de zahăr ³ | 1177 | 612 | 919 | 78,1 | 150,2 | 1,1 |
| Tutun | 5 | 4 | 4 | 77,9 | 104,0 | 0,0 |
| Soia | 80 | 40 | 57 | 71,7 | 143,8 | 0,4 |
| Cartofi | 377 | 199 | 270 | 71,7 | 135,5 | 1,6 |
| Legume – total | 475 | 222 | 376 | 80,2 | 166,0 | 3,3 |
| Fructe, nuci și pomușoare – total | 329 | 277 | 367 | 110,8 | 138,1 | 1,5 |
| Struguri | 466 | 598 | 635 | 136,5 | 106,5 | 1,3 |
| Producția animală | x | x | x | 79,3 | 80,4 | -8,2 |
| Vite și păsări (în masă vie) | 139 | 141 | 108 | 77,0 | 75,1 | -5,5 |
| Lapte | 628 | 604 | 542 | 87,4 | 90,5 | -1,3 |
| Ouă (mil. buc.) | 765 | 704 | 541 | 71,3 | 76,7 | -1,3 |

¹ Reieșind din calculele producției agricole în prețurile comparabile ale anului 2005

² Conform estimărilor preliminare

³ În masă după finisare

Fitotehnie. Recolta anului 2008 se caracterizează prin majorarea considerabilă a producției vegetale care a fost generată de condițiile naturale favorabile din acest an. Așadar, roada anului de raport față de anul 2007 se caracterizează prin majorarea esențială a volumului cerealelor și leguminoaselor boabe cu 2258 mii tone sau de 3,5 ori (din care, a grâului – cu 879 mii tone sau de 3,2 ori, orzului – cu 237 mii tone sau de 3,1 ori, porumbului pentru boabe – cu 1108 mii tone sau de 4,1 ori și leguminoaselor – cu 23 mii tone sau de 2,6 ori), sfeclă de zahăr – cu 307 mii tone (cu 50%), floarea soarelui – cu 215 mii tone (de 2,4 ori), rapiței – cu 61 mii tone (de 2,8 ori), soiei – cu 17 mii tone (cu 44%), cartofilor – cu 71 mii tone (cu 35%), legumelor – cu 154 mii tone (cu 69%), fructelor și pomuşoarelor – cu circa 90 mii tone (cu 32%) și strugurilor – cu 37 mii tone (cu 6%).

Structura recoltei globale a culturilor agricole pe categorii de gospodării în anul 2008 se prezintă după cum urmează:

| | Gospodăriile de toate categoriile | din acestea: | | |
|--|-----------------------------------|--------------------------|-------------------------------------|-------------------------|
| | | întreprinderile agricole | gospodăriile țărănești (de fermier) | gospodăriile populației |
| Cereale și leguminoase boabe – total | 100 | 45 | 32 | 23 |
| din care: | | | | |
| cereale și leguminoase boabe (exclusiv porumb) | 100 | 70 | 28 | 2 |
| porumb pentru boabe | 100 | 16 | 36 | 48 |
| Floarea soarelui | 100 | 68 | 29 | 3 |
| Sfeclă de zahăr | 100 | 90 | 9 | 1 |
| Tutun | 100 | 82 | 18 | – |
| Soia | 100 | 74 | 26 | 0,0 |
| Rapiță – total | 100 | 93 | 7 | – |
| Cartofi | 100 | 9 | 19 | 72 |
| Legume | 100 | 21 | 12 | 67 |
| Fructe și pomuşoare | 100 | 49 | 33 | 18 |
| Struguri | 100 | 22 | 46 | 32 |

În anul 2008, ca și în anii precedenți, întreprinderilor agricole le revine partea principală la producția de rapiță – 93%, sfeclă de zahăr – 90%, tutun – 82%, soia – 74%, cereale și leguminoase pentru boabe (exclusiv porumb) – 70% și floarea soarelui – 68%. Totodată, 91% din volumul total de cartofi, 84% – porumb pentru boabe, 79% – de legume, 78% – de struguri, 51% – de fructe au fost produse de gospodăriile țărănești (de fermier) și gospodăriile populației.

Roada medie a principalelor culturi agricole în gospodăriile de toate categoriile se caracterizează prin următoarele date:

| | chintale la 1 hectar | | | | |
|--|----------------------|-------|-------------------|-------------------|------------|
| | 2006 | 2007 | 2008 ¹ | 2008 în % față de | |
| | | | | 2006 | 2007 |
| Cereale și leguminoase pentru boabe (exclusiv porumb) ² | 21,1 | 11,0 | 29,3 | 139 | de 2,7 ori |
| Porumb pentru boabe | 28,8 | 7,8 | 34,4 | 119 | de 4,4 ori |
| Floarea soarelui ² | 13,2 | 6,7 | 16,3 | 123 | de 2,4 ori |
| Sfeclă de zahăr ² | 277,8 | 178,6 | 372,2 | 134 | de 2,1 ori |
| Tutun | 13,9 | 11,9 | 14,2 | 102 | 119 |
| Soia | 14,3 | 7,9 | 18,8 | 131 | de 2,4 ori |
| Rapiță – total | 10,4 | 8,4 | 18,7 | 180 | de 2,2 ori |
| Cartofi | 109,5 | 56,3 | 86,5 | 79 | 154 |
| Legume de câmp | 110,8 | 56,9 | 92,5 | 83 | 163 |
| Fructe și pomuşoare | 30,9 | 26,4 | 35,1 | 114 | 133 |
| Struguri | 31,9 | 41,0 | 44,4 | 139 | 108 |

Analiza roadei medii la un hectar a principalelor culturi agricole în întreprinderile agricole și gospodăriile țărănești (de fermier)³ în profil teritorial indică, că roada medie la majoritatea culturilor în gospodăriile regiunii de dezvoltare Nord a fost mai înaltă față de cea pe țară și anume: de cereale și leguminoase pentru boabe (cu excepția porumbului) – cu 12%, de porumb pentru boabe – cu 21%, de rapiță – cu 19%, de floarea soarelui – cu 15%, de tutun – cu 5%, de sfeclă de zahăr, de soia și de cartofi – cu câte 2%, de fructe și

¹ Conform datelor preliminare

² În masă după finisare

³ Cu suprafața terenurilor agricole de 10 ha și peste

pomușoare – cu 26%. Totodată, cea mai înaltă roadă medie la un hectar de legume de câmp a fost înregistrată în regiunea de dezvoltare Sud (cu 30%), iar de struguri – în regiunea de dezvoltare Centru (cu 8%).

Sub roada anului 2008 în întreprinderile agricole și gospodăriile țărănești (de fermier)¹ la un hectar de semănături au fost introduse câte 27,6 kg de îngrășăminte chimice, recalculate la 100% substanțe nutritive, față de 25,3 kg în anul 2007, suprafața îngrășată s-a majorat cu 15% față de anul precedent. Introducerea îngrășămintelor naturale la un hectar a rămas la nivelul anului trecut și a constituit 0,01 tone la hectar.

Întreprinderile agricole și gospodăriile țărănești (de fermier)¹ în toamna anului 2008 au semănat culturi de toamnă pe suprafața de 357 mii ha (cu 12% mai puțin față de anul precedent) și au efectuat aratul de toamnă pe o suprafață de 300 mii ha (cu 2% mai puțin față de toamna anului 2007).

Zootehnie. În anul 2008 în comparație cu anul precedent în gospodăriile de toate categoriile producția de creștere a vitelor și păsărilor a scăzut cu 23,1%, producția de lapte de toate tipurile – cu 10,3%, ouă – cu 23,2%.

Situația în sectorul zootehnic continuă să fie determinată de situația în gospodăriile populației și gospodăriile țărănești (de fermier), în care este concentrată cea mai mare parte a producției animale (creșterea vitelor și păsărilor – 75,2%, producția laptelui – 97,0%, ouălor – 62,6%). La 1 ianuarie 2009 ponderea șeptelului de vite în această categorie de gospodării a constituit la bovine 94,1% din numărul total de animale, din care vaci – 96,9%, la porcine – 77,2%, la ovine și caprine – 97,0%.

Efectivul de animale pe principalele tipuri se prezintă astfel:

| | La 1 ianuarie 2009 ² | | Ponderea (în % față de total) |
|--|---------------------------------|---------------------------------|-------------------------------------|
| | mii capete | în % față de 1 ianuarie 2008 | |
| Bovine – total | 221,8 | 95,7 | 100,0 |
| din care: | | | |
| întreprinderile agricole | 13,1 | 85,7 | 5,9 |
| gospodăriile populației și cele țărănești (de fermier) | 208,7 | 96,4 | 94,1 |
| din acestea, vaci – total | 166,1 | 98,4 | 100,0 |
| din care: | | | |
| întreprinderile agricole | 5,1 | 84,4 | 3,1 |
| gospodăriile populației și cele țărănești (de fermier) | 161,0 | 98,9 | 96,9 |
| Porcine – total | 287,0 | 96,1 | 100,0 |
| din care: | | | |
| întreprinderile agricole | 65,4 | 106,2 | 22,8 |
| gospodăriile populației și cele țărănești (de fermier) | 221,6 | 93,5 | 77,2 |
| Ovine și caprine – total | 842,5 | 98,7 | 100,0 |
| din care: | | | |
| întreprinderile agricole | 25,0 | 80,1 | 3,0 |
| gospodăriile populației și cele țărănești (de fermier) | 817,5 | 99,4 | 97,0 |
| Păsări (întreprinderile agricole) | 3187,0 | 143 | x |

Conform stării la 1 ianuarie 2009, față de data respectivă a anului 2008, în gospodăriile de toate categoriile a avut loc micșorarea efectivului de animale pe toate tipurile (cu excepția efectivului de porcine în întreprinderile agricole). Descreșterea continuă a șeptelului de vite a influențat negativ producția animalieră.

E necesar de menționat, că în întreprinderile agricole producția (creșterea) de vite și păsări a crescut cu 20,6%, însă aceasta n-a asigurat compensarea micșorării volumului de creștere în gospodăriile populației. Mărirea volumului de creștere a vitelor și păsărilor s-a înregistrat în toate regiunile de dezvoltare, în afară de municipiul Chișinău.

Vînzarea animalelor și păsărilor pentru sacrificare s-a majorat cu 21,9%. Volumul de vînzare a vitelor și păsărilor a crescut în regiunile de dezvoltare: Centru – cu 26,7%, Sud – de 1,6 ori, municipiul Chișinău – cu 20,5% și UTA Găgăuzia – de 1,5 ori. Totodată, s-a înregistrat micșorarea vînzărilor în întreprinderile agricole în regiunile de dezvoltare Nord cu 4,3%. Este necesar de menționat, că volumul vînzărilor animalelor pentru sacrificare din regiunile de dezvoltare Nord și UTA Găgăuzia a depășit volumul de creștere.

În anul 2008 în întreprinderile agricole păstrarea efectivului de bovine și porcine s-a ameliorat, însă nivelul mortalității rămîne înalt: bovinelor – 3,2% (în anul 2007 – 4,6%), porcinelor – 9,6% (10,1%). Totodată, nivelul mortalității ovinelor și caprinelor a crescut și a constituit 6,6% (în anul 2007 – 6,1%).

În pofida creșterii productivității vacilor, din cauza reducerii efectivului mediu anual al acestora cu 15%, volumul producției de lapte s-a micșorat cu 14%. Descreșterea producției de lapte s-a înregistrat în întreprinderile agricole din toate regiunile de dezvoltare: Nord – cu 9,3%, Centru – cu 10,4%, Sud – cu 20,5%, UTA Găgăuzia – cu 11,2% și municipiul Chișinău – cu 51,2%.

Micșorarea efectivului găinilor ouătoare în întreprinderile agricole (cu 6%) și a productivității lor (cu 10%), a generat reducerea producției ouălor de găină cu 15%.

La sfîrșitul anului de raport în întreprinderile agricole existența nutrețurilor (în unități nutritive) calculat la un cap convențional de vite mari a constituit 7,7 chintale (cu 33% mai mult față de sfîrșitul anului 2007).

¹ Cu suprafața terenurilor agricole de 50 ha și peste

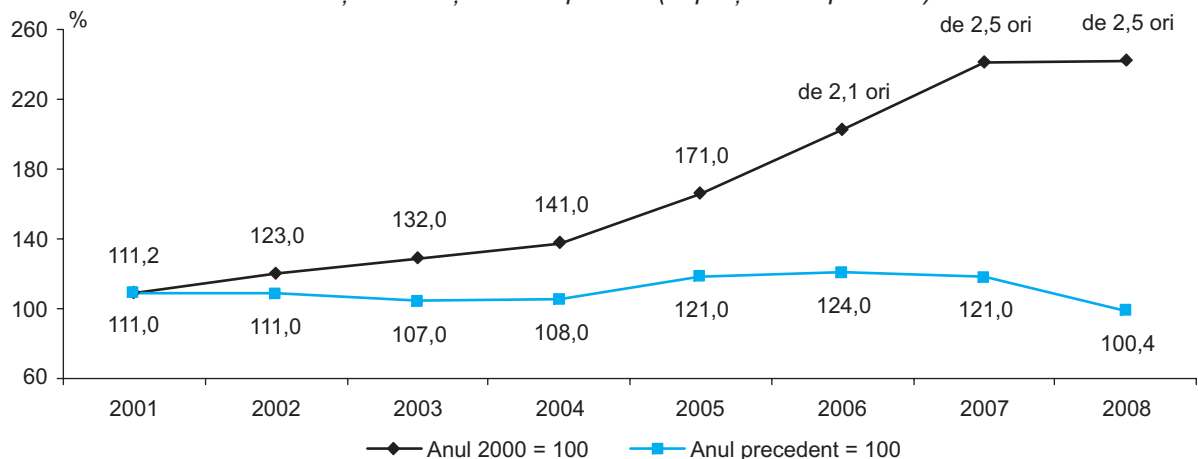
² Conform datelor preliminare

3.3. Investiții în capital fix

În anul 2008 volumul investițiilor în capital fix a constituit 17710,3 mil. lei (în prețuri curente), fiind în creștere cu 0,4% (în prețuri comparabile) față de anul 2007.

Lucrările de construcții-montaj în volumul total al investițiilor în anul 2008 au constituit 10148,0 mil. lei sau 57,3%. Comparativ cu anul 2007 acest volum s-a majorat cu 0,4%, iar față de anul de bază (anul 2000) – de 3,6 ori (în prețuri comparabile).

Evoluția investițiilor în capital fix (în prețuri comparabile)



Structura investițiilor în capital fix pe forme de proprietate în anul 2008 se prezintă după cum urmează:

| | Realizări, mil. lei | În % față de: | |
|--|---------------------|---------------|--------------|
| | | 2007 | total |
| Investiții în capital fix – total | 17710,3 | 100,4 | 100,0 |
| Publică | 4551,5 | 102,2 | 25,7 |
| Privată | 7190,4 | 97,8 | 40,6 |
| Mixtă (publică și privată), fără participare străină | 265,7 | 75,5 | 1,5 |
| Străină | 2337,8 | 106,4 | 13,2 |
| A întreprinderilor mixte | 3364,9 | 102,5 | 19,0 |

În structura investițiilor în capital fix 25,7% revin agenților economici cu forma de proprietate publică, cota preponderentă (74,3%) revenind agenților economici din sectorul nestatal al economiei naționale, care au realizat circa 70% din volumul total al lucrărilor de construcții-montaj și 82,5% din totalul caselor de locuit date în folosință.

Structura investițiilor în capital fix pe surse de finanțare în anul 2008 se caracterizează prin următoarele date:

| | Realizări, mil. lei | În % față de: | |
|--|---------------------|---------------|--------------|
| | | 2007 | total |
| Investiții în capital fix – total | 17710,3 | 100,4 | 100,0 |
| din care, finanțate din contul: | | | |
| bugetului de stat | 2019,0 | 109,2 | 11,4 |
| bugetelor unităților administrativ-teritoriale | 566,7 | 119,2 | 3,2 |
| mijloacelor proprii | 9085,4 | 102,4 | 51,3 |
| mijloacelor investitorilor străini | 3258,7 | 91,6 | 18,4 |
| altor surse | 2780,5 | 96,2 | 15,7 |

În anul 2008 sursele principale de finanțare ale activității investiționale rămân a fi mijloacele proprii ale agenților economici și populației (51,3%) și mijloacele investitorilor străini (18,4%). Din contul mijloacelor bugetare au fost realizate 14,6% din volumul total al investițiilor în capital fix.

Structura specifică a investițiilor în capital fix în anul 2008 se prezintă astfel:

| | Realizări, mil. lei | În % față de total | Informativ: 2007 în % față de total |
|--|---------------------|--------------------|--|
| Investiții în capital fix – total | 17710,3 | 100,0 | 100,0 |
| din care: | | | |
| clădiri de locuit | 3382,7 | 19,1 | 18,3 |
| clădiri (exclusiv de locuit) și edificii | 5614,2 | 31,7 | 30,6 |
| utilaje și mașini | 5260,0 | 29,7 | 29,2 |
| mijloace de transport | 1275,1 | 7,2 | 8,7 |
| alte ¹ | 2178,3 | 12,3 | 13,2 |

¹ Cheltuielile pentru reparația capitală a clădirilor și edificiilor, cheltuielile pentru procurare a loturilor de pământ, cheltuielile pentru sădire și cultivare a plantațiilor multianuale, cheltuieli pentru îmbunătățirea pământurilor, cheltuieli pentru formarea cirezilor de lucru, de prăsilă și de reproducere și alte cheltuieli, legate de construcții

În structura specifică a investițiilor în capital fix cota majoritară a fost orientată spre construcția clădirilor și edificiilor, care a constituit 50,8% (din care 19,1% – clădirilor de locuit) din volumul total al investițiilor însușite sau cu 1,9 puncte procentuale mai mult decât în anul 2007 (cota-parte a investițiilor la construcția clădirilor de locuit s-a majorat respectiv cu 0,8 puncte procentuale).

Totodată, cota-parte a investițiilor utilizate la procurarea utilajului, mașinilor și mijloacelor de transport a constituit 36,9% din volumul total al mijloacelor utilizate, fiind în descreștere cu un punct procentual în comparație cu anul precedent.

Datele privind volumul investițiilor în capital fix și lucrărilor de construcții-montaj realizate pe regiuni de dezvoltare în anul 2008 se prezintă după cum urmează:

| | Investiții în capital fix | | din care, lucrări de construcții-montaj | |
|---------------|---------------------------|-------------------|---|-------------------|
| | realizări, mil. lei | în % față de 2007 | realizări, mil. lei | în % față de 2007 |
| Total | 17710,3 | 100,4 | 10148,0 | 100,4 |
| din care: | | | | |
| mun. Chișinău | 8136,8 | 81,7 | 4827,7 | 80,7 |
| Nord | 2479,5 | 93,7 | 1119,8 | 89,7 |
| Centru | 2459,8 | 75,3 | 1449,7 | 75,8 |
| Sud | 1317,9 | 87,8 | 850,5 | 95,9 |
| UTA Găgăuzia | 383,3 | 119,8 | 216,1 | de 1,5 ori |

În anul 2008 din contul tuturor surselor de finanțare au fost date în folosință 6152 apartamente cu suprafața totală de 623,2 mii m², fiind în creștere cu 11,7% față de nivelul anului 2007.

Construcția de locuințe a fost realizată, în principal, de agenții economici din sectorul nestatal, constituind 82,5% din volumul total al caselor de locuit date în folosință.

Darea în folosință a locuințelor pe forme de proprietate în anul 2008 se caracterizează prin următoarele date:

| | Numărul apartamentelor construite, unități | Suprafața totală a apartamentelor date în folosință | | |
|--------------------------------------|--|---|---------------|--------------|
| | | mii m ² | în % față de: | |
| | | | 2007 | total |
| S-au construit – total | 6152 | 623,2 | 111,7 | 100,0 |
| din care: | | | | |
| Publică | 1580 | 108,9 | de 12,1 ori | 17,5 |
| Privată | 3981 | 468,1 | 96,1 | 75,1 |
| din aceasta, beneficiari individuali | 2151 | 303,5 | 93,3 | 48,7 |
| Străină | 298 | 20,9 | 116,1 | 3,4 |
| A întreprinderilor mixte | 293 | 25,3 | 84,3 | 4,1 |

Cel mai mare volum al construcțiilor de locuințe s-a realizat în municipiul Chișinău, unde au fost date în folosință 496,3 mii m² de suprafață totală a caselor de locuit, ceea ce a constituit 79,6% din volumul total al locuințelor date în folosință în total pe țară.

În anul 2008 au fost date în folosință: două spitale cu 140 paturi, două școli de cultură generală cu 390 locuri pentru elevi, trei instituții preșcolare cu 195 locuri, rețele de gaze naturale cu lungimea de 672,8 km, apeducte cu lungimea de 148,4 km, întreprinderi de comerț cu suprafața comercială de 72,5 mii m², întreprinderi de alimentație publică cu 1185 locuri și altele.

Activitatea în întrepriză. În anul 2008 organizațiile în întrepriză au efectuat lucrări de construcții-montaj în valoare de 5963,6 mil. lei ceea ce reprezintă 91,1% (în prețuri comparabile) față de nivelul înregistrat în anul 2007. Volumul principal de lucrări a fost realizat de către agenții economici cu forma de proprietate privată, care au executat lucrări în întrepriză în sumă de 4800,9 mil. lei (circa 81% din volumul total al lucrărilor în întrepriză executate) sau 89,0% față de anul 2007.

Evoluția și structura lucrărilor în întrepriză ale organizațiilor-executante pe forme de proprietate în anul 2008 se prezintă astfel:

| | Numărul organizațiilor în întrepriză, unități | Realizări, mil. lei | În % față de: | | Volumul lucrărilor în întrepriză executate în medie pe o organizație, mii lei |
|--|---|---------------------|---------------|--------------|---|
| | | | 2007 | total | |
| Total | 1000 | 5963,6 | 91,1 | 100,0 | 5963,6 |
| din care: | | | | | |
| Publică | 34 | 312,7 | 135,2 | 5,2 | 9195,7 |
| Privată | 887 | 4800,9 | 89,0 | 80,5 | 5412,5 |
| Mixtă (publică și privată), fără participare străină | 56 | 445,1 | 103,5 | 7,5 | 7947,7 |
| Străină | 10 | 314,7 | 96,8 | 5,3 | 31465,9 |
| A întreprinderilor mixte | 13 | 90,3 | 54,2 | 1,5 | 6945,7 |

Datele privind structura lucrărilor în antrepriză executate în anul 2008 se prezintă după cum urmează:

| | Realizări, mil. lei | În % față de: | |
|--|---------------------|---------------|--------------|
| | | 2007 | total |
| Volumul lucrărilor în antrepriză executate – total | 5963,6 | 91,1 | 100,0 |
| din care: | | | |
| construcții noi, reconstrucții, extinderea întreprinderilor în funcțiune | 4364,1 | 88,4 | 73,2 |
| reparații capitale | 1133,2 | 92,2 | 19,0 |
| reparații curente | 466,2 | 122,1 | 7,8 |

În structura lucrărilor executate predomină efectuarea lucrărilor la construcții noi, realizate în volum de 4364,1 mil. lei, ponderea căroră în volumul total al lucrărilor executate a constituit 73,2%, reparațiilor capitale și curente le-au revenit 26,8% din volumul total al lucrărilor în antrepriză executate.

Circa 75% din volumul total al lucrărilor de construcții-montaj au fost executate de organizațiile în antrepriză din municipiul Chișinău.

3.4. Transporturi

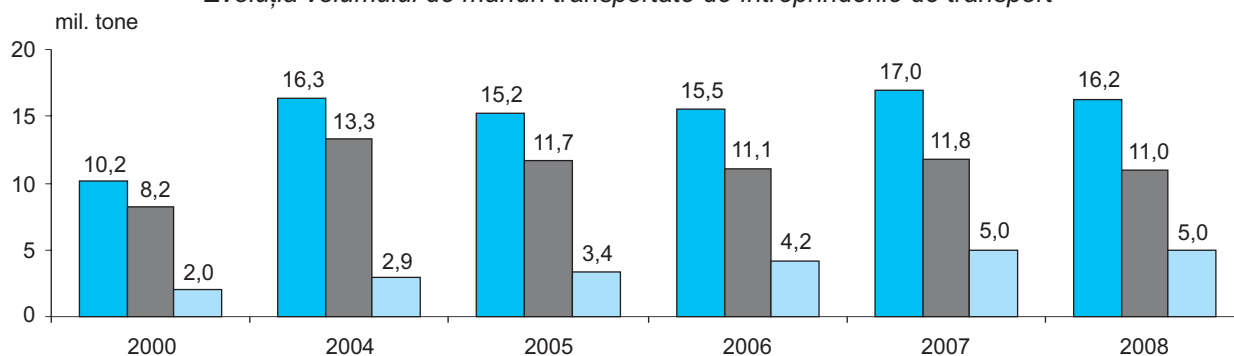
În anul 2008 întreprinderile de transport feroviar, auto¹, fluvial și aerian au transportat 16163,7 mii tone de mărfuri, sau 95,2% din volumul realizat în anul 2007. Diminuarea volumelor de mărfuri transportate s-a înregistrat în transportul feroviar (-7,2%), aerian (-17,0%) și auto (-0,1%), condiționată de reducerea acestora în iulie-decembrie 2008.

Parcursul mărfurilor s-a redus cu 1,1% în raport cu anul 2007, pe seama micșorării acestuia în transportul feroviar (-7,8%) și aerian (-7,5%). Totodată, în transportul auto și fluvial acesta a crescut respectiv, cu 10,7% și 24,1%.

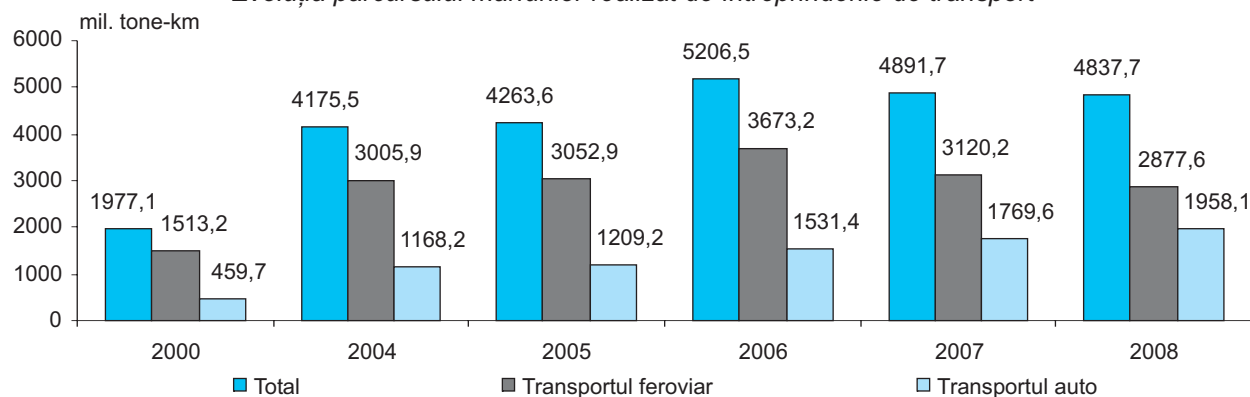
Volumul de mărfuri transportate și parcursul mărfurilor în anul 2008, se prezintă după cum urmează:

| | Mărfuri transportate | | Parcursul mărfurilor | |
|---|----------------------|-------------------|----------------------|-------------------|
| | mii tone | în % față de 2007 | mil. tone-km | în % față de 2007 |
| Întreprinderi de transport – total | 16163,7 | 95,2 | 4837,7 | 98,9 |
| din care: | | | | |
| feroviar | 10997,7 | 92,8 | 2877,6 | 92,2 |
| auto ¹ | 4963,2 | 99,9 | 1958,1 | 110,7 |
| fluvial | 202,0 | 121,3 | 0,79 | 124,1 |
| aerian | 0,83 | 83,0 | 1,2 | 92,5 |

Evoluția volumului de mărfuri transportate de întreprinderile de transport



Evoluția parcursului mărfurilor realizat de întreprinderile de transport



¹ Inclusiv întreprinderile cu alte genuri de activitate, care efectuează transportări auto de mărfuri contra plată și dispun de 10 și mai multe autovehicule de marfă proprii sau închiriate

Cu mijloacele de transport feroviar în anul 2008 au fost transportate 10997,7 mii tone de mărfuri, volum mai inferior decât cel realizat în anul 2007 cu 7,2%. În structura mărfurilor încărcate în vagoane la stațiile de cale ferată din țară, în anul 2008, ponderi mai mari s-au înregistrat la următoarele grupe de mărfuri: ciment și alte materiale de construcție (48,7%), metale feroase și fier vechi (20,8%), cereale și produse de panificație (10,5%).

În transportul feroviar a crescut durata medie de staționare în stațiile tehnice a vagoanelor de marfă în tranzit, de la 22,19 ore în anul 2007 la 23,18 ore în anul 2008, durata medie de rotație a vagoanelor de marfă, respectiv de la 4,45 zile la 4,68 zile și durata medie de staționare a vagoanelor de marfă la operațiile de încărcare-descărcare – de la 30,29 ore la 31,82 ore.

În anul 2008 întreprinderile de transport auto¹ au transportat 4963,2 mii tone de mărfuri ce e cu 0,1% mai puțin, comparativ cu anul 2007.

Volumul de mărfuri transportate și parcursul mărfurilor realizat de întreprinderile de transport auto¹ în anul 2008, pe regiuni de dezvoltare, se prezintă astfel:

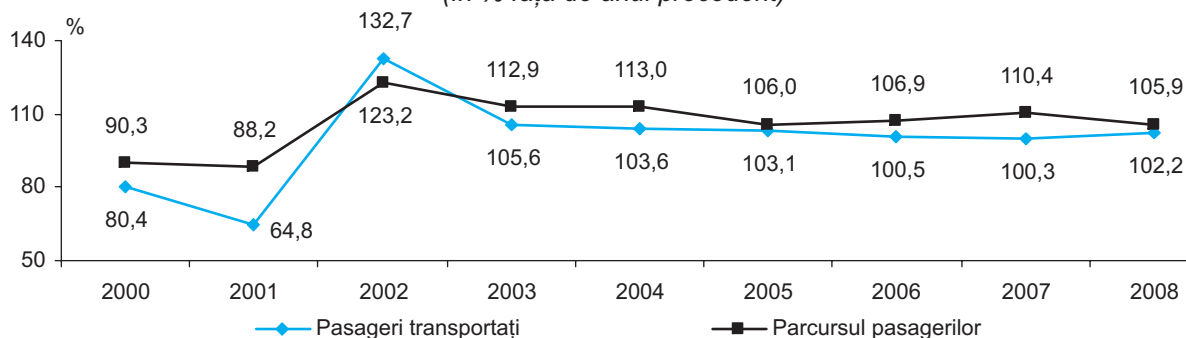
| | Mărfuri transportate | | Parcursul mărfurilor | |
|---------------|----------------------|-------------------|----------------------|-------------------|
| | mii tone | în % față de 2007 | mil. tone-km | în % față de 2007 |
| Total | 4963,2 | 99,9 | 1958,1 | 110,7 |
| din care: | | | | |
| mun. Chișinău | 3060,1 | 105,4 | 1267,4 | 111,8 |
| Nord | 753,1 | 125,0 | 228,3 | 122,4 |
| Centru | 959,0 | 76,4 | 288,5 | 98,3 |
| Sud | 151,3 | 90,1 | 140,6 | 112,4 |
| UTA Găgăuzia | 39,7 | 105,9 | 33,3 | 107,2 |

În anul 2008, comparativ cu anul precedent s-a marcat o creștere a numărului de pasageri transportați cu transportul public (+2,2%). Creșterea s-a realizat pe seama majorării numărului de pasageri transportați cu autobuze și microbuze (+6,4%), cu transportul feroviar (+3,1%), taximetre (+37,1%) și cu transportul aerian (+14,1%).

Numărul de pasageri transportați și parcursul pasagerilor în anul 2008, pe moduri de transport public, se prezintă astfel:

| | Pasageri transportați | | Parcursul pasagerilor | |
|-----------------------|-----------------------|-------------------|-----------------------|-------------------|
| | mii pasageri | în % față de 2007 | mil. pasageri-km | în % față de 2007 |
| Total | 325995,4 | 102,2 | 4433,7 | 105,9 |
| din care cu: | | | | |
| transportul feroviar | 5762,9 | 103,1 | 485,6 | 103,7 |
| autobuze și microbuze | 109801,7 | 106,4 | 2594,4 | 104,8 |
| transportul fluvial | 105,0 | 88,1 | 0,2 | 88,1 |
| transportul aerian | 473,9 | 114,1 | 637,5 | 116,0 |
| taximetre | 4679,5 | 137,1 | 92,8 | 140,8 |
| troleibuze | 205172,4 | 99,4 | 623,2 | 99,3 |

Indicii numărului de pasageri transportați și parcursul pasagerilor pe total transport public (în % față de anul precedent)



Cu autobuze și microbuze în anul 2008 au fost transportați 109801,7 mii pasageri, cu 6,4% mai mult decât în anul 2007.

Numărul de pasageri transportați cu autobuze și microbuze și parcursul pasagerilor în anul 2008, pe regiuni de dezvoltare, se prezintă astfel:

| | Pasageri transportați | | Parcursul pasagerilor | |
|---------------|-----------------------|-------------------|-----------------------|-------------------|
| | mii pasageri | în % față de 2007 | mil. pasageri-km | în % față de 2007 |
| Total | 109801,7 | 106,4 | 2594,4 | 104,8 |
| din care: | | | | |
| mun. Chișinău | 66857,3 | 111,3 | 1425,7 | 106,4 |
| Nord | 21312,6 | 93,0 | 527,3 | 95,3 |
| Centru | 13026,8 | 101,8 | 439,5 | 107,6 |
| Sud | 7696,4 | 117,2 | 173,1 | 116,9 |
| UTA Găgăuzia | 908,6 | 104,9 | 28,8 | 110,1 |

¹ Inclusiv întreprinderile cu alte genuri de activitate, care efectuează transportări auto de mărfuri contra plată și dispun de 10 și mai multe autovehicule de marfă proprii sau închiriate

3.5. Comunicații

Servicii de poștă și telefonie fixă. În anul 2008, comparativ cu anul 2007, a sporit numărul de expedieri a coletelor poștale (+25,1%), corespondenței poștale (+5,5%), mandatelor de pensii, subvențiilor și indemnizațiilor plătite prin oficiile poștale (+0,3%).

Totodată, s-a diminuat numărul convorbirilor telefonice interurbane (-15,5%) și internaționale (-6,4%), mandatelor poștale și telegrafice (-10,2%), ziarelor și revistelor distribuite prin poștă (abonamente și vânzare cu bucată) (-6,6%) și telegramelor expediate (-3,1%).

Evoluția volumului serviciilor pe tipuri de comunicații se prezintă astfel:

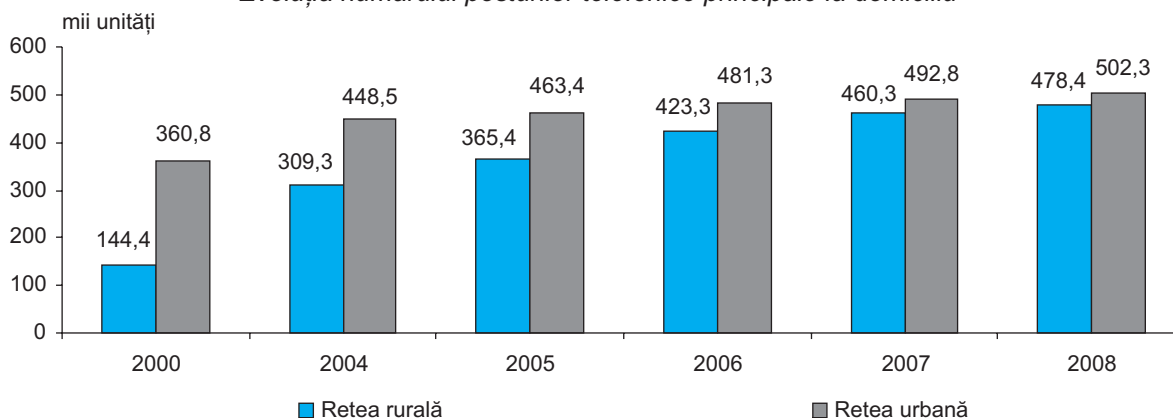
| | 2008 | | Informativ: | |
|---|-------------|-------------------|------------------------|------------------------|
| | mii unități | în % față de 2007 | 2007 în % față de 2006 | 2006 în % față de 2005 |
| Expedieri poștale (trafic de ieșire): | | | | |
| ziare și reviste (abonamente și vânzare cu bucată) | 26831,1 | 93,4 | 100,7 | 99,3 |
| corespondență | 40426,9 | 105,5 | 99,6 | 103,2 |
| colete | 33,4 | 125,1 | 103,9 | 113,6 |
| mandate poștale și telegrafice | 117,5 | 89,8 | 88,3 | 107,6 |
| Telegrama expediate | 81,4 | 96,9 | 97,2 | 84,0 |
| Mandate pensii, subvenții și indemnizații plătite | 8062,4 | 100,3 | 99,9 | 100,6 |
| Convorbiri telefonice prin rețeaua telefonică fixă: | | | | |
| interurbane (naționale) | 293984 | 84,5 | 93,2 | 109,5 |
| internaționale | 46212 | 93,6 | 132,2 | 112,9 |
| Conectări telefonice prin rețeaua telefonică fixă, mii ore: | | | | |
| interurbane (naționale) | 10614,5 | 91,5 | 106,0 | 115,7 |
| internaționale | 2486,1 | 100,2 | 137,3 | 122,7 |
| locale | 48605,5 | 93,5 | 104,0 | 106,7 |

Mijloace de telefonie fixă. La 31 decembrie 2008 numărul posturilor telefonice principale în rețeaua publică a fost de 1088,2 mii unități, din care 980,7 mii unități la domiciliu (respectiv, cu 31,3 mii și 27,6 mii unități mai mult decât la 31 decembrie 2007).

Numărul posturilor telefonice principale în rețeaua publică se prezintă după cum urmează:

| | Existent la 31.12.2008 | În % față de 31.12.2007 | Informativ: 31.12.2007 în % față de 31.12.2006 |
|---|------------------------|-------------------------|--|
| Posturi telefonice principale în rețeaua publică – total, mii unități | 1088,2 | 103,0 | 105,2 |
| din care: | | | |
| rețeaua urbană | 593,2 | 102,1 | 102,6 |
| rețeaua rurală | 495,0 | 104,0 | 108,6 |
| Posturi telefonice principale la domiciliu în rețeaua publică – total, mii unități | 980,7 | 102,9 | 105,4 |
| din care: | | | |
| rețeaua urbană | 502,3 | 101,9 | 102,4 |
| rețeaua rurală | 478,4 | 104,0 | 108,7 |

Evoluția numărului posturilor telefonice principale la domiciliu



Pe parcursul anilor 2000-2008 s-a menținut tendința de creștere a numărului de posturi telefonice principale, în special în localitățile rurale.

3.6. Turism

3.6.1. FRECVENTAREA STRUCTURILOR DE CAZARE TURISTICĂ COLECTIVĂ

În ianuarie-septembrie 2008 capacitatea de cazare turistică în funcțiune a structurilor de cazare turistică colective a constituit 3064,6 mii locuri-zile, micșorându-se cu 8,1% în raport cu perioada corespunzătoare din anul 2007. În totalul capacității de cazare turistică în funcțiune taberele de vacanță pentru elevi dețineau o pondere de 30,8%, hotelurile și motelurile – 24,8%, structurile de întremare – 16,9%, vilele turistice, satele de vacanță și alte structuri de odihnă – 16,9%, pensiunile turistice și agroturistice – 5,5%, căminele pentru vizitatori – 5,1%.

Structurile de cazare turistică colective în ianuarie-septembrie 2008 au fost frecventate de 232,9 mii turiști, cu 11,6% mai puțin față de aceeași perioadă din anul 2007.

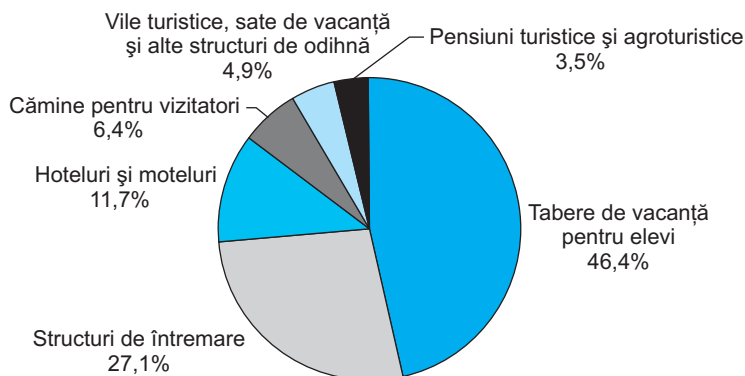
Numărul de turiști sosiți în structurile de cazare turistică colective se prezintă astfel:

| | Ianuarie-septembrie 2008 | | Ianuarie-septembrie 2008 în % față de ianuarie-septembrie 2007 | |
|---|--------------------------|-----------------------|--|-----------------------|
| | turiști | din care, nerezidenți | turiști | din care, nerezidenți |
| Total | 232936 | 54319 | 88,4 | 103,8 |
| din care: | | | | |
| Hoteluri și moteluri | 85577 | 47816 | 99,4 | 99,7 |
| Pensiuni turistice și agroturistice | 10055 | 3337 | 148,2 | 133,1 |
| Cămine pentru vizitatori | 13039 | 2002 | 52,0 | 181,7 |
| Structuri de întremare | 26283 | 405 | 106,7 | 170,9 |
| Tabere de vacanță pentru elevi | 71450 | 239 | 103,6 | 102,1 |
| Vile turistice, sate de vacanță și alte structuri de odihnă | 26532 | 520 | 51,0 | 199,2 |

Ponderi mai însemnate în numărul total al turiștilor străini sosiți în structurile de cazare colective le-a revenit turiștilor din România (21,1%), Federația Rusă (11,2%), Ucraina (10,4%), Italia (6,8%), Turcia (6,1%), Germania (5,8%) și S.U.A. (4,6%).

Numărul de înnoptări ale turiștilor în structurile de cazare turistică colective în ianuarie-septembrie 2008 a fost de 1458,8 mii, sau cu 55,9 mii (-3,7%) mai mic decât cel înregistrat în perioada similară din anul 2007.

*Înnoptări în structurile de cazare turistică colective în ianuarie-septembrie 2008
(în % față de total înnoptări)*



În ianuarie-septembrie 2008 indicele total de utilizare netă a capacității de cazare turistică în funcțiune a constituit 47,6%, la structuri de întremare – 76,3%, la tabere de vacanță pentru elevi – 71,7%, la cămine pentru vizitatori – 60,4%, la pensiuni turistice și agroturistice – 30,1%, la hoteluri și moteluri – 22,7%, la vile turistice, sate de vacanță și alte structuri de odihnă – 13,8%.

Durata medie a șederii pe total structuri de cazare colective în ianuarie-septembrie 2008 a fost de 7,3 zile, la structuri de întremare – 16,0 zile, tabere de vacanță pentru elevi – 10,5 zile, cămine pentru vizitatori – 8,2 zile, pensiuni turistice și agroturistice – 6,1 zile, vile turistice, sate de vacanță și alte structuri de odihnă – 3,7 zile, la hoteluri și moteluri – 3,0 zile.

3.6.2. TURISMUL ORGANIZAT DE AGENȚIILE DE TURISM ȘI TUROPERATORI

În ianuarie-septembrie 2008 agențiile de turism și turoperatorii au acordat servicii turistice la 112,8 mii turiști și excursioniști, cu 3,0% mai puțin decât în perioada similară din anul 2007.

Din cei 5,9 mii turiști și excursioniști străini, care au vizitat Republica Moldova în ianuarie-septembrie 2008 și au beneficiat de serviciile agențiilor de turism și turoperatorilor 3,8 mii (64,3%) au sosit în scopuri de odihnă și agrement, 1,8 mii (29,9%) – de afaceri și profesionale și 0,3 mii (5,1%) – de tratament.

Numărul de turiști și excursionsiști, care au plecat în străinătate, prin intermediul agențiilor de turism și turoperatorilor, în ianuarie-septembrie 2008, s-a cifrat la 72,1 mii, cu 0,7% mai mic comparativ cu perioada corespunzătoare din anul 2007. Majoritatea cetățenilor moldoveni au plecat în străinătate în scopuri de odihnă și agrement (97,5%).

Numărul de turiști și turiști-zile, după scopul vizitelor, se prezintă după cum urmează:

| | ianuarie-septembrie 2008 | | ianuarie-septembrie 2008 în % față de ianuarie-septembrie 2007 | |
|---|--------------------------|---------------|--|--------------|
| | turiști ¹ | turiști-zile | turiști ¹ | turiști-zile |
| Total | 112780 | 837893 | 97,0 | 102,9 |
| Turism receptor (primirea cetățenilor străini în Republica Moldova) – total | 5912 | 17631 | 100,5 | 83,3 |
| din care, în scopuri: | | | | |
| de odihnă și agrement | 3801 | 6602 | 101,9 | 58,0 |
| de afaceri și profesionale | 1769 | 6169 | 93,9 | 120,6 |
| de tratament | 299 | 4719 | 110,7 | 101,5 |
| alte scopuri | 43 | 141 | x | x |
| Turism emițător (deplasarea rezidenților Republicii Moldova în străinătate) – total | 72099 | 528560 | 99,3 | 107,2 |
| din care, în scopuri: | | | | |
| de odihnă și agrement | 70310 | 509466 | 107,7 | 113,3 |
| de afaceri și profesionale | 719 | 4993 | 22,7 | 48,0 |
| de tratament | 1044 | 14042 | 74,3 | 79,2 |
| alte scopuri | 26 | 59 | 1,0 | 0,4 |
| Turism intern (deplasarea rezidenților Republicii Moldova în interiorul țării, în scop turistic) | 34769 | 291702 | 92,0 | 97,2 |

Numărul turiștilor străini, care au vizitat Republica Moldova în ianuarie-septembrie 2008 și turiștilor moldoveni, care au plecat în străinătate, prin intermediul agențiilor de turism și turoperatorilor, structurat pe țări, se prezintă astfel:

| | Turiști ¹ străini sosiți în țară | | Turiști ¹ moldoveni plecați în străinătate | |
|--|---|--------------------|---|--------------------|
| | total | în % față de total | total | în % față de total |
| Total | 5912 | 100,0 | 72099 | 100,0 |
| din care: | | | | |
| Federația Rusă | 1239 | 21,0 | 714 | 1,0 |
| Ucraina | 1118 | 18,9 | 14987 | 20,8 |
| România | 582 | 9,8 | 5412 | 7,5 |
| Germania | 382 | 6,5 | 49 | 0,1 |
| Turcia | 329 | 5,6 | 31279 | 43,4 |
| Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord | 310 | 5,2 | 32 | 0,0 |
| Italia | 288 | 4,9 | 133 | 0,2 |
| S.U.A. | 164 | 2,8 | 57 | 0,1 |
| Israel | 133 | 2,2 | 119 | 0,2 |
| Olanda | 103 | 1,7 | 105 | 0,1 |
| Austria | 98 | 1,6 | 199 | 0,3 |
| Franța | 94 | 1,6 | 625 | 0,9 |
| Grecia | 83 | 1,4 | 800 | 1,1 |
| Republica Cehă | 81 | 1,4 | 499 | 0,7 |
| Belarus | 85 | 1,4 | 3 | 0,0 |
| Polonia | 70 | 1,2 | 164 | 0,2 |
| Bulgaria | 34 | 0,6 | 14199 | 19,7 |
| Egipt | – | – | 1020 | 1,4 |
| Alte țări | 719 | 12,2 | 1703 | 2,3 |

¹ Inclusiv excursionsiști

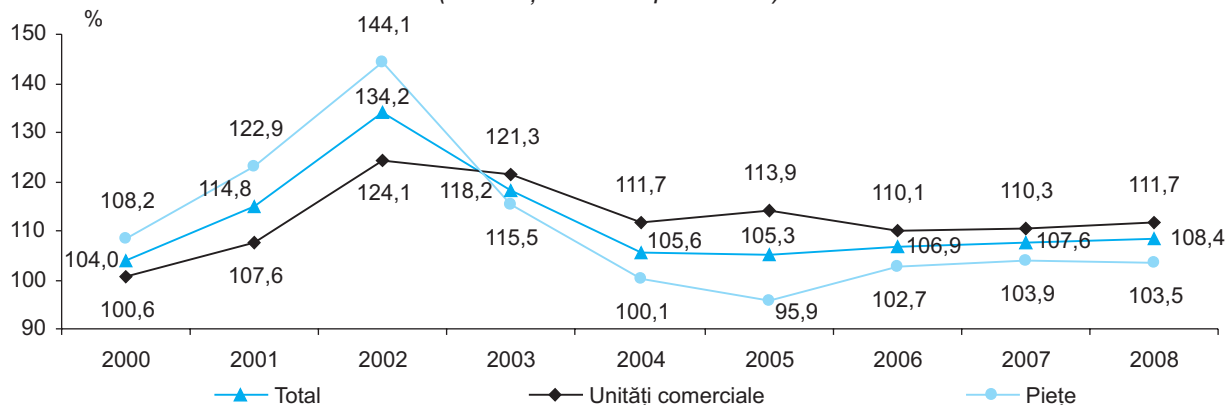
3.7. Comerț cu amănuntul și servicii cu plată prestate populației

În anul 2008 populației i-au fost **comercializate mărfuri de consum** în valoare de 34573,6 mil. lei, înregistrând în termeni reali o creștere de 8,4% față de anul 2007, care a fost condiționată, în principal, de majorarea vânzărilor de mărfuri nealimentare (+13,4%).

Evoluția vânzărilor de mărfuri cu amănuntul

| | 2008 | | Structura, % | | Informativ: 2007 în % față de 2006 ¹ |
|--|----------------|-----------------------------------|--------------|--------------|---|
| | mil. lei | în % față de 2007 ¹ | 2007 | 2008 | |
| Valoarea vânzărilor de mărfuri cu amănuntul – total | 34573,6 | 108,4 | 100,0 | 100,0 | 107,6 |
| din care: | | | | | |
| unități comerciale | 21295,1 | 111,7 | 59,8 | 61,6 | 110,3 |
| piețe | 13278,5 | 103,5 | 40,2 | 38,4 | 103,9 |
| Din total: | | | | | |
| produse alimentare | 11140,1 | 101,8 | 33,2 | 32,2 | 118,2 |
| mărfuri nealimentare | 23433,5 | 113,4 | 66,8 | 67,8 | 102,7 |

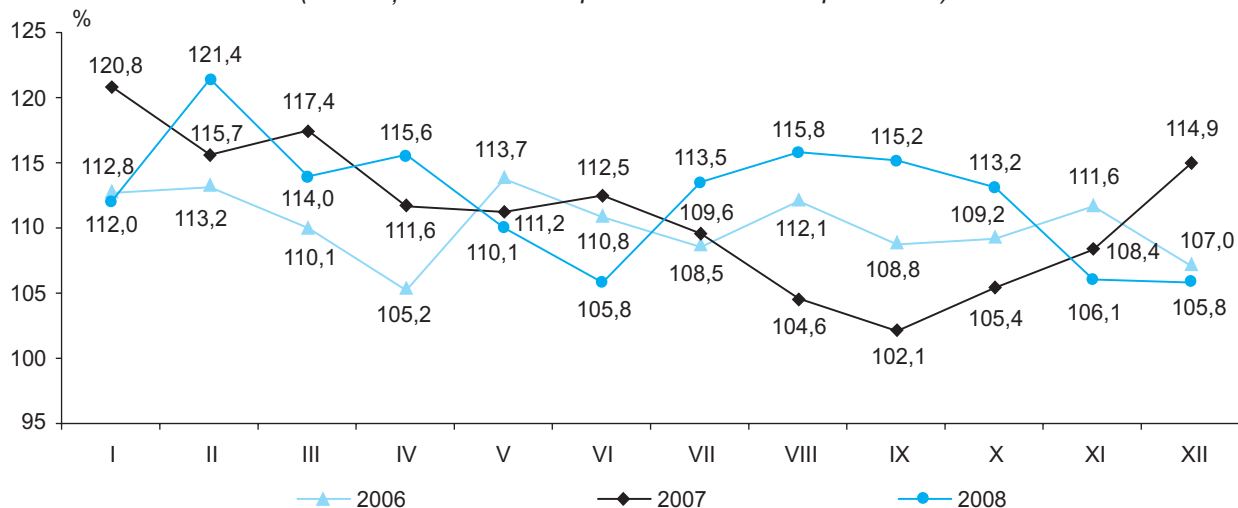
*Indicii vânzărilor de mărfuri cu amănuntul
(în % față de anul precedent)*



În anul 2008 prin **unitățile comerciale** au fost vândute mărfuri cu amănuntul, în valoare de 21295,1 mil. lei, volum mai superior cu 11,7%, în condiții comparabile de prețuri, față de cel realizat în anul 2007. Sporirea volumului de vânzări a fost determinată de majorarea vânzării de mărfuri nealimentare (+14,2%), cărora le revine 67,1% din totalul vânzărilor cu amănuntul. Totodată, prin **piețe** au fost comercializate mărfuri cu amănuntul în sumă de 13278,5 mil. lei (conform estimărilor), volum superior celui înregistrat în anul 2007 cu 3,5%.

Vânzările de mărfuri cu amănuntul prin unitățile comerciale în luna decembrie 2008 au însumat 2059,6 mil. lei, marcând, în termeni reali, o creștere de 16,1% față de luna precedentă și de 5,8% comparativ cu luna decembrie 2007.

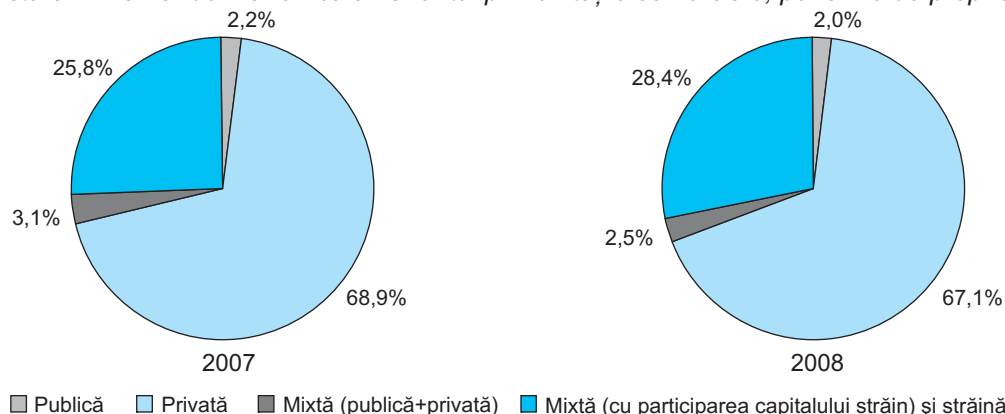
*Evoluția lunară a indicilor volumului vânzărilor de mărfuri cu amănuntul prin unitățile comerciale
(în % față de luna corespunzătoare din anul precedent)*



¹ În prețuri comparabile

Agenții economice cu formă de proprietate privată în anul 2008 au comercializat mărfuri cu amănuntul în sumă de 14282,2 mil. lei (67,1% din totalul vânzărilor realizate de unitățile comerciale), sau cu 8,4% mai mult decât în anul 2007. Creșteri ale volumelor de vânzări s-au înregistrat, de asemenea, la unitățile comerciale cu forma de proprietate mixtă (cu participarea capitalului străin) și străină, publică respectiv cu 24,3% și 2,7%. Totodată, s-au diminuat vânzările cu amănuntul la unitățile comerciale cu forma de proprietate mixtă (publică+privată) – cu 10,6%. Această situație a condus la modificarea ponderii sectoarelor în totalul vânzărilor cu amănuntul, care este prezentată în următoarea diagramă:

Structura vânzărilor de mărfuri cu amănuntul prin unitățile comerciale, pe forme de proprietate



Stocurile de mărfuri existente în unitățile comerciale la 1 ianuarie 2009 s-au cifrat la 4757,5 mil. lei, în creștere cu 19,7% față de 1 ianuarie 2008.

Vânzările de mărfuri cu amănuntul prin unitățile comerciale, pe regiuni de dezvoltare

| | 2008 | | Structura, % | | Informativ: 2007 în % față de 2006 ¹ |
|--|----------------|-----------------------------------|--------------|--------------|---|
| | mil. lei | în % față de 2007 ¹ | 2007 | 2008 | |
| Valoarea vânzărilor de mărfuri cu amănuntul – total | 21295,1 | 111,7 | 100,0 | 100,0 | 110,3 |
| din care: | | | | | |
| mun. Chișinău | 11970,5 | 109,9 | 56,8 | 56,2 | 111,1 |
| Nord | 4360,9 | 114,4 | 20,3 | 20,5 | 110,1 |
| inclusiv: | | | | | |
| mun. Bălți | 1772,6 | 106,3 | 8,9 | 8,3 | 110,0 |
| Edineț | 365,0 | 134,9 | 1,4 | 1,7 | 127,4 |
| Drochia | 340,1 | 108,3 | 1,7 | 1,6 | 114,8 |
| Centru | 2909,5 | 110,3 | 13,8 | 13,7 | 106,2 |
| inclusiv: | | | | | |
| Ungheni | 423,7 | 109,2 | 2,1 | 2,0 | 115,0 |
| Orhei | 419,0 | 111,7 | 1,9 | 2,0 | 105,9 |
| Sud | 1390,9 | 119,0 | 6,2 | 6,5 | 108,3 |
| inclusiv: | | | | | |
| Cahul | 437,3 | 118,2 | 2,0 | 2,0 | 112,1 |
| Caușeni | 272,2 | 119,5 | 1,2 | 1,3 | 107,6 |
| UTA Găgăuzia | 663,3 | 120,6 | 2,9 | 3,1 | 121,5 |

Ponderi semnificative în totalul valoric al vânzărilor cu amănuntul revin municipiilor Chișinău – 56,2% și Bălți – 8,3%, UTA Gagauzia – 3,1%, raioanelor: Ungheni, Orhei și Cahul – câte 2,0%, Edineț – 1,7%, Drochia – 1,6%.

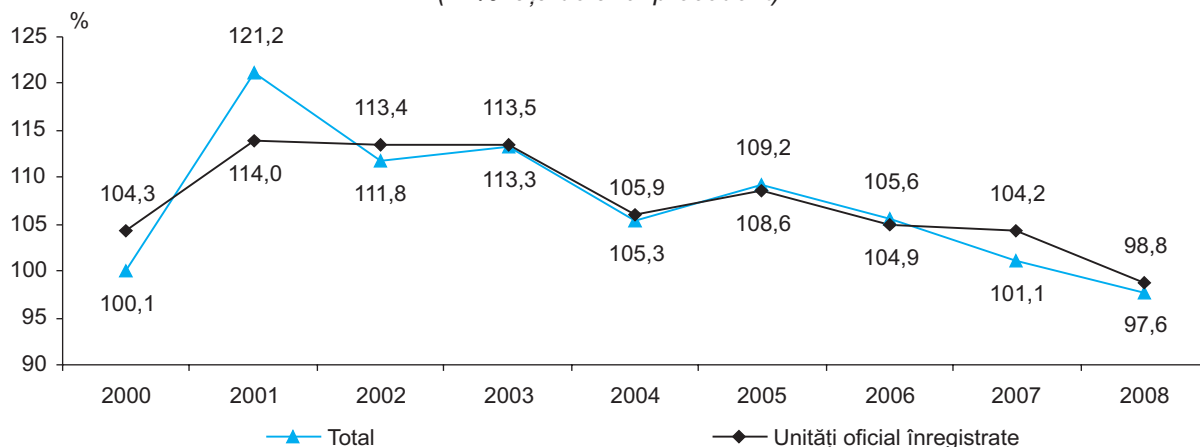
Valoarea serviciilor cu plată prestate populației în anul 2008 a constituit 13110,4 mil. lei, rezultând în condiții comparabile de prețuri o reducere de 2,4%, comparativ cu anul 2007.

Evoluția serviciilor cu plată prestate populației

| | 2008 | | Structura, % | | Informativ: 2007 în % față de 2006 ¹ |
|--|----------------|-----------------------------------|--------------|--------------|--|
| | mil. lei | în % față de 2007 ¹ | 2007 | 2008 | |
| Valoarea serviciilor cu plată prestate populației – total | 13110,4 | 97,6 | 100,0 | 100,0 | 101,1 |
| din care: | | | | | |
| unități oficial înregistrate | 11026,4 | 98,8 | 83,1 | 84,1 | 104,2 |
| persoane fizice | 2084,0 | 92,0 | 16,9 | 15,9 | 87,8 |

¹ În prețuri comparabile

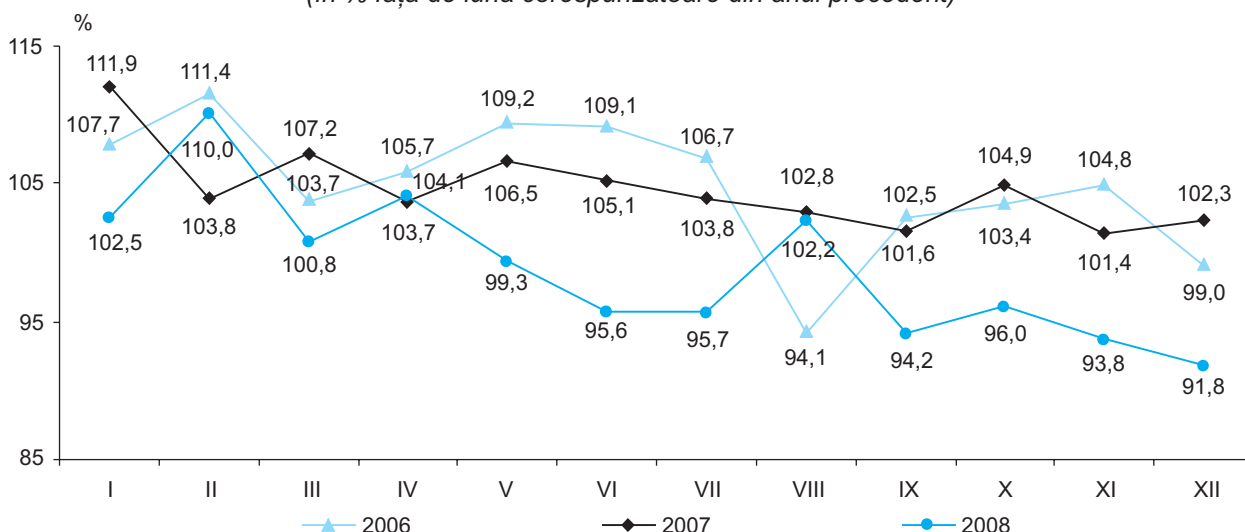
*Indicii volumului de servicii cu plată prestate populației
(în % față de anul precedent)*



În anul 2008 **unitățile oficial înregistrate** au acordat populației servicii cu plată în sumă de 11026,4 mil. lei, rezultând în condiții comparabile de prețuri o scădere de 1,2%, comparativ cu anul 2007.

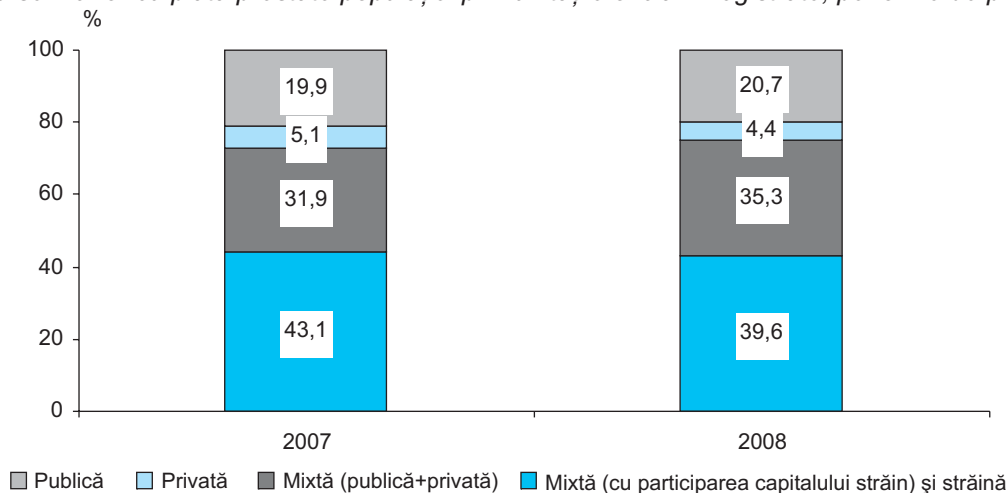
Valoarea serviciilor cu plată prestate populației de către unitățile oficial înregistrate în luna decembrie 2008 a constituit 1014,3 mil. lei, fiind mai mare, în termeni reali, cu 14,3% față de luna precedentă și cu 8,2% mai mică comparativ cu luna decembrie 2007.

*Evoluția lunară a indicilor volumului serviciilor cu plată prestate populației
prin unitățile oficial înregistrate
(în % față de luna corespunzătoare din anul precedent)*



Sporirea volumului de servicii cu plată prestate populației s-a realizat pe seama activității desfășurate de agenții economici din sectoarele: privat (+9,4%), mixt (cu participarea capitalului străin) și străin (+2,4%). Totodată, s-a diminuat volumul serviciilor prestate de agenții economici cu forma de proprietate mixtă (publică+privată) cu 14,6% și publică – cu 9,1% .

Structura serviciilor cu plată prestate populației prin unitățile oficial înregistrate, pe forme de proprietate



Serviciile cu plată prestate populație prin unitățile oficial înregistrate, pe regiuni de dezvoltare

| | 2008 | | Structura, % | | Informativ: 2007 în % față de 2006 ¹ |
|--|----------------|-----------------------------------|--------------|--------------|---|
| | mil. lei | în % față de 2007 ¹ | 2007 | 2008 | |
| Valoarea serviciilor cu plată prestate populației – total | 11026,4 | 98,8 | 100,0 | 100,0 | 104,2 |
| din care: | | | | | |
| mun. Chișinău | 6283,8 | 94,8 | 59,3 | 57,0 | 102,4 |
| Nord | 1951,4 | 110,8 | 15,7 | 17,7 | 107,5 |
| inclusiv: | | | | | |
| mun. Bălți | 762,7 | 118,4 | 5,7 | 6,9 | 107,0 |
| Soroca | 158,1 | 110,9 | 1,3 | 1,4 | 116,0 |
| Centru | 1416,8 | 100,3 | 12,6 | 12,8 | 107,5 |
| inclusiv: | | | | | |
| Orhei | 194,4 | 100,7 | 1,7 | 1,8 | 103,4 |
| Ungheni | 164,6 | 101,3 | 1,4 | 1,5 | 105,5 |
| Anenii Noi | 155,8 | 104,4 | 1,3 | 1,4 | 105,5 |
| Sud | 750,5 | 103,3 | 6,5 | 6,9 | 107,0 |
| inclusiv: | | | | | |
| Cahul | 239,8 | 110,9 | 1,9 | 2,2 | 107,5 |
| Caușeni | 122,3 | 95,7 | 1,1 | 1,1 | 104,1 |
| UTA Găgăuzia | 338,9 | 105,1 | 2,9 | 3,1 | 110,1 |

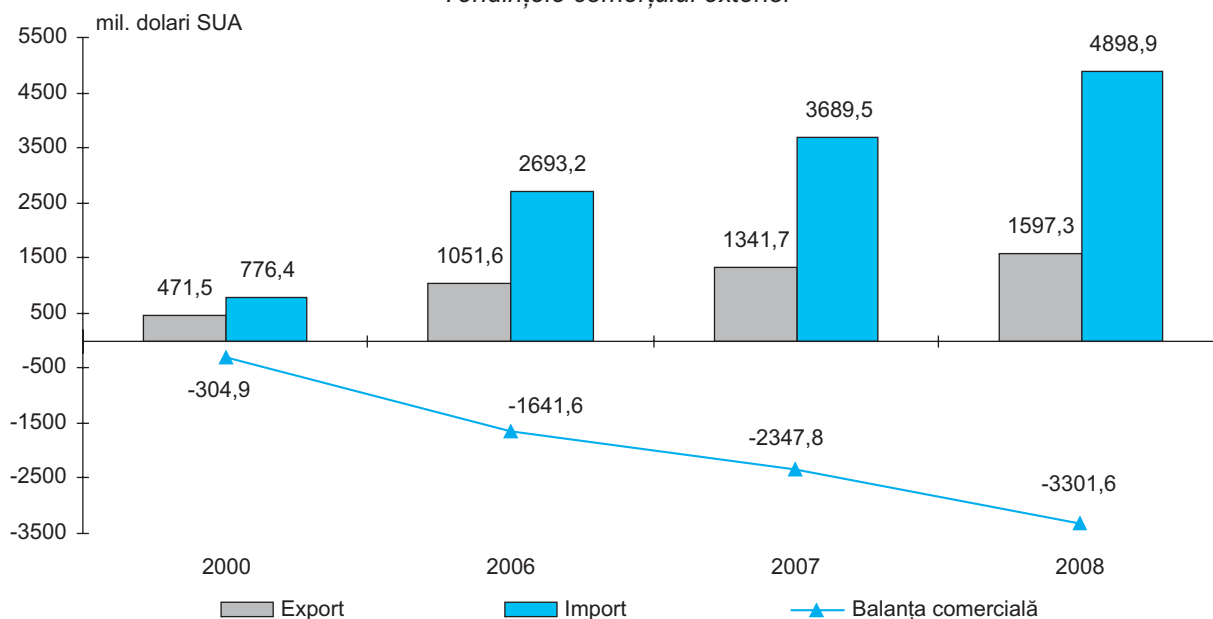
Ponderi semnificative în totalul valoric al serviciilor cu plată prestate populației dețin municipiile Chișinău și Bălți respectiv 57,0% și 6,9%, UTA Găgăuzia – 3,1%, raioanele: Cahul – 2,2%, Orhei – 1,8%, Ungheni – 1,5%, Anenii Noi și Soroca – câte 1,4%.

Persoanele fizice (antreprenorii particulari) în anul 2008 au acordat populației servicii cu plată în valoare de 2084,0 mil. lei, sau cu 8,0% mai puțin, comparativ cu anul 2007.

3.8. Comerț exterior

În anul 2008 **exporturile** au totalizat 1597,3 mil. dolari SUA, iar **importurile** s-au ridicat la 4898,9 mil. dolari SUA, fiind în creștere față de anul 2007, respectiv cu 19,0% și 32,8%.

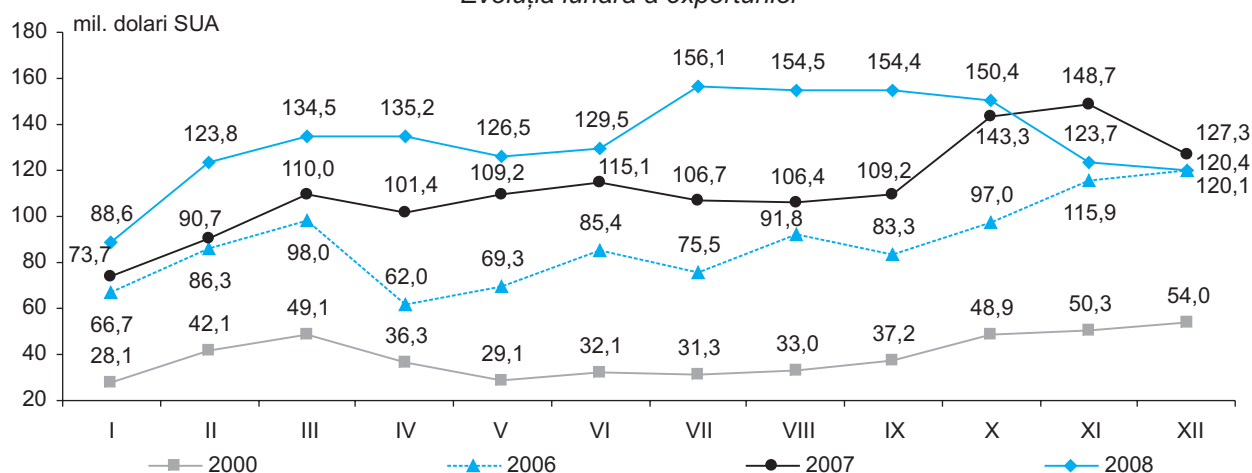
Tendențele comerțului exterior



¹ În prețuri comparabile

Exporturile de mărfuri în luna decembrie 2008 s-au cifrat la 120,1 mil. dolari SUA, cu 2,9% mai mici față de luna precedentă și cu 5,6% – comparativ cu luna decembrie 2007.

Evoluția lunară a exporturilor



Exporturile structurate pe grupe de țări se prezintă astfel:

| | 2008 | | Structura, % | | Gradul de influență a grupelor de țări la creșterea (+), scăderea (-) exporturilor, % | |
|---------------------------------|-----------------|-------------------|--------------|--------------|---|-------------|
| | mil. dolari SUA | în % față de 2007 | 2007 | 2008 | 2007 | 2008 |
| Export – total | 1597,3 | 119,0 | 100,0 | 100,0 | 27,6 | 19,0 |
| din care: | | | | | | |
| țările Uniunii Europene (UE-27) | 820,1 | 120,7 | 50,6 | 51,4 | 13,5 | 10,5 |
| țările CSI | 627,9 | 114,1 | 41,0 | 39,3 | 12,0 | 5,8 |
| alte țări | 149,3 | 133,0 | 8,4 | 9,3 | 2,1 | 2,7 |

Exporturile de mărfuri destinate **țărilor Uniunii Europene (UE-27)** au însumat 820,1 mil. dolari SUA (+20,7% față de anul 2007), deținând o cotă de 51,4% în total exporturi (50,6% în anul 2007).

Țările CSI au fost prezente în exporturile Moldovei cu o pondere de 39,3% (în anul 2007 – 41,0%), ce corespunde unei valori de 627,9 mil. dolari SUA. Exporturile de mărfuri către aceste țări s-au majorat cu 14,1%, comparativ cu anul 2007.

Primele 20 țări-partenere în derularea exporturilor, care dețineau 92,6% din volumul total, au fost:

| | 2008 | | Ponderea, % | | Gradul de influență a țărilor la creșterea (+), scăderea (-) exporturilor, % | |
|--|-----------------|-------------------|--------------|--------------|--|-------------|
| | mil. dolari SUA | în % față de 2007 | 2007 | 2008 | 2007 | 2008 |
| Export – total | 1597,3 | 119,0 | 100,0 | 100,0 | 27,6 | 19,0 |
| din care: | | | | | | |
| România | 335,8 | 159,0 | 15,7 | 21,0 | 5,3 | 9,3 |
| Federația Rusă | 318,4 | 136,8 | 17,3 | 19,9 | 4,8 | 6,4 |
| Italia | 167,1 | 119,2 | 10,5 | 10,5 | 2,2 | 2,0 |
| Ucraina | 142,8 | 85,1 | 12,5 | 9,0 | 3,7 | -1,9 |
| Belarus | 92,8 | 113,2 | 6,1 | 5,8 | 0,8 | 0,8 |
| Germania | 63,8 | 74,0 | 6,4 | 4,0 | 3,3 | -1,7 |
| Polonia | 56,1 | 116,1 | 3,6 | 3,5 | 0,9 | 0,6 |
| Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord | 52,3 | 153,2 | 2,5 | 3,3 | 0,6 | 1,4 |
| Kazahstan | 44,5 | 97,7 | 3,4 | 2,8 | 2,0 | -0,1 |
| Elveția | 39,7 | 175,8 | 1,7 | 2,5 | 0,8 | 1,3 |
| Turcia | 33,4 | 104,2 | 2,4 | 2,1 | 0,3 | 0,1 |
| Bulgaria | 22,3 | 81,9 | 2,0 | 1,4 | 1,3 | -0,4 |
| Franța | 21,4 | 86,3 | 1,9 | 1,3 | 0,1 | -0,3 |
| Ungaria | 18,5 | de 3,6 ori | 0,4 | 1,2 | -0,9 | 1,0 |
| Statele Unite ale Americii | 15,1 | 99,6 | 1,1 | 0,9 | -0,1 | 0,0 |
| Olanda | 13,2 | 91,4 | 1,1 | 0,8 | 0,5 | -0,1 |
| Austria | 12,5 | 40,4 | 2,3 | 0,8 | 1,7 | -1,4 |
| Belgia | 9,6 | 86,1 | 0,8 | 0,6 | -0,3 | -0,1 |
| Grecia | 9,0 | 93,5 | 0,7 | 0,6 | 0,4 | 0,0 |
| Suedia | 8,7 | de 11,5 ori | 0,1 | 0,6 | 0,1 | 0,6 |

Analiza evoluției exporturilor pe țări relevă, că majorarea livrărilor către România (+59,0%), Federația Rusă (+36,8%), Italia (+19,2%), Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord (+53,2%), Elveția (+75,8%), Ungaria (de 3,6 ori), Belarus (+13,2%), Polonia (+16,1%), Suedia (de 11,5 ori), Turcia (+4,2%), etc., a contribuit la creșterea pe total exporturi respectiv cu 9,3%, 6,4%, 2,0%, 1,4%, 1,3%, 1,0%, 0,8%, 0,6%, 0,6%, 0,1%.

Cincisprezece grupe de mărfuri care dețineau 95,3% din total exporturi se prezintă astfel:

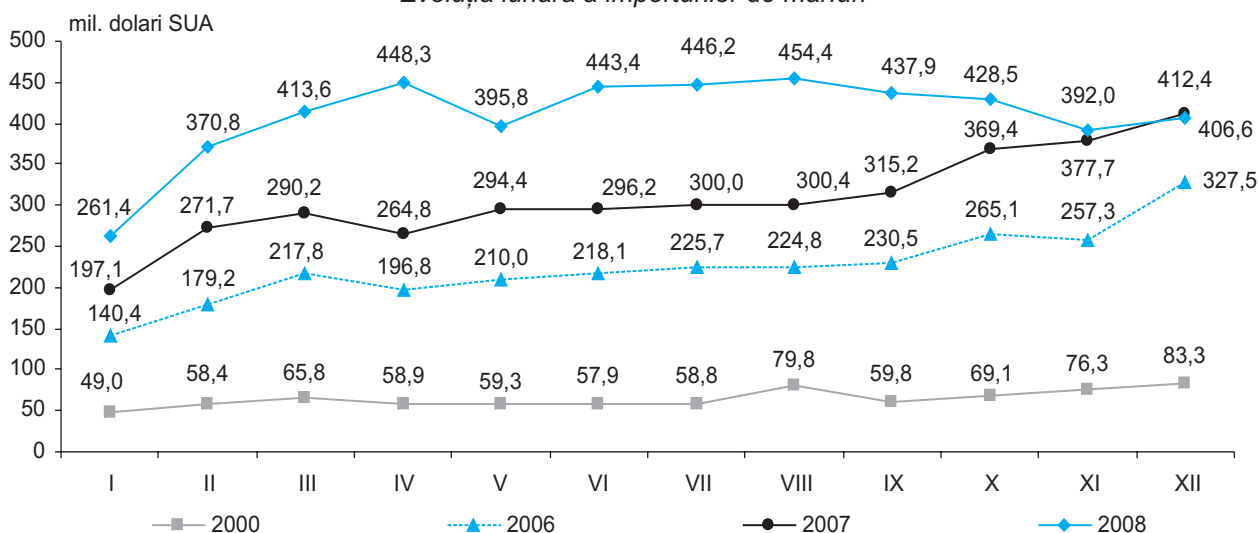
| | 2008 | | Structura, % | | Gradul de influență a grupelor de mărfuri la creșterea (+), scăderea (-) exporturilor, % | |
|--|-----------------|-------------------|--------------|--------------|--|-------------|
| | mil. dolari SUA | în % față de 2007 | 2007 | 2008 | 2007 | 2008 |
| Export – total | 1597,3 | 119,0 | 100,0 | 100,0 | 27,6 | 19,0 |
| din care: | | | | | | |
| Materiale textile și articole din acestea | 314,0 | 113,6 | 20,6 | 19,7 | 4,6 | 2,8 |
| din care: | | | | | | |
| țările Uniunii Europene | 248,5 | 112,3 | 16,5 | 15,6 | 3,7 | 2,0 |
| țările CSI | 36,0 | 132,4 | 2,0 | 2,3 | 0,9 | 0,7 |
| Produse alimentare; băuturi alcoolice și nealcoolice; tutun | 312,2 | 113,1 | 20,6 | 19,6 | 0,0 | 2,7 |
| din care: | | | | | | |
| țările Uniunii Europene | 68,3 | 88,0 | 5,8 | 4,3 | 0,5 | -0,7 |
| țările CSI | 221,1 | 121,8 | 13,5 | 13,8 | -1,3 | 3,0 |
| Produse vegetale | 210,1 | 129,0 | 12,2 | 13,2 | 2,5 | 3,5 |
| din care: | | | | | | |
| țările Uniunii Europene | 84,9 | 121,0 | 5,2 | 5,3 | 0,3 | 1,1 |
| țările CSI | 74,4 | 114,4 | 4,8 | 4,7 | 2,2 | 0,7 |
| Mașini și aparate; echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile | 171,1 | 188,6 | 6,8 | 10,7 | 3,6 | 6,0 |
| din care: | | | | | | |
| țările Uniunii Europene | 115,5 | de 3,3 ori | 2,6 | 7,2 | 1,8 | 6,0 |
| țările CSI | 45,5 | 98,9 | 3,4 | 2,8 | 1,4 | 0,0 |
| Metale comune și articole din acestea | 119,1 | 107,8 | 8,2 | 7,5 | 3,3 | 0,6 |
| din care: | | | | | | |
| țările Uniunii Europene | 63,8 | 98,6 | 4,8 | 4,0 | 1,4 | -0,1 |
| țările CSI | 40,1 | 97,6 | 3,1 | 2,5 | 1,5 | -0,1 |
| Produse minerale | 63,5 | 111,1 | 4,3 | 4,0 | 2,8 | 0,5 |
| din care: | | | | | | |
| țările Uniunii Europene | 21,4 | 118,9 | 1,3 | 1,3 | 0,8 | 0,3 |
| țările CSI | 42,0 | 107,6 | 2,9 | 2,6 | 2,0 | 0,2 |
| Grăsimi și uleiuri animale sau vegetale | 62,9 | 113,8 | 4,1 | 3,9 | 1,9 | 0,6 |
| din care: | | | | | | |
| țările Uniunii Europene | 34,0 | 107,5 | 2,4 | 2,1 | 0,9 | 0,2 |
| țările CSI | 27,4 | 131,7 | 1,5 | 1,7 | 1,2 | 0,5 |
| Articole din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și din materiale similare | 52,5 | 102,4 | 3,8 | 3,3 | 1,8 | 0,1 |
| din care: | | | | | | |
| țările Uniunii Europene | 30,1 | 109,4 | 2,0 | 1,9 | 1,3 | 0,2 |
| țările CSI | 20,5 | 90,3 | 1,7 | 1,3 | 0,4 | -0,2 |
| Încălțăminte, pălării, umbrele și articole din acestea | 48,0 | 119,3 | 3,0 | 3,0 | 0,9 | 0,6 |
| din care: | | | | | | |
| țările Uniunii Europene | 45,1 | 115,6 | 2,9 | 2,8 | 0,8 | 0,5 |
| țările CSI | 2,3 | de 2,1 ori | 0,1 | 0,1 | 0,0 | 0,1 |
| Materiale plastice, cauciuc și articole din acestea | 38,2 | 115,4 | 2,5 | 2,4 | 1,6 | 0,4 |
| din care: | | | | | | |
| țările Uniunii Europene | 10,1 | 94,6 | 0,8 | 0,6 | 0,1 | 0,0 |
| țările CSI | 27,3 | 125,0 | 1,6 | 1,7 | 1,5 | 0,4 |

| | 2008 | | Structura, % | | Gradul de influență a grupelor de mărfuri la creșterea (+), scăderea (-) exporturilor, % | |
|---|-----------------|-------------------|--------------|------------|--|-------------|
| | mil. dolari SUA | în % față de 2007 | 2007 | 2008 | 2007 | 2008 |
| Produse chimice | 33,9 | 125,0 | 2,0 | 2,1 | 0,6 | 0,5 |
| din care: | | | | | | |
| țările Uniunii Europene | 8,2 | 126,1 | 0,5 | 0,5 | 0,0 | 0,1 |
| țările CSI | 25,3 | 130,2 | 1,4 | 1,6 | 0,5 | 0,4 |
| Piei brute, piei tăbăcite; blănuri și produse din acestea | 33,3 | 114,7 | 2,2 | 2,1 | 0,5 | 0,3 |
| din care: | | | | | | |
| țările Uniunii Europene | 30,5 | 122,6 | 1,9 | 1,9 | 0,4 | 0,4 |
| țările CSI | 0,3 | 21,4 | 0,1 | 0,0 | 0,0 | -0,1 |
| Instrumente și aparate optice, fotografice, cinematografice, medico-chirurgicale; ceasuri; instrumente muzicale; părți și accesorii ale acestora | 28,9 | 123,3 | 1,7 | 1,8 | 1,0 | 0,4 |
| din care: | | | | | | |
| țările Uniunii Europene | 10,6 | 125,1 | 0,6 | 0,7 | 0,4 | 0,2 |
| țările CSI | 12,1 | 159,0 | 0,6 | 0,8 | 0,1 | 0,3 |
| Pastă de lemn; hârtie, carton și articole din acestea | 16,7 | 61,1 | 2,0 | 1,0 | 0,9 | -0,8 |
| din care: | | | | | | |
| țările Uniunii Europene | 9,2 | 65,1 | 1,1 | 0,6 | 0,7 | -0,4 |
| țările CSI | 7,3 | 56,2 | 1,0 | 0,5 | 0,2 | -0,4 |
| Mijloace și materiale de transport | 16,1 | 85,8 | 1,4 | 1,0 | 0,2 | -0,2 |
| din care: | | | | | | |
| țările Uniunii Europene | 8,2 | 157,5 | 0,4 | 0,5 | 0,0 | 0,2 |
| țările CSI | 6,2 | 47,0 | 1,0 | 0,4 | 0,3 | -0,5 |

Pe grupe de mărfuri creșteri substanțiale s-au marcat la exporturile de mașini și aparate; echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile (+88,6%), produse vegetale (+29,0%), materiale textile și articole din acestea (+13,6%), produse alimentare; băuturi alcoolice și nealcoolice; tutun (+13,1%), metale comune și articole din acestea (+7,8%), grăsimi și uleiuri animale sau vegetale (+13,8%), încălțăminte, pălării, umbrele și articole din acestea (+19,3%), produse minerale (+11,1%), produse chimice (+25,0%), materiale plastice, cauciuc și articole din acestea (+15,4%), instrumente și aparate optice, fotografice, cinematografice, medico-chirurgicale; ceasuri; instrumente muzicale; părți și accesorii ale acestora (+23,3%), piei brute, piei tăbăcite; blănuri și produse din acestea (+14,7%), articole din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și din materiale similare (+2,4%), care au influențat la creșterea pe total exporturi respectiv cu 6,0%, 3,5%, 2,8%, 2,7%, 0,6%, 0,6%, 0,6%, 0,5%, 0,5%, 0,4%, 0,4%, 0,3%, 0,1%.

În luna decembrie 2008 **importurile de mărfuri** au însumat 406,6 mil. dolari SUA, cu 3,7% mai mult față de luna anterioară și cu 1,4% mai puțin comparativ cu luna decembrie 2007.

Evoluția lunară a importurilor de mărfuri



Importurile structurate pe grupe de țări se prezintă astfel:

| | 2008 | | Structura, % | | Gradul de influență a grupelor de țări la creșterea (+), scăderea (-) importurilor, % | |
|---------------------------------|-----------------|-------------------|--------------|--------------|---|-------------|
| | mil. dolari SUA | în % față de 2007 | 2007 | 2008 | 2007 | 2008 |
| Import – total | 4898,9 | 132,8 | 100,0 | 100,0 | 37,0 | 32,8 |
| din care: | | | | | | |
| țările Uniunii Europene (UE-27) | 2105,4 | 125,2 | 45,6 | 43,0 | 17,2 | 11,5 |
| țările CSI | 1737,2 | 130,3 | 36,1 | 35,5 | 11,6 | 10,9 |
| alte țări | 1056,3 | 156,5 | 18,3 | 21,5 | 8,2 | 10,4 |

Importurile din **țările Uniunii Europene** (UE-27) au marcat 2105,4 mil. dolari SUA (cu 25,2% mai mult decât în anul 2007), reprezentând 43,0% în total importuri (45,6% în anul 2007).

Importurile de mărfuri provenite din **țările CSI** au avut o valoare de 1737,2 mil. dolari SUA (cu 30,3% mai mare față de anul 2007), care echivalează cu 35,5% în total importuri (36,1% în anul 2007).

Primele 25 de țări în derularea importurilor, care dețineau 92,6% din volumul total, au fost:

| | 2008 | | Ponderea, % | | Gradul de influență a țărilor la creșterea (+), scăderea (-) importurilor, % | |
|--|-----------------|-------------------|--------------|--------------|--|-------------|
| | mil. dolari SUA | în % față de 2007 | 2007 | 2008 | 2007 | 2008 |
| Import – total | 4898,9 | 132,8 | 100,0 | 100,0 | 37,0 | 32,8 |
| din care: | | | | | | |
| Ucraina | 839,0 | 122,1 | 18,6 | 17,1 | 6,3 | 4,1 |
| Federația Rusă | 666,1 | 133,6 | 13,5 | 13,6 | 3,0 | 4,5 |
| România | 590,8 | 131,6 | 12,2 | 12,1 | 3,8 | 3,8 |
| Germania | 364,5 | 114,2 | 8,7 | 7,5 | 3,9 | 1,2 |
| China | 325,5 | 160,4 | 5,5 | 6,6 | 3,2 | 3,3 |
| Italia | 306,2 | 113,7 | 7,3 | 6,3 | 2,7 | 1,0 |
| Turcia | 231,9 | 139,1 | 4,5 | 4,7 | 2,0 | 1,8 |
| Belarus | 199,1 | 167,7 | 3,2 | 4,1 | 1,6 | 2,2 |
| Polonia | 121,3 | 136,2 | 2,4 | 2,5 | 0,6 | 0,9 |
| Franța | 103,4 | 109,0 | 2,6 | 2,1 | 1,2 | 0,2 |
| Statele Unite ale Americii | 93,3 | 199,3 | 1,3 | 1,9 | 0,4 | 1,3 |
| Japonia | 83,6 | 190,3 | 1,2 | 1,7 | 0,8 | 1,1 |
| Austria | 74,6 | de 2,0 ori | 1,0 | 1,5 | 0,5 | 1,0 |
| Ungaria | 69,3 | 149,4 | 1,3 | 1,4 | 0,5 | 0,6 |
| Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord | 61,7 | 161,3 | 1,0 | 1,3 | 0,2 | 0,6 |
| Republica Cehă | 57,5 | 131,8 | 1,2 | 1,2 | 0,5 | 0,4 |
| Olanda | 49,5 | 120,3 | 1,1 | 1,0 | 0,8 | 0,2 |
| Bulgaria | 45,1 | 89,4 | 1,4 | 0,9 | 0,6 | -0,1 |
| Coreea de Sud | 42,7 | 110,2 | 1,0 | 0,9 | 0,5 | 0,1 |
| Suedia | 40,9 | 150,4 | 0,7 | 0,8 | 0,5 | 0,4 |
| Israel | 38,0 | de 2,6 ori | 0,4 | 0,8 | 0,2 | 0,6 |
| Spania | 35,0 | 138,1 | 0,7 | 0,7 | 0,3 | 0,3 |
| Belgia | 33,9 | 90,3 | 1,0 | 0,7 | 0,0 | -0,1 |
| Grecia | 31,3 | 142,6 | 0,6 | 0,6 | 0,2 | 0,3 |
| Elveția | 27,1 | 143,4 | 0,5 | 0,6 | 0,1 | 0,2 |

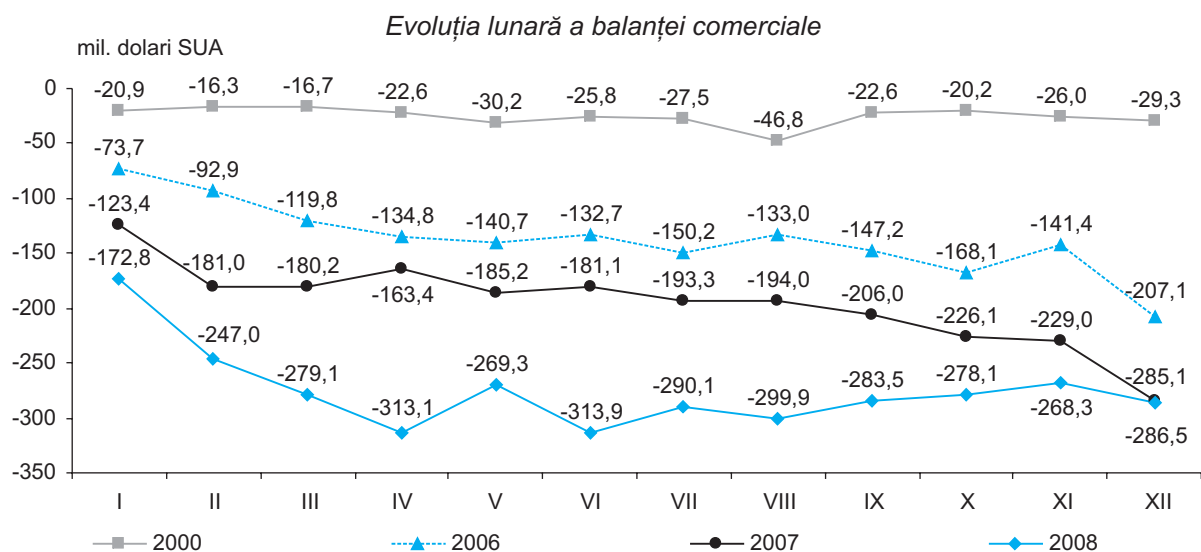
Analiza evoluției importurilor pe țări relevă, că majorarea livrărilor din Federația Rusă (+33,6%), Ucraina (+22,1%), România (+31,6%), China (+60,4%), Belarus (+67,7%), Turcia (+39,1%), Statele Unite ale Americii (+99,3%), Germania (+14,2%), Japonia (+90,3%), Italia (+13,7%), Austria (de 2,0 ori), Polonia (+36,2%), Ungaria (+49,4%), Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord (+61,3%), Israel (de 2,6 ori), Republica Cehă (+31,8%), Suedia (+50,4%), Spania (+38,1%), Grecia (+42,6%), Franța (+9,0%), Olanda (+20,3%), Elveția (+43,4%), Coreea de Sud (+10,2%), etc., a contribuit la creșterea pe total importuri respectiv cu 4,5%, 4,1%, 3,8%, 3,3%, 2,2%, 1,8%, 1,3%, 1,2%, 1,1%, 1,0%, 1,0%, 0,9%, 0,6%, 0,6%, 0,6%, 0,4%, 0,4%, 0,3%, 0,3%, 0,2%, 0,2%, 0,2%, 0,1%,

Paisprezece grupe de mărfuri care dețineau 95,2% din total importuri se prezintă astfel:

| | 2008 | | Structura, % | | Gradul de influență a grupelor de mărfuri la creșterea (+), scăderea (-) importurilor, % | |
|--|-----------------|-------------------|--------------|--------------|--|-------------|
| | mil. dolari SUA | în % față de 2007 | 2007 | 2008 | 2007 | 2008 |
| Import – total | 4898,9 | 132,8 | 100,0 | 100,0 | 37,0 | 32,8 |
| din care: | | | | | | |
| Produse minerale | 1126,0 | 142,8 | 21,4 | 23,0 | 4,6 | 9,2 |
| din care: | | | | | | |
| țările Uniunii Europene | 349,2 | 145,2 | 6,5 | 7,1 | 1,6 | 2,9 |
| țările CSI | 771,8 | 141,4 | 14,8 | 15,8 | 2,9 | 6,1 |
| Mașini și aparate; echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile | 765,5 | 140,6 | 14,8 | 15,6 | 6,1 | 6,0 |
| din care: | | | | | | |
| țările Uniunii Europene | 421,9 | 138,7 | 8,2 | 8,6 | 3,8 | 3,2 |
| țările CSI | 99,0 | 115,8 | 2,3 | 2,0 | 0,6 | 0,4 |
| Produse chimice | 416,8 | 131,2 | 8,6 | 8,5 | 3,5 | 2,7 |
| din care: | | | | | | |
| țările Uniunii Europene | 221,1 | 124,6 | 4,8 | 4,5 | 1,7 | 1,2 |
| țările CSI | 87,6 | 126,5 | 1,9 | 1,8 | 0,9 | 0,5 |
| Mijloace și materiale de transport | 390,7 | 136,6 | 7,8 | 8,0 | 4,6 | 2,8 |
| din care: | | | | | | |
| țările Uniunii Europene | 208,5 | 121,0 | 4,7 | 4,3 | 3,0 | 1,0 |
| țările CSI | 58,5 | 104,6 | 1,5 | 1,2 | 0,8 | 0,1 |
| Metale comune și articole din acestea | 372,6 | 110,7 | 9,1 | 7,6 | 4,4 | 1,0 |
| din care: | | | | | | |
| țările Uniunii Europene | 126,1 | 86,1 | 4,0 | 2,6 | 2,1 | -0,5 |
| țările CSI | 157,8 | 126,3 | 3,4 | 3,2 | 1,1 | 0,9 |
| Produse alimentare; băuturi alcoolice și nealcoolice; tutun | 343,4 | 144,4 | 6,4 | 7,0 | 2,2 | 2,9 |
| din care: | | | | | | |
| țările Uniunii Europene | 88,9 | 135,2 | 1,8 | 1,8 | 0,5 | 0,6 |
| țările CSI | 224,2 | 145,4 | 4,2 | 4,6 | 1,9 | 1,9 |
| Materiale textile și articole din acestea | 285,4 | 114,4 | 6,8 | 5,8 | 1,6 | 1,0 |
| din care: | | | | | | |
| țările Uniunii Europene | 169,9 | 108,1 | 4,3 | 3,5 | 0,6 | 0,3 |
| țările CSI | 12,2 | 124,0 | 0,3 | 0,3 | 0,1 | 0,1 |
| Materiale plastice, cauciuc și articole din acestea | 276,8 | 123,1 | 6,1 | 5,7 | 2,1 | 1,4 |
| din care: | | | | | | |
| țările Uniunii Europene | 132,9 | 114,7 | 3,1 | 2,7 | 1,0 | 0,5 |
| țările CSI | 58,7 | 102,5 | 1,6 | 1,2 | 0,5 | 0,0 |
| Produse vegetale | 166,7 | 110,9 | 4,1 | 3,4 | 2,9 | 0,4 |
| din care: | | | | | | |
| țările Uniunii Europene | 56,2 | 114,5 | 1,3 | 1,1 | 0,6 | 0,2 |
| țările CSI | 56,0 | 102,0 | 1,5 | 1,1 | 1,5 | 0,0 |
| Articole din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și din materiale similare | 138,7 | 135,8 | 2,8 | 2,8 | 0,8 | 1,0 |
| din care: | | | | | | |
| țările Uniunii Europene | 53,1 | 155,5 | 0,9 | 1,1 | 0,3 | 0,5 |
| țările CSI | 59,3 | 119,9 | 1,3 | 1,2 | 0,2 | 0,3 |
| Pastă de lemn; hîrtie, carton și articole din acestea | 117,2 | 115,6 | 2,7 | 2,4 | 1,0 | 0,4 |
| din care: | | | | | | |
| țările Uniunii Europene | 52,4 | 115,2 | 1,2 | 1,1 | 0,4 | 0,2 |
| țările CSI | 41,8 | 107,9 | 1,0 | 0,9 | 0,4 | 0,1 |
| Animale vii și produse animale | 100,4 | 162,7 | 1,7 | 2,1 | 0,4 | 1,0 |
| din care: | | | | | | |
| țările Uniunii Europene | 28,4 | 156,7 | 0,5 | 0,6 | 0,1 | 0,3 |
| țările CSI | 17,8 | 115,4 | 0,4 | 0,4 | 0,1 | 0,1 |

| | 2008 | | Structura, % | | Gradul de influență a grupelor de mărfuri la creșterea (+), scăderea (-) importurilor, % | |
|---|-----------------|-------------------|--------------|------------|--|------------|
| | mil. dolari SUA | în % față de 2007 | 2007 | 2008 | 2007 | 2008 |
| Lemn și produse din lemn (exclusiv mobilier) | 89,3 | 132,0 | 1,8 | 1,8 | 0,6 | 0,6 |
| din care: | | | | | | |
| țările Uniunii Europene | 36,5 | 130,2 | 0,8 | 0,7 | 0,2 | 0,2 |
| țările CSI | 42,7 | 122,4 | 0,9 | 0,9 | 0,3 | 0,2 |
| Instrumente și aparate optice, fotografice, cinematografice, medico-chirurgicale; ceasuri; instrumente muzicale; părți și accesorii ale acestora | 74,6 | 144,0 | 1,4 | 1,5 | 0,7 | 0,6 |
| din care: | | | | | | |
| țările Uniunii Europene | 36,7 | 119,9 | 0,8 | 0,8 | 0,4 | 0,2 |
| țările CSI | 4,5 | 129,3 | 0,1 | 0,1 | 0,0 | 0,0 |

Pe grupe de mărfuri creșteri semnificative s-au înregistrat la importurile de produse minerale (+42,8%), mașini și aparate; echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile (+40,6%), produse alimentare; băuturi alcoolice și nealcoolice; tutun (+44,4%), mijloace și materiale de transport (+36,6%), produse chimice (+31,2%), materiale plastice, cauciuc și articole din acestea (+23,1%), metale comune și articole din acestea (+10,7%), materiale textile și articole din acestea (+14,4%), articole din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și din materiale similare (+35,8%), animale vii și produse animale (+62,7%), lemn și produse din lemn (exclusiv mobilier) (+32,0%), instrumente și aparate optice, fotografice, cinematografice, medico-chirurgicale; ceasuri; instrumente muzicale; părți și accesorii ale acestora (+44,0%), produse vegetale (+10,9%), pastă de lemn; hârtie, carton și articole din acestea (+15,6%), care au influențat la creșterea pe total importuri respectiv cu 9,2%, 6,0%, 2,9%, 2,8%, 2,7%, 1,4%, 1,0%, 1,0%, 1,0%, 1,0%, 0,6%, 0,6%, 0,4%, 0,4%.



Balanța comercială structurată pe grupe de țări se prezintă astfel:

| | 2008 | | Structura, % | |
|-----------------------------------|-----------------|-------------------|--------------|--------------|
| | mil. dolari SUA | în % față de 2007 | 2007 | 2008 |
| Balanța comercială – total | -3301,6 | 140,6 | 100,0 | 100,0 |
| din care: | | | | |
| țările Uniunii Europene (UE-27) | -1285,3 | 128,3 | 42,7 | 38,9 |
| țările CSI | -1109,3 | 141,6 | 33,4 | 33,6 |
| alte țări | -907,0 | 161,2 | 23,9 | 27,5 |

Decalajul considerabil în evoluția exporturilor și importurilor a determinat acumularea în anul 2008 a unui **deficit al balanței comerciale** în valoare de 3301,6 mil. dolari SUA, cu 953,8 mil. dolari SUA (+40,6%) mai mare față de cel înregistrat în anul 2007. Cu țările Uniunii Europene (UE-27) balanța comercială s-a încheiat cu un deficit de 1285,3 mil. dolari SUA (în anul 2007 – 1001,7 mil. dolari SUA), iar cu țările CSI – de 1109,3 mil. dolari SUA (în anul 2007 – 783,5 mil. dolari SUA).

Balanța comercială cu principalele țări-partenere se prezintă astfel:

| | 2007 | 2008 | 2008 în % față de 2007 |
|--|----------------|----------------|------------------------------|
| Balanța comercială – total, mil. dolari SUA | -2347,8 | -3301,6 | 140,6 |
| din care: | | | |
| Ucraina | -519,1 | -696,2 | 134,1 |
| Federația Rusă | -265,9 | -347,7 | 130,8 |
| China | -201,9 | -323,2 | 160,1 |
| Germania | -233,0 | -300,7 | 129,1 |
| România | -237,9 | -255,0 | 107,2 |
| Turcia | -134,7 | -198,5 | 147,4 |
| Italia | -129,1 | -139,1 | 107,8 |
| Belarus | -36,7 | -106,3 | de 2,9 ori |
| Franța | -70,1 | -82,0 | 117,0 |
| Japonia | -43,3 | -81,7 | 188,9 |
| Statele Unite ale Americii | -31,7 | -78,2 | de 2,5 ori |
| Polonia | -40,7 | -65,2 | 160,2 |
| Austria | -6,4 | -62,1 | de 9,7 ori |
| Republica Cehă | -37,7 | -52,2 | 138,4 |
| Ungaria | -41,3 | -50,8 | 123,0 |
| Coreea de Sud | -38,7 | -42,6 | 110,3 |
| Israel | -13,0 | -36,6 | de 2,8 ori |
| Olanda | -26,7 | -36,3 | 135,9 |
| Spania | -23,6 | -33,7 | 142,6 |
| Suedia | -26,4 | -32,2 | 121,6 |
| Belgia | -26,3 | -24,3 | 92,0 |
| Bulgaria | -23,1 | -22,8 | 98,2 |
| Grecia | -12,3 | -22,3 | 181,1 |
| Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord | -4,1 | -9,4 | de 2,3 ori |
| Elveția | 3,7 | 12,6 | de 3,4 ori |
| Kazahstan | 34,1 | 23,1 | 67,5 |

Balanța comercială pe principalele grupe de mărfuri se prezintă astfel:

| | 2007 | 2008 | 2008 în % față de 2007 |
|--|----------------|----------------|------------------------------|
| Balanța comercială – total, mil. dolari SUA | -2347,8 | -3301,6 | 140,6 |
| din care: | | | |
| Produse minerale | -731,3 | -1062,5 | 145,3 |
| din care: | | | |
| țările Uniunii Europene | -222,5 | -327,8 | 147,3 |
| țările CSI | -506,9 | -729,8 | 144,0 |
| Mașini și aparate; echipamente electrice; aparate de înregistrat sau de reprodus sunetul și imaginile | -453,9 | -594,5 | 131,0 |
| din care: | | | |
| țările Uniunii Europene | -269,4 | -306,4 | 113,7 |
| țările CSI | -39,4 | -53,5 | 135,7 |
| Produse chimice | -290,5 | -382,9 | 131,8 |
| din care: | | | |
| țările Uniunii Europene | -170,9 | -212,9 | 124,5 |
| țările CSI | -49,8 | -62,3 | 125,0 |
| Mijloace și materiale de transport | -267,4 | -374,6 | 140,1 |
| din care: | | | |
| țările Uniunii Europene | -167,1 | -200,3 | 119,9 |
| țările CSI | -42,7 | -52,3 | 122,4 |
| Metale comune și articole din acestea | -226,2 | -253,5 | 112,1 |
| din care: | | | |
| țările Uniunii Europene | -81,9 | -62,3 | 76,1 |
| țările CSI | -84,0 | -117,7 | 140,3 |
| Materiale plastice, cauciuc și articole din acestea | -191,9 | -238,6 | 124,4 |
| din care: | | | |
| țările Uniunii Europene | -105,2 | -122,8 | 116,7 |
| țările CSI | -35,5 | -31,4 | 88,6 |

| | 2007 | 2008 | 2008 în % față de 2007 |
|---|--------------|---------------|------------------------------|
| Pastă de lemn; hîrtie, carton și articole din acestea | -74,1 | -100,5 | 135,6 |
| din care: | | | |
| țările Uniunii Europene | -31,3 | -43,2 | 137,8 |
| țările CSI | -25,7 | -34,4 | 134,2 |
| Animale vii și produse animale | -48,1 | -90,2 | 187,6 |
| din care: | | | |
| țările Uniunii Europene | -17,5 | -28,0 | 159,6 |
| țările CSI | -8,6 | -11,2 | 130,3 |
| Articole din piatră, ipsos, ciment, ceramică, sticlă și din materiale similare | -50,9 | -86,2 | 169,4 |
| din care: | | | |
| țările Uniunii Europene | -6,7 | -23,0 | de 3,5 ori |
| țările CSI | -26,7 | -38,8 | 145,1 |
| Lemn și produse din lemn (exclusiv mobilier) | -63,4 | -83,9 | 132,5 |
| din care: | | | |
| țările Uniunii Europene | -25,3 | -32,8 | 129,4 |
| țările CSI | -34,1 | -41,3 | 120,9 |
| Produse alimentare; băuturi alcoolice și nealcoolice; tutun | 38,1 | -31,2 | x |
| din care: | | | |
| țările Uniunii Europene | 11,8 | -20,6 | x |
| țările CSI | 27,4 | -3,1 | x |
| Instrumente și aparate optice, fotografice, cinematografice, medico-chirurgicale; ceasuri; instrumente muzicale; părți și accesorii ale acestora | -28,4 | -45,7 | 161,2 |
| din care: | | | |
| țările Uniunii Europene | -22,1 | -26,1 | 117,9 |
| țările CSI | 4,1 | 7,6 | 183,8 |
| Piei brute, piei tăbăcite; blănuri și produse din acestea | 1,6 | 0,2 | 9,8 |
| din care: | | | |
| țările Uniunii Europene | 3,4 | 5,5 | 162,9 |
| țările CSI | -0,2 | -1,6 | de 7,4 ori |
| Încălțăminte, pălării, umbrele și articole din acestea | 18,9 | 17,1 | 90,7 |
| din care: | | | |
| țările Uniunii Europene | 28,3 | 33,0 | 116,3 |
| țările CSI | -0,4 | 0,2 | x |
| Materiale textile și articole din acestea | 26,7 | 28,6 | 107,0 |
| din care: | | | |
| țările Uniunii Europene | 64,1 | 78,6 | 122,7 |
| țările CSI | 17,3 | 23,8 | 137,3 |
| Grăsimi și uleiuri animale sau vegetale | 39,2 | 42,0 | 107,0 |
| din care: | | | |
| țările Uniunii Europene | 26,3 | 28,2 | 107,2 |
| țările CSI | 13,0 | 16,1 | 123,7 |
| Produse vegetale | 12,5 | 43,4 | de 3,5 ori |
| din care: | | | |
| țările Uniunii Europene | 21,1 | 28,7 | 135,9 |
| țările CSI | 10,1 | 18,4 | 182,4 |

Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi în perioada de referință a fost de 32,6% față de 36,4% în anul 2007.

Persoanele fizice au exportat în anul 2008 mărfuri și produse în valoare de 0,2 mil. dolari SUA și au importat bunuri materiale în sumă de 174,3 mil. dolari SUA. Comparativ cu anul 2007 exporturile s-au diminuat cu 29,0%, iar importurile au crescut cu 26,9%, în principal, datorită majorării importurilor de autoturisme (+21,9%) din Germania, Italia, Franța și Statele Unite ale Americii.

IV. PREȚURI

Evoluția prețurilor în economia națională se prezintă astfel (în medie pe an, anul precedent = 100):

| | 2004 | 2005 | 2006 | 2007 | 2008 |
|--|-------|-------|-------|-------|--------------------|
| Indicele prețurilor de consum | 112,4 | 111,9 | 112,7 | 112,3 | 112,7 |
| Indicele prețurilor producătorului producției în industrie | 105,6 | 105,3 | 112,2 | 113,4 | 110,4 |
| Indicele prețurilor de vânzare a produselor agricole | 93,7 | 105,5 | 102,9 | 139,2 | 104,0 ¹ |
| Indicele prețurilor în construcții-montaj | 118,8 | 123,5 | 120,1 | 120,4 | 120,0 |

În decembrie 2008 **prețurile de consum** au crescut față de decembrie 2007 cu 7,3 la sută (în decembrie 2007 față de decembrie 2006 a fost o creștere de 13,1 la sută).

Pe parcursul anului 2008 (față de decembrie 2007) prețurile la produsele alimentare s-au majorat în medie cu 6,5 la sută, inclusiv: la orez – de 2,0 ori, carne, preparate din carne – cu 33,1 la sută (inclusiv: carne de vită – cu 59,1 la sută, carne de porc – cu 46,0 la sută, slămina proaspătă – de 2,2 ori), struguri – cu 24,8 la sută, apa minerală – cu 16,1 la sută, pâine din făină de grâu – cu 10,8 la sută, băuturi alcoolice – cu 9,2 la sută și lapte integral – cu 7,7 la sută.

În același timp a fost înregistrată reducerea prețurilor la principalele produse alimentare: cartofi – cu 40,1 la sută, legume proaspete – cu 25,8 la sută (varză – cu 51,1%), fructe proaspete – cu 10,0 la sută, ulei vegetal – cu 7,5 la sută, zahăr – cu 2,5 la sută, făină de grâu – cu 2,2 la sută.

Descreșterea prețurilor la produsele alimentare de origine vegetală a fost generată de creșterea ofertei pe piața de consum a produselor autohtone din roada anului 2008.

La mărfurile nealimentare în perioada de raport a fost marcată o creștere a prețurilor în medie cu 2,0 la sută, care a fost generată de majorarea prețurilor la piese de rezervă pentru autoturisme – cu 11,5 la sută, detergenți – cu 9,9 la sută, materiale pentru construcție – cu 6,4 la sută, mobilă – cu 5,7 la sută, încălțăminte pentru copii – cu 4,6 la sută, medicamente – cu 4,3 la sută și confecții cu 3,4 la sută (confecțiile pentru copii cu 8,1 la sută).

Totodată, au scăzut prețurile la combustibil cu 10,7 la sută (inclusiv: carburanți pentru automobile – cu 27,0 la sută, gaz ambalat în butelii – cu 15,1 la sută), telefoane și alte aparate pentru comunicarea la distanță – cu 6,5 la sută, la televizoare și alte aparate electrocasnice.

În anul 2008 au crescut prețurile și tarifele la serviciile prestate populației cu 17,5 la sută. Creșteri mai mari ale tarifelor au fost înregistrate la: serviciile prestate pentru distribuirea și aprovizionarea cu agent termic pentru încălzirea centralizată – cu 75,9 la sută, alimentația cu apă potabilă – cu 57,1 la sută, aprovizionarea cu gaze naturale pentru consum menajer și încălzire – cu 28,2 la sută, serviciile transportului de pasageri – cu 20,1 la sută (tarifele pentru călătoria cu autobuzele interurbane – cu 34,5 la sută), serviciile pentru turism – cu 34,1 la sută, serviciile pentru alimentația publică în cafenele și baruri – cu 29,7 la sută și igienă personală (băi, frizerii) – cu 25,9 la sută.

Rata inflației în anul 2008

| | Lunar + (-) față de luna precedentă (%) | | | | În % față de luna decembrie 2007 |
|------------|---|------------|--------------|----------|----------------------------------|
| | Total | Produse | | Servicii | |
| | | alimentare | nealimentare | | |
| Ianuarie | 1,4 | 2,8 | - 0,1 | 1,8 | 1,4 |
| Februarie | 1,5 | 2,5 | 0,4 | 1,8 | 2,9 |
| Martie | 1,1 | 1,7 | 0,7 | 1,1 | 4,1 |
| Aprilie | 1,6 | 2,8 | 0,2 | 2,2 | 5,8 |
| Mai | 1,5 | 2,9 | 1,2 | 0,0 | 7,4 |
| Iunie | -1,1 | -3,5 | 0,2 | 0,4 | 6,2 |
| Iulie | -0,9 | -3,3 | 0,3 | 0,7 | 5,3 |
| August | 0,7 | -2,2 | 0,6 | 5,0 | 6,0 |
| Septembrie | 0,6 | 1,3 | 0,1 | 0,7 | 6,7 |
| Octombrie | 0,8 | 1,5 | 0,4 | 0,5 | 7,5 |
| Noiembrie | 0,0 | -0,1 | -0,6 | 1,1 | 7,5 |
| Decembrie | -0,2 | 0,0 | -1,7 | 1,2 | 7,3 |

¹ Ianuarie-septembrie 2008 față de ianuarie-septembrie 2007

Prețurile producătorului în industrie în anul 2008 s-au majorat față de anul 2007 cu 10,4%, în special pe seama majorării nivelului prețurilor la producția livrată pe piața internă (cu 16,7%).

În luna decembrie 2008 comparativ cu decembrie 2007 prețurile au crescut cu 3,4%, iar față de luna noiembrie 2008 au scăzut cu 0,3%.

Evoluția indicilor prețurilor producției industriale pe principalele tipuri de activități și pe destinațiile de livrări se prezintă astfel:

| | Decembrie 2008 în % față de | | 2008 în % față de 2007 |
|------------------------------|-----------------------------|----------------|------------------------|
| | decembrie 2007 | noiembrie 2008 | |
| Total industrie | 103,4 | 99,7 | 110,4 |
| inclusiv livrat pe piața: | | | |
| internă | 112,8 | 99,3 | 116,7 |
| externă | 90,5 | 100,5 | 101,9 |
| Industrie extractivă | 112,0 | 98,7 | 119,2 |
| Industrie prelucrătoare | 101,6 | 99,7 | 109,3 |
| inclusiv livrat pe piața: | | | |
| internă | 110,1 | 99,2 | 115,2 |
| externă | 90,4 | 100,5 | 101,7 |
| Energie electrică și termică | 143,2 | 100,0 | 133,0 |

În anul 2008 comparativ cu anul 2007 s-au înregistrat creșteri ale prețurilor în următoarele activități: producția și distribuția energiei electrice (cu 44,5%), tăierea, fasonarea și finisarea pietrei (cu 39,7%), fabricarea încălțămintei (cu 32,9%), producția de aparatură și instrumente medicale, de precizie, optice (cu 28,3%), fabricarea elementelor din beton, ipsos și ciment (cu 27,6%), fabricarea mașinilor agricole (cu 27,5%), aprovizionarea cu aburi și apă caldă (cu 27,4%), industria metalurgică (cu 23,9%), producția de mobilier (cu 22,0%), edituri, poligrafie și reproducerea materialelor informative (cu 21,9%), industria extractivă (cu 19,2%), fabricarea lacurilor și vopselelor (cu 16,7%), fabricarea cimentului, varului și ipsosului (cu 16,6%), fabricarea produselor de tutun (cu 12,5%), tăbăcirea și prepararea pieilor (cu 11,6%), fabricarea sticlei și articolelor din sticlă (cu 10,3%), fabricarea de medicamente și produse farmaceutice (cu 9,1%), fabricarea cărămizilor și țiglelor din lut ars (cu 8,9%), fabricarea hîrtiei și cartonului (cu 8,5%), fabricarea articolelor de voiaj și de marochinărie (cu 5,0%), fabricarea parfumurilor și a produselor cosmetice (cu 3,6%), fabricarea de pompe, compresoare și sisteme hidraulice (cu 1,9%) etc.

În industria alimentară și a băuturilor în ansamblu prețurile producătorului au crescut cu 8,3%, în special în activitățile componente: fabricarea nutrețurilor gata pentru animale (cu 47,9%), fabricarea uleiurilor și grăsimilor vegetale și animale (cu 41,5%), fabricarea macaroanelor, tăiețelilor și produselor făinoase analoage (cu 29,5%), producția, prelucrarea și conservarea cărnii și a produselor din carne (cu 26,1%), fabricarea băuturilor alcoolice distilate (cu 13,9%), prelucrarea și conservarea fructelor și legumelor (cu 10,3%), fabricarea zahărului (cu 9,6%), fabricarea apei minerale și a băuturilor răcoritoare (cu 9,1%), fabricarea produselor de morărit (cu 7,5%), fabricarea pîinii și a produselor de patiserie proaspete (cu 6,6%), fabricarea produselor lactate (cu 6,0%), fabricarea berii (cu 5,4%).

Totodată, în anul 2008 s-a înregistrat reducerea prețurilor comparativ cu anul 2007 în următoarele activități: fabricarea de covoare și preșuri (cu 9,6%), producția de mașini și aparate electrice (cu 5,9%), fabricarea de articole de îmbrăcăminte (cu 5,4%), fabricarea vinului (cu 3,3%).

Indicele prețurilor de vînzare a produselor agricole de către întreprinderile agricole se caracterizează prin următoarele date:

| | în procente față de anul precedent | | | | | |
|-------------------------------|------------------------------------|--------------|--------------|--------------|---------------------|--------------|
| | 2004 | 2005 | 2006 | 2007 | ianuarie-septembrie | |
| | | | | | 2007 | 2008 |
| Total produse agricole | 93,7 | 105,5 | 102,9 | 139,2 | 138,4 | 104,0 |
| din care: | | | | | | |
| produse vegetale | 90,9 | 105,5 | 105,1 | 147,7 | 149,7 | 94,3 |
| produse animaliere | 122,6 | 105,0 | 92,9 | 110,8 | 110,9 | 140,3 |

În ianuarie-septembrie 2008, față de perioada respectivă a anului precedent, prețurile de vînzare a produselor agricole de către întreprinderile agricole au crescut cu 4,0%, din care: la produsele vegetale s-au micșorat cu 5,7%, iar la produsele animaliere s-au majorat cu 40,3%.

Considerabil s-au micșorat prețurile la fructe sîmburoase – cu 35,1%, culturi bostănoase – cu 25,1%, tomate – cu 15,2%, grîu (exclusiv semințe de soi) – cu 14,6%.

Totodată, s-au majorat esențial prețurile la produsele animaliere: la porcine – cu 84,0%, bovine – cu 61,0%, ouă alimentare – cu 75,6%, lapte – cu 25,0%.

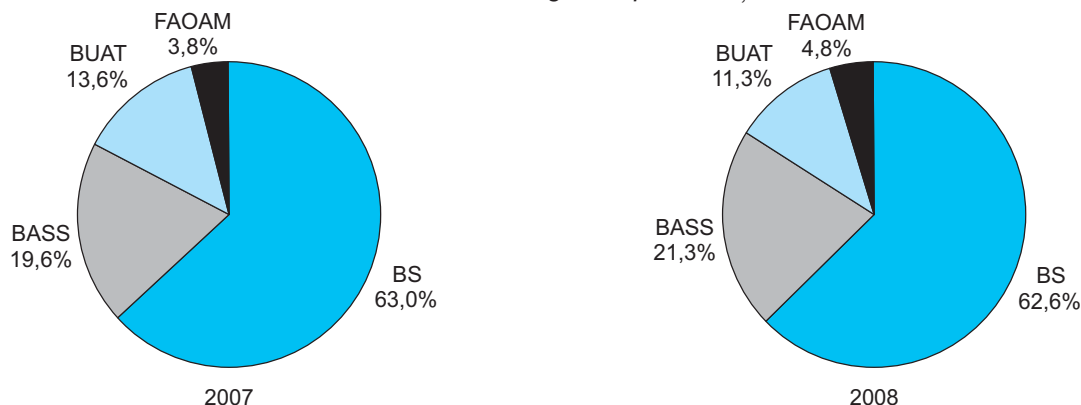
Prețurile în construcții. În trimestrul IV 2008 prețurile la lucrările de construcții-montaj au crescut cu 19,2% față de perioada corespunzătoare a anului precedent și de 25724 ori față de prețurile de deviz ale anului 1991 (adoptate ca constante).

V. FINANȚE

5.1. Executarea bugetului public național¹

În anul 2008 la bugetul public național au fost acumulate venituri în sumă de 25488,2 mil. lei, depășind cu 0,4% prevederile anuale și cu 14,3% veniturile acumulate în anul 2007. Din suma totală a veniturilor bugetului public național 62,6% revin veniturilor administrate de bugetul de stat (BS), 21,3% – veniturilor administrate de bugetul asigurărilor sociale de stat (BASS), 11,3% – veniturilor administrate de bugetele unităților administrativ-teritoriale (BUAT) și 4,8% – veniturilor administrate de fondurile de asigurare obligatorie de asistență medicală (FAOAM), față de 63,0%, 19,6%, 13,6% și 3,8% în anul 2007 respectiv.

Structura veniturilor bugetului public național



În perioada de referință au fost colectate venituri fiscale în sumă de 21531,3 mil. lei (84,5% din total încasări) fiind în creștere atât față de prevederile anului de raport (cu 0,5%), cât și față de anul 2007 (cu 17,0%). Din veniturile fiscale acumulate în anul 2008 cea mai mare creștere față de anul precedent revine veniturilor din colectarea primelor de asigurări obligatorii de asistență medicală (147,7%), urmate de impozitele asupra comerțului internațional și operațiunile externe (127,7%) și de contribuțiile de asigurări sociale obligatorii de stat (124,9%). Nivelul anului 2007 nu a fost atins (cu 19,1%) doar la colectarea impozitului pe venit.

În anul 2008 încasările nefiscale au însumat 1048,8 mil. lei (4,1% din total încasări) fiind cu 19,3 mil. lei (cu 1,9%) superioare sarcinii anuale și cu 352,9 mil. lei (cu 25,2%) inferioare realizărilor anului 2007. În suma totală a încasărilor nefiscale, taxele și plățile administrative au constituit 512,3 mil. lei majorându-se cu 131,8 mil. lei (cu 34,6 %) față de realizările anului 2007, totodată, fiind cu 9,0 mil. lei (cu 1,7%) sub nivelul prevederilor anuale. Acumularea altor venituri din activitatea de antreprenariat și din proprietate a însumat 414,3 mil. lei ce e cu 0,5% mai mult decât prevederile anului 2008, totodată, constituind numai 45,2% din realizările anului 2007. Amenzile și sancțiunile administrative au atins cifra de 122,2 mil. lei depășind atât realizările anului 2007 (cu 16,5%), cât și prevederile anuale (cu 27,2%).

Partea de cheltuieli a bugetului public național în anul 2008 s-a executat în sumă de 26119,1 mil. lei fiind în creștere cu 16,5% față de cheltuielile executate în anul 2007 și cu 2,5% sub nivelul prevederilor anuale.

Analiza cheltuielilor bugetare în aspect funcțional pune în evidență ponderea pronunțată revenită cheltuielilor cu caracter social-cultural (65,4%), urmată de blocurile de cheltuieli destinate domeniului economic (13,3%), apărării, securității și ordinii publice (7,8%) și serviciilor de stat cu destinație generală (5,5%); în anul 2007 distribuția a constituit respectiv 62,6%, 16,7%, 7,9% și 5,7%.

În anul 2008, depășirea cheltuielilor asupra veniturilor s-a soldat cu formarea deficitului bugetar în sumă de 630,9 mil. lei față de 1416,5 mil. lei. deficit prevăzut.

Veniturile și cheltuielile bugetului public național

| | Prevăzut 2008, mil. lei | Executat, mil. lei | | Executat 2008 în % față de: | | Structura, % | | |
|---|-------------------------------|--------------------|----------------|--------------------------------|------------------|------------------|--------------|--------------|
| | | 2007 | 2008 | prevăzut 2008 | executat 2007 | prevăzut 2008 | executat | |
| | | | | | | | 2007 | 2008 |
| Venituri – total | 25380,6 | 22292,0 | 25488,2 | 100,4 | 114,3 | 100,0 | 100,0 | 100,0 |
| din care: | | | | | | | | |
| Venituri fiscale | 21420,3 | 18396,5 | 21531,3 | 100,5 | 117,0 | 84,4 | 82,5 | 84,5 |
| impozite pe venit | 2118,0 | 2717,1 | 2197,1 | 103,7 | 80,9 | 8,3 | 12,2 | 8,6 |
| contribuții de asigurări sociale obligatorii de stat | 5446,6 | 4332,7 | 5410,8 | 99,3 | 124,9 | 21,5 | 19,5 | 21,2 |
| prime de asigurări obliga- torii de asistență medicală | 1166,6 | 783,7 | 1157,3 | 99,2 | 147,7 | 4,6 | 3,5 | 4,6 |

¹ Conform datelor Ministerului Finanțelor

| | Prevăzut 2008, mil. lei | Executat, mil. lei | | Executat 2008 în % față de: | | Structura, % | | |
|--|-------------------------------|--------------------|----------------|--------------------------------|------------------|------------------|--------------|--------------|
| | | 2007 | 2008 | prevăzut 2008 | executat 2007 | prevăzut 2008 | executat | |
| | | | | | | | 2007 | 2008 |
| impozite pe proprietate | 257,3 | 226,3 | 262,0 | 101,8 | 115,8 | 1,0 | 1,0 | 1,0 |
| impozite interne pe mărfuri și servicii | 11301,1 | 9436,7 | 11355,2 | 100,5 | 120,3 | 44,5 | 42,3 | 44,6 |
| impozite asupra comerțului internațional și operațiuni externe | 1130,7 | 900,0 | 1148,9 | 101,6 | 127,7 | 4,5 | 4,0 | 4,5 |
| Încasări nefiscale | 1029,5 | 1401,7 | 1048,8 | 101,9 | 74,8 | 4,1 | 6,3 | 4,1 |
| alte venituri din activitatea de antreprenoriat și din proprietate | 412,1 | 915,7 | 414,3 | 100,5 | 45,2 | 1,6 | 4,1 | 1,6 |
| taxe și plăți administrative | 521,3 | 380,5 | 512,3 | 98,3 | 134,6 | 2,1 | 1,7 | 2,0 |
| amenzi și sancțiuni administrative | 96,1 | 104,9 | 122,2 | 127,2 | 116,5 | 0,4 | 0,5 | 0,5 |
| alte încasări | — | 0,6 | — | — | — | — | 0,0 | — |
| Alte venituri | 2930,8 | 2493,8 | 2908,1 | 99,2 | 116,6 | 11,5 | 11,2 | 11,4 |
| Cheltuieli – total | 26797,1 | 22415,6 | 26119,1 | 97,5 | 116,5 | 100,0 | 100,0 | 100,0 |
| din care: | | | | | | | | |
| pentru economie | 3564,1 | 3742,2 | 3473,2 | 97,4 | 92,8 | 13,3 | 16,7 | 13,3 |
| pentru acțiunile social-culturale – total | 17622,0 | 14038,7 | 17079,5 | 96,9 | 121,7 | 65,7 | 62,6 | 65,4 |
| inclusiv pentru: | | | | | | | | |
| învățământ | 5401,5 | 4248,6 | 5178,2 | 95,9 | 121,9 | 20,2 | 19,0 | 19,8 |
| ocrotirea sănătății | 3548,3 | 2628,6 | 3391,5 | 95,6 | 129,0 | 13,2 | 11,7 | 13,0 |
| asigurare și asistență socială | 7990,0 | 6596,9 | 7869,7 | 98,5 | 119,3 | 29,8 | 29,4 | 30,1 |
| cultură, artă, sport și acțiuni pentru tineret | 682,2 | 564,6 | 640,1 | 93,8 | 113,4 | 2,5 | 2,5 | 2,5 |
| pentru apărarea națională, organele judiciare, menține- rea ordinii publice, protecția civilă | 2083,9 | 1773,2 | 2041,9 | 98,0 | 115,2 | 7,8 | 7,9 | 7,8 |
| pentru servicii de stat cu destinație generală | 1526,1 | 1265,4 | 1436,6 | 94,1 | 113,5 | 5,7 | 5,7 | 5,5 |
| pentru activitatea economică externă | 292,6 | 283,2 | 268,7 | 91,8 | 94,9 | 1,1 | 1,3 | 1,0 |
| pentru deservirea datoriei de stat | 724,0 | 609,8 | 721,6 | 99,7 | 118,3 | 2,7 | 2,7 | 2,8 |
| alte cheltuieli | 984,4 | 703,1 | 1097,6 | 111,5 | 156,1 | 3,7 | 3,1 | 4,2 |
| Deficit (-), excedent (+) | -1416,5 | -123,6 | -630,9 | x | x | x | x | x |

În anul 2008 cheltuielile publice executate au fost inferioare celor prevăzute cu 678,0 mil. lei. Diminuarea s-a datorat, îndeosebi, cheltuielilor înregistrate la bugetele unităților administrativ-teritoriale (cu 374,1 mil. lei) și celor pentru fondurile de asigurare obligatorie de asistență medicală (cu 121,6 mil. lei).

Cheltuielile publice pe tipuri de bugete în anul 2008

milioane lei

| | Prevăzut | Executat | Devieri | În % față de prevăzut |
|---|----------------|----------------|---------------|--------------------------|
| Cheltuieli – total | 26797,1 | 26119,1 | -678,0 | 97,5 |
| Bugetul de stat | 10930,6 | 10829,8 | -100,8 | 99,1 |
| Bugetele unităților administrativ-teritoriale | 6798,0 | 6423,9 | -374,1 | 94,5 |
| Bugetul asigurărilor sociale de stat | 6374,9 | 6293,4 | -81,5 | 98,7 |
| Fondurile de asigurare obligatorie de asistență medicală | 2693,6 | 2572,0 | -121,6 | 95,5 |

5.2. Credite, depuneri bănești și rulajul de casă¹

Credite. Soldul creditelor în economie format la 31 decembrie 2008 a însumat 25122,6 mil. lei, majorându-se cu 20,3% față de soldul creditelor acumulat la 31 decembrie 2007. Soldul creditelor pe termen mediu și lung în sumă de 18746,7 mil. lei, a crescut cu 17,3% față de cel creat la data 31 decembrie 2007, reprezentând 74,6% din soldul total de credite pe economie. Soldul creditelor pe termen scurt a depășit cu 30,0% soldul acumulat la 31 decembrie 2007, constituind 25,4% din soldul total al creditelor.

| | Situația la 31 decembrie | | | | |
|----------------------------------|--------------------------|----------------|--------------|--------------|------------------------------|
| | milioane lei | | structura, % | | 2008 în % față de 2007 |
| | 2007 | 2008 | 2007 | 2008 | |
| Soldul creditelor – total | 20883,8 | 25122,6 | 100,0 | 100,0 | 120,3 |
| din care: | | | | | |
| Credite pe termen scurt | 4905,6 | 6375,9 | 23,5 | 25,4 | 130,0 |
| Credite pe termen mediu și lung | 15978,2 | 18746,7 | 76,5 | 74,6 | 117,3 |

Depunerile bănești. Soldul depunerilor bănești ale persoanelor fizice acumulat la 31 decembrie 2008 s-a majorat cu 21,3% față de soldul creat la 31 decembrie 2007, atingând suma de 17242,1 mil. lei. Soldul depunerilor în monedă națională a crescut cu 29,5% în raport cu situația de la 31 decembrie 2007 constituind 54,5% din total; soldul depunerilor în valută străină s-a majorat cu 12,8% și a reprezentat 45,5% din total soldul depunerilor.

| | Situația la 31 decembrie | | | | |
|--|--------------------------|----------------|--------------|--------------|------------------------------|
| | milioane lei | | structura, % | | 2008 în % față de 2007 |
| | 2007 | 2008 | 2007 | 2008 | |
| Soldul depunerilor bănești ale persoanelor fizice – total | 14214,0 | 17242,1 | 100,0 | 100,0 | 121,3 |
| în monedă națională | 7258,7 | 9397,5 | 51,1 | 54,5 | 129,5 |
| în valută străină | 6955,3 | 7844,6 | 48,9 | 45,5 | 112,8 |

Rulajul de casă. În anul 2008 încasările în numerar în instituțiile financiare au însumat 62034,5 mil. lei, majorându-se cu 10,3% față de anul precedent.

| | Milioane lei | | Structura, % | | 2008 în % față de 2007 |
|---|----------------|----------------|--------------|--------------|------------------------------|
| | 2007 | 2008 | 2007 | 2008 | |
| Încasări – total | 56243,3 | 62034,5 | 100,0 | 100,0 | 110,3 |
| de la comercializarea mărfurilor de consum, indiferent de canalul de desfacere | 28622,2 | 34011,1 | 50,9 | 54,8 | 118,8 |
| din plățile pentru chirie și servicii comunale | 1563,3 | 1617,8 | 2,8 | 2,6 | 103,5 |
| de la transportul de pasageri | 1174,5 | 1458,8 | 2,1 | 2,3 | 124,2 |
| de la vânzarea valutei străine persoanelor fizice | 4839,2 | 5255,0 | 8,6 | 8,5 | 108,6 |
| din impozite și taxe | 1149,3 | 1399,9 | 2,0 | 2,3 | 121,8 |
| de la întreprinderile care prestează alte servicii | 2644,9 | 2888,3 | 4,7 | 4,7 | 109,2 |
| alte | 16249,9 | 15403,6 | 28,9 | 24,8 | 94,8 |
| Eliberări – total | 55817,5 | 61842,2 | 100,0 | 100,0 | 110,8 |
| pentru salarii, burse, plăți sociale, plata pensiilor, indemnizațiilor și despăgubirilor de asigurare | 8319,1 | 8738,2 | 14,9 | 14,1 | 105,0 |
| pentru achiziționarea produselor agricole | 3606,4 | 2969,9 | 6,5 | 4,8 | 82,4 |
| pentru cumpărarea valutei străine de la persoane fizice | 26479,4 | 28515,1 | 47,4 | 46,1 | 107,7 |
| pentru alte scopuri | 17412,6 | 21619,0 | 31,2 | 35,0 | 124,2 |

În numerar s-au eliberat mijloace bănești în sumă de 61842,2 mil. lei sau cu 10,8% mai mult decât în anul 2007. Cele mai considerabile eliberări au fost înregistrate la cumpărarea valutei străine de la persoanele fizice în sumă de 28515,1 mil. lei (46,1%).

¹ Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei

5.3. Asigurări

Încasarea primelor de asigurare în ianuarie-septembrie 2008 a însumat 629,7 mil. lei și a crescut cu 26,5% în raport cu perioada respectivă a anului precedent.

Plata despăgubirilor și sumelor asigurate achitată de companiile de asigurare a constituit 186,7 mil. lei, majorându-se cu 24,2% față de achitățile efectuate în perioada corespunzătoare a anului precedent.

Încasarea primelor de asigurare și plata despăgubirilor în ianuarie-septembrie

| | Încasari din prime de asigurare | | | | | Plata despăgubirilor și sumelor asigurate | | | | |
|---|---------------------------------|--------------|--------------|--------------|---------------------------------|---|--------------|--------------|--------------|---------------------------------|
| | mil. lei | | structura, % | | 2008 în % față de 2007 | mil. lei | | structura, % | | 2008 în % față de 2007 |
| | 2007 | 2008 | 2007 | 2008 | | 2007 | 2008 | 2007 | 2008 | |
| Total | 497,6 | 629,7 | 100,0 | 100,0 | 126,5 | 150,3 | 186,7 | 100,0 | 100,0 | 124,2 |
| inclusiv: | | | | | | | | | | |
| asigurări prin efectul legii | 128,2 | 141,7 | 25,8 | 22,5 | 110,5 | 39,1 | 51,7 | 26,0 | 27,7 | 132,2 |
| asigurarea facultativă de bunuri | 162,7 | 230,4 | 32,7 | 36,6 | 141,6 | 65,0 | 93,4 | 43,3 | 50,0 | 143,7 |
| asigurarea facultativă de persoane | 65,4 | 84,1 | 13,1 | 13,4 | 128,6 | 20,9 | 19,0 | 13,9 | 10,2 | 90,9 |
| asigurarea facultativă de răspundere civilă | 141,3 | 173,5 | 28,4 | 27,5 | 122,8 | 25,3 | 22,6 | 16,8 | 12,1 | 89,3 |

În ianuarie-septembrie 2008 veniturile companiilor de asigurare au constituit 867,5 mil. lei și au crescut în raport cu perioada similară a anului precedent cu 35,5%; cheltuielile au însumat 755,5 mil. lei, fiind cu 30,0% în creștere față de cheltuielile perioadei respective a anului precedent; profitul obținut până la impozitare s-a majorat de 1,9 ori, constituind 112,0 mil. lei. Totodată, 10 companii de asigurare au suportat pierderi în sumă de 7,4 mil. lei.

Rezultatele financiare ale companiilor de asigurare

milioane lei

| | ianuarie-septembrie | | |
|---|---------------------|--------------|------------------------|
| | 2007 | 2008 | 2008 în % față de 2007 |
| Venituri – total | 640,1 | 867,5 | 135,5 |
| Venituri din activitatea operațională | 589,0 | 764,8 | 129,8 |
| din care, din activitatea de asigurare | 586,3 | 757,5 | 129,2 |
| Cheltuieli – total | 581,1 | 755,5 | 130,0 |
| Cheltuieli ale activității operaționale | 554,4 | 723,7 | 130,5 |
| din care, din activitatea de asigurare | 430,3 | 562,4 | 130,7 |
| Profitul până la impozitare | 59,0 | 112,0 | de 1,9 ori |

5.4. Piața hîrtilor de valoare¹

La situația din 1 ianuarie 2009 pe piața secundară a valorilor mobiliare au fost autorizați să activeze (cu activități de bază): 6 agenți economici cu activitate de administrare fiduciară, 21 – cu activitate de brokeraj, 12 – cu activitate de ținere a registrului, 4 – cu activitate de estimare a valorilor mobiliare și a activelor ce se referă la acestea și cîte un agent economic cu activitate bursieră, activitate de dealeri și activitate de depozitare. În această perioadă, pe piața primară a valorilor mobiliare, în Registrul de stat al valorilor mobiliare (RSVM), au fost înregistrate emisiunile de constituire a 3761 societăți pe acțiuni (cumulativ), din care 194 întreprinderi cu capital străin și mixt. Plus la aceasta din RSVM au fost excluse valorile mobiliare la 630 societăți pe acțiuni.

În anul 2008 volumul total al valorilor mobiliare tranzacționate pe piața secundară (care este reprezentată de segmentele bursier și extrabursier) a constituit 2177,9 mil. lei, fiind în creștere cu 17,7% față de anul precedent.

Modificarea volumului tranzacțiilor pe piața secundară

| | Total valori mobiliare tranzacționate, mil. lei | | Modificări (2008 față de 2007 (+) / (-)) | |
|---------------------|---|---------------|--|-------------|
| | 2007 | 2008 | absolută, mil. lei | relativă, % |
| Piața bursieră | 1233,4 | 996,9 | -236,5 | -19,2 |
| Piața extrabursieră | 617,0 | 1181,0 | 564,0 | 91,4 |
| Total | 1850,4 | 2177,9 | 327,5 | 17,7 |

¹ Conform datelor Comisiei Naționale a Pieței Financiare

VI. SITUAȚIA SOCIALĂ

6.1. Nivelul de trai al populației

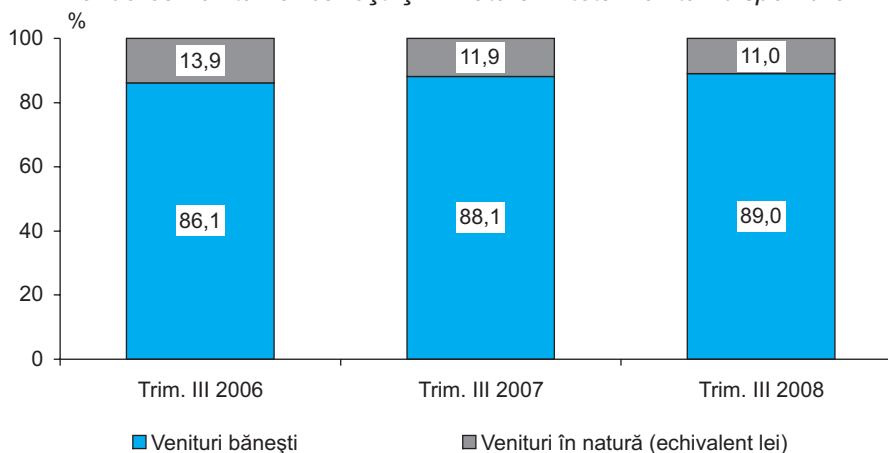
Veniturile disponibile ale populației. Conform datelor Cercetării bugetelor gospodăriilor casnice, veniturile disponibile ale populației în trimestrul III 2008 au constituit în medie pe o persoană 1221,4 lei, fiind în creștere cu 14,5% față de aceeași perioadă a anului 2007. În termeni reali (cu ajustarea la indicii prețurilor de consum) veniturile au înregistrat o creștere de 2,3%¹.

Veniturile disponibile ale populației

| | Trimestrul III 2006 | Trimestrul III 2007 | Trimestrul III 2008 |
|--|---------------------|---------------------|---------------------|
| Venituri disponibile – total (medii lunare pe o persoană), lei | 876,6 | 1066,4 | 1221,4 |
| inclusiv în % pe surse de formare: | | | |
| Activitatea salariată | 43,5 | 43,8 | 43,6 |
| Activitatea individuală agricolă | 17,6 | 15,2 | 10,4 |
| Activitatea individuală non-agricolă | 6,9 | 5,3 | 7,6 |
| Venituri din proprietate | 0,4 | 0,2 | 0,1 |
| Prestații sociale | 12,7 | 13,2 | 15,5 |
| din care: | | | |
| pensii | 11,0 | 11,4 | 13,6 |
| indemnizații pentru copii | 0,3 | 0,4 | 0,4 |
| Alte venituri | 18,9 | 22,2 | 22,8 |
| din care, remitențe | 14,8 | 16,8 | 18,7 |

După principalele surse de formare a veniturilor se distinge activitatea salariată în baza căreia în trimestrul III 2008 s-au format 43,6% din veniturile disponibile ale populației. Următoarea, după importanță, sursă de formare a veniturilor este activitatea individuală agricolă, ponderea căreia a constituit 10,4% în trimestrul III 2008 față de 15,2% în trimestrul III 2007, fiind astfel în descreștere cu 4,8 puncte procentuale. Prestațiile sociale au contribuit la formarea veniturilor disponibile în proporție de 15,5% față de 13,2% în aceeași perioadă a anului 2007. Drept o sursă importantă de venit rămân a fi remitențele, ponderea cărora a constituit 18,7% în total venituri disponibile.

Ponderea veniturilor bănești și în natură în total venituri disponibile



În structura veniturilor predominante sînt veniturile bănești cărora în trimestrul III 2008 le revine 89,0%, restul fiind veniturile în natură. Este necesar de menționat, că veniturile bănești devin tot mai importante în structura veniturilor populației, astfel încît, contribuția acestora a crescut cu 2,9 puncte procentuale față de trimestrul III 2006.

Cheltuielile de consum ale populației. Cheltuielile medii lunare de consum ale populației în trimestrul III 2008 au constituit în medie pe o persoană 1287,0 lei, fiind în creștere față de trimestrul III 2007 cu 6,2%. Totodată, față de trimestrul III 2007 cheltuielile de consum ale populației în termeni reali au înregistrat o scădere cu 5,0%.

¹ Indicii prețurilor de consum în iulie-septembrie 2008 față de iulie-septembrie 2007 a constituit 111,9%

Cheltuielile de consum ale populației

| | Trimestrul III 2006 | Trimestrul III 2007 | Trimestrul III 2008 |
|--|---------------------|---------------------|---------------------|
| Cheltuieli de consum – total (medii lunare pe o persoană), lei | 1027,8 | 1211,3 | 1287,0 |
| inclusiv în % pentru: | | | |
| Produse alimentare | 42,8 | 44,6 | 39,0 |
| Băuturi alcoolice, tutun | 2,3 | 2,2 | 1,4 |
| Îmbrăcăminte, încălțăminte | 11,8 | 11,9 | 13,0 |
| Întreținerea locuinței | 16,0 | 14,4 | 19,0 |
| Dotarea locuinței | 4,4 | 4,9 | 4,9 |
| Sănătate | 4,2 | 4,9 | 4,7 |
| Transport | 5,2 | 4,2 | 4,7 |
| Comunicații | 3,8 | 4,0 | 4,5 |
| Agrement | 2,7 | 2,1 | 2,9 |
| Educație | 0,8 | 0,6 | 0,3 |
| Hotel, restaurant, cantină etc. | 2,7 | 2,7 | 2,0 |
| Diverse | 3,3 | 3,6 | 3,6 |

Cea mai mare parte a cheltuielilor de consum ale populației este destinată consumului alimentar cu o pondere de 39,0% în trimestrul III 2008 față de 44,6% în trimestrul III 2007. Restul cheltuielilor de consum în trimestrul III 2008 se repartizează după cum urmează: pentru întreținerea locuinței o persoană în medie a alocat 19,0% din cheltuielile lunare, pentru îmbrăcăminte și încălțăminte – 13,0%, sănătate și transport – câte 4,7%, servicii de comunicații – 4,5%, restul cheltuielilor fiind destinate pentru alte mărfuri și servicii. Comparativ cu trimestrul III 2007 cele mai mari creșteri au fost înregistrate pentru cheltuielile de întreținerea locuinței, ponderea acestora a crescut cu 4,6 puncte procentuale.

Minimul de existență. Mărimea minimului de existență¹ în trimestrul III 2008 a constituit în medie pe o persoană 1245,8 lei. Comparativ cu perioada respectivă a anului precedent acest indicator s-a majorat cu 21,5%, iar față de trimestrul III 2004 valoarea acestuia s-a majorat de 2,1 ori.

Valoarea minimului de existență pe categorii de populație

medii lunare pe o persoană, lei

| | Total populație | Populația în vîrstă aptă de muncă | Bărbați în vîrstă aptă de muncă | Femei în vîrstă aptă de muncă | Pensionari | Copii | inclusiv în vîrstă de: | | |
|---------------------|-----------------|-----------------------------------|---------------------------------|-------------------------------|------------|--------|------------------------|---------|----------|
| | | | | | | | pînă la 1 an | 1-6 ani | 7-16 ani |
| Trimestrul III 2004 | 584,1 | 615,5 | 652,8 | 578,0 | 496,2 | 555,6 | 234,7 | 472,2 | 605,6 |
| Trimestrul III 2005 | 647,1 | 681,7 | 719,9 | 643,6 | 546,9 | 610,4 | 249,3 | 518,1 | 668,5 |
| Trimestrul III 2006 | 816,6 | 859,7 | 907,2 | 811,6 | 697,3 | 752,2 | 309,8 | 644,1 | 842,7 |
| Trimestrul III 2007 | 1025,3 | 1082,4 | 1145,4 | 1018,6 | 883,2 | 929,0 | 378,1 | 805,0 | 1036,6 |
| Trimestrul III 2008 | 1245,8 | 1315,6 | 1393,8 | 1234,7 | 1061,1 | 1163,0 | 460,7 | 998,3 | 1291,3 |

Pe categorii de populație, valoarea maximă a minimului de existență a fost înregistrată pentru populația aptă de muncă, în special bărbați – 1393,8 lei. Întreținerea unui copil presupune alocarea în medie a 1163,0 lei lunar, cu o diferențiere a acestui indicator în dependență de vîrsta copilului, de la 460,7 lei pentru un copil în vîrstă de pînă la 1 an și pînă la 1291,3 lei pentru un copil în vîrstă de 7-16 ani. Pentru pensionari minimul de existență a constituit 1061,1 lei sau 85,2% din valoarea medie pentru total populație.

Mărimea medie a veniturilor disponibile ale populației constituie 98,0% din valoarea medie a minimului de existență, iar valoarea medie a pensiei lunare stabilite la 1 octombrie 2008 constituie 60,7% din mărimea medie a minimului de existență pentru pensionari. Salariul mediu lunar pe economie al unui angajat face posibilă acoperirea a circa două mărimi a minimului de existență pentru populația aptă de muncă.

Co-raportul dintre veniturile populației și minimul de existență

| | Trimestrul III 2006 | Trimestrul III 2007 | Trimestrul III 2008 |
|--|---------------------|---------------------|---------------------|
| Co-raportul dintre veniturile medii lunare disponibile pe o persoană și valoarea medie a minimului de existență, % | 93,1 | 104,0 | 98,0 |
| Co-raportul dintre mărimea medie a pensiei lunare stabilite și minimul de existență pentru pensionari, % | 63,5 | 61,1 | 60,7 |
| Co-raportul dintre salariului mediu lunar și minimul de existență pentru populația aptă de muncă, ori | 2,1 | 2,0 | 2,0 |

¹ Valoarea minimului de existență este calculată în baza Regulamentului „Cu privire la modul de calculare a minimului de existență”, aprobat prin Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova nr. 902, din 28 august 2000

Remunerarea muncii. Conform datelor preliminare, în anul 2008 salariul mediu lunar din economia națională a constituit 2529 lei și s-a mărit față de anul 2007 în valoare nominală cu 22,6%, iar în termeni reali (ajustat la indicii prețurilor de consum) – cu circa 9%.

În comparație cu anul 2000 salariul mediu lunar a sporit de 6,2 ori, avînd un ritm mediu anual de creștere de 26%. În sectorul bugetar salariul mediu lunar a înregistrat valoarea absolută de 1959 lei, sporind față de anul 2000 de 6,7 ori, avînd un ritm mediu anual de creștere de 27%. În sectorul real salariul mediu lunar a fost de 2825 lei . Față de anul 2000 în sectorul real salariul s-a majorat de 5,8 ori, ritmul anual de creștere fiind de 25%.

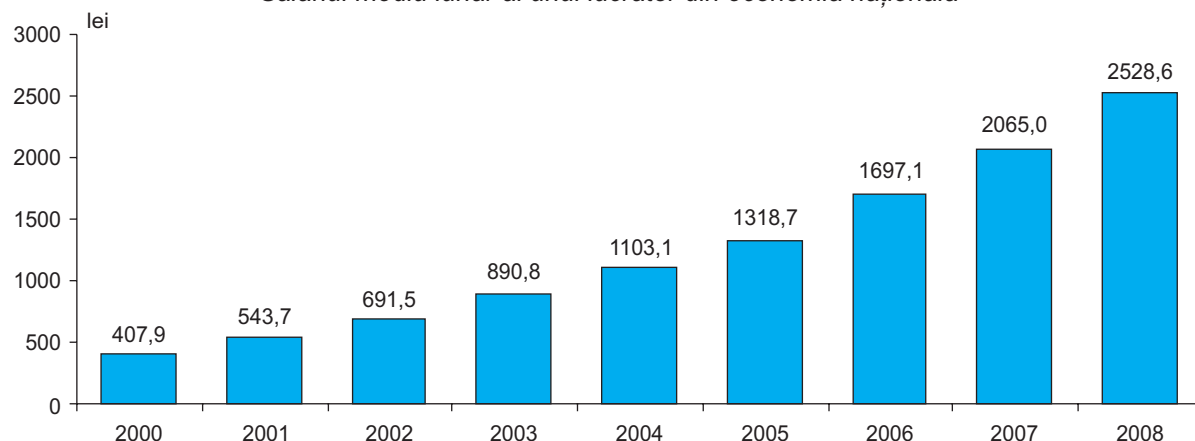
În luna decembrie 2008 salariul mediu a constituit 3000 lei, cu 14,1% mai mult față de decembrie 2007. În sectorul bugetar salariul mediu a fost de 2185 lei, în sectorul real – 3440 lei.

Evoluția salariului mediu lunar

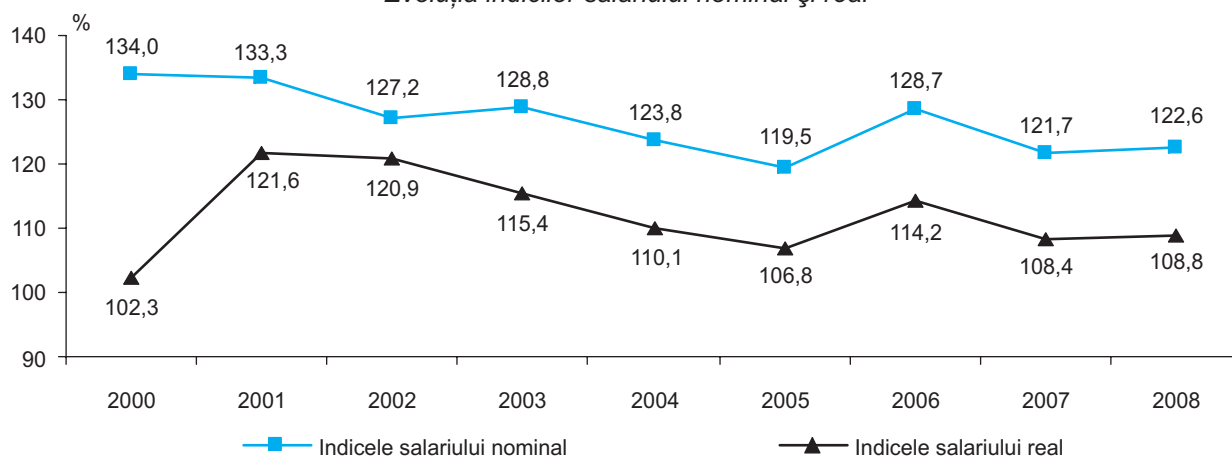
| | Salariul mediu lunar al unui salariat în economia națională, lei | În % față de: | |
|---------------------|--|---|---------------------|
| | | perioada similară a anului precedent | perioada precedentă |
| 2000 | | | |
| Trimestrul I | 341 | 135,3 | 84,2 |
| Trimestrul II | 389 | 132,0 | 114,2 |
| Semestrul I | 358 | 134,0 | x |
| Trimestrul III | 417 | 132,0 | 107,2 |
| Ianuarie-septembrie | 373 | 133,8 | x |
| Trimestrul IV | 529 | 130,9 | 127,0 |
| Anual | 408 | 133,9 | x |
| 2004 | | | |
| Trimestrul I | 967 | 126,7 | 92,7 |
| Trimestrul II | 1088 | 128,1 | 112,5 |
| Semestrul I | 1025 | 126,9 | x |
| Trimestrul III | 1123 | 124,8 | 103,2 |
| Ianuarie-septembrie | 1052 | 125,4 | x |
| Trimestrul IV | 1281 | 122,8 | 114,1 |
| Anual | 1103 | 123,8 | x |
| 2005 | | | |
| Trimestrul I | 1148 | 118,7 | 89,6 |
| Trimestrul II | 1296 | 119,1 | 112,9 |
| Semestrul I | 1219 | 118,9 | x |
| Trimestrul III | 1335 | 118,9 | 103,0 |
| Ianuarie-septembrie | 1253 | 119,1 | x |
| Trimestrul IV | 1532 | 119,6 | 114,7 |
| Anual | 1319 | 119,5 | x |
| 2006 | | | |
| Trimestrul I | 1454 | 126,7 | 94,9 |
| Trimestrul II | 1684 | 129,9 | 115,8 |
| Semestrul I | 1564 | 128,3 | x |
| Trimestrul III | 1774 | 132,9 | 105,3 |
| Ianuarie-septembrie | 1620 | 129,2 | x |
| Trimestrul IV | 1948 | 127,1 | 109,8 |
| Anual | 1697 | 128,7 | x |

| | Salariul mediu lunar al unui salariat în economia națională, lei | În % față de: | |
|---------------------------------|--|---|---------------------|
| | | perioada similară a anului precedent | perioada precedentă |
| 2007 | | | |
| Ianuarie | 1780 | 125,0 | 81,2 |
| Februarie | 1708 | 119,6 | 95,9 |
| Martie | 1868 | 121,8 | 109,4 |
| Trimestrul I | 1783 | 122,6 | 91,5 |
| Aprilie | 1936 | 123,7 | 103,7 |
| Mai | 2048 | 123,1 | 105,8 |
| Iunie | 2221 | 121,8 | 108,5 |
| Trimestrul II | 2069 | 122,9 | 116,0 |
| Semestrul I | 1926 | 123,2 | x |
| Iulie | 2144 | 122,2 | 96,5 |
| August | 2131 | 120,7 | 99,4 |
| Septembrie | 2130 | 118,3 | 99,9 |
| Trimestrul III | 2135 | 120,3 | 103,2 |
| Ianuarie-septembrie | 1971 | 121,7 | x |
| Octombrie | 2197 | 123,5 | 103,2 |
| Noiembrie | 2234 | 119,1 | 101,7 |
| Decembrie | 2630 | 120,0 | 117,7 |
| Trimestrul IV | 2353 | 120,8 | 110,2 |
| Anual | 2065 | 121,7 | x |
| 2008 | | | |
| Ianuarie | 2266 | 127,3 | 86,1 |
| Februarie | 2240 | 131,2 | 98,9 |
| Martie | 2371 | 127,0 | 105,8 |
| Trimestrul I | 2286 | 128,2 | 97,2 |
| Aprilie | 2462 | 127,2 | 103,8 |
| Mai | 2537 | 123,9 | 103,1 |
| Iunie | 2751 | 123,9 | 108,4 |
| Trimestrul II | 2583 | 124,9 | 113,0 |
| Semestrul I | 2429 | 126,1 | x |
| Iulie | 2705 | 126,2 | 98,3 |
| August | 2612 | 122,5 | 96,6 |
| Septembrie | 2494 | 117,1 | 95,5 |
| Trimestrul III | 2602 | 121,9 | 100,7 |
| Ianuarie-septembrie | 2458 | 124,7 | x |
| Octombrie | 2609 | 118,8 | 104,6 |
| Noiembrie | 2638 | 118,1 | 101,1 |
| Decembrie | 3000 | 114,1 | 113,7 |
| Trimestrul IV | 2747 | 132,2 | 105,6 |
| Anual (date preliminare) | 2529 | 122,6 | x |

Salariul mediu lunar al unui lucrător din economia națională



Evoluția indicilor salariului nominal și real



Salariul mediu pe activități, în luna decembrie 2008

| | Lei | În % față de: | | În % față de salariul mediu pe economie în decembrie 2008 |
|---|-------------|----------------|----------------|---|
| | | decembrie 2007 | noiembrie 2008 | |
| Total | 3000 | 114,1 | 113,7 | 100,0 |
| inclusiv: | | | | |
| Agricultură, economia vînatului și silvicultură | 2512 | 130,8 | 135,7 | 83,7 |
| Pescuit, piscicultură | 2781 | 181,8 | 232,7 | 92,7 |
| Industrie | 3578 | 110,2 | 115,3 | 119,2 |
| industrie extractivă | 3414 | 114,6 | 100,6 | 113,8 |
| industrie prelucrătoare | 3228 | 107,8 | 113,4 | 107,6 |
| energie electrică și termică, gaze și apă | 5228 | 115,0 | 121,2 | 174,3 |
| Construcții | 3905 | 105,1 | 110,6 | 130,2 |
| Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor, motocicletelor, a bunurilor casnice și personale | 2867 | 108,6 | 117,0 | 95,6 |
| Hoteluri și restaurante | 2423 | 106,7 | 114,6 | 80,8 |
| Transporturi și comunicații | 3808 | 111,6 | 104,9 | 126,9 |
| Activități financiare | 6985 | 91,5 | 150,7 | 232,8 |
| Tranzacții imobiliare, închirieri și activități de servicii prestate întreprinderilor | 4016 | 121,0 | 116,5 | 133,9 |
| Administrație publică | 3313 | 124,1 | 103,5 | 110,4 |
| Învățămînt | 1762 | 115,3 | 100,7 | 58,7 |
| Sănătate și asistență socială | 2791 | 122,5 | 117,0 | 93,0 |
| Alte activități de servicii colective, sociale și personale | 2419 | 112,2 | 114,7 | 80,6 |
| activități recreative, culturale și sportive | 2097 | 112,6 | 111,8 | 69,9 |

Salariul mediu în profil teritorial, în luna decembrie 2008

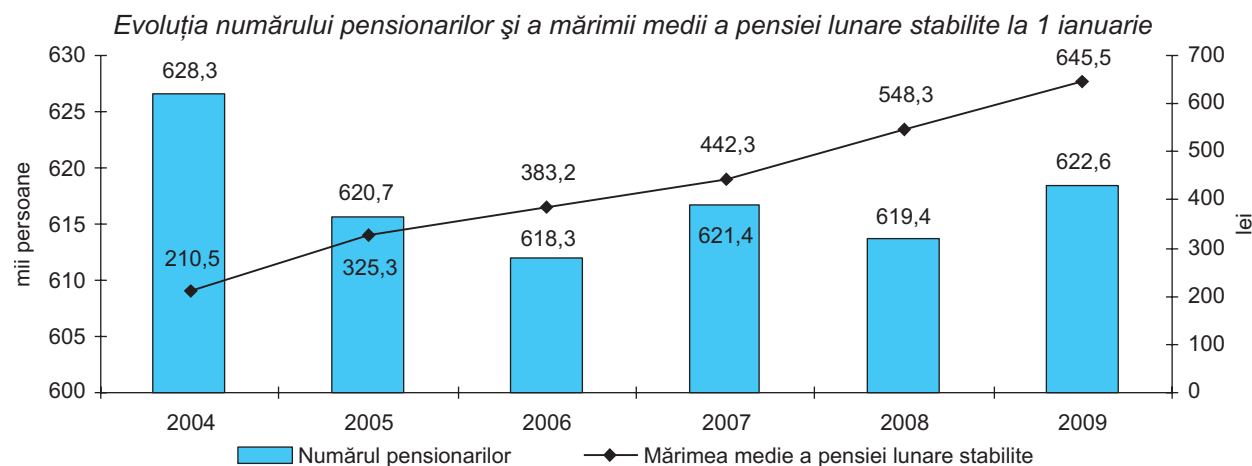
| | Lei | În % față de: | | În % față de salariul mediu pe economie în decembrie 2008 |
|---------------|-------------|----------------|----------------|---|
| | | decembrie 2007 | noiembrie 2008 | |
| Total | 3000 | 114,1 | 113,7 | 100,0 |
| din care: | | | | |
| mun. Chișinău | 3831 | 110,0 | 115,7 | 127,7 |
| Nord | 2603 | 121,0 | 114,9 | 86,8 |
| mun. Bălți | 3108 | 117,0 | 107,0 | 103,6 |
| Briceni | 2335 | 138,0 | 113,1 | 77,8 |
| Dondușeni | 2753 | 115,3 | 128,2 | 91,8 |
| Drochia | 3614 | 123,0 | 154,7 | 120,5 |
| Edineț | 2020 | 104,9 | 97,1 | 67,3 |
| Fălești | 2106 | 126,2 | 117,2 | 70,2 |
| Florești | 2507 | 128,0 | 124,9 | 83,6 |
| Glodeni | 1945 | 109,7 | 93,1 | 64,8 |
| Ocnița | 2210 | 115,1 | 115,9 | 73,7 |
| Rîșcani | 2274 | 128,9 | 118,4 | 75,8 |
| Sîngerei | 1994 | 128,7 | 116,6 | 66,5 |
| Soroca | 2286 | 126,5 | 110,1 | 76,2 |
| Centru | 2164 | 117,5 | 108,1 | 72,1 |
| Anenii Noi | 2414 | 124,8 | 108,3 | 80,5 |
| Călărași | 1978 | 116,0 | 102,8 | 65,9 |
| Criuleni | 1923 | 122,8 | 107,5 | 64,1 |
| Dubăsari | 2177 | 129,6 | 109,5 | 72,6 |
| Hîncești | 1885 | 130,6 | 106,9 | 62,8 |
| Ialoveni | 2192 | 96,6 | 101,4 | 73,0 |
| Nisporeni | 1827 | 118,5 | 109,1 | 60,9 |
| Orhei | 2424 | 119,5 | 113,5 | 80,8 |
| Rezina | 2523 | 101,0 | 101,7 | 84,1 |
| Strășeni | 2352 | 122,9 | 116,9 | 78,4 |
| Șoldănești | 1626 | 108,3 | 95,7 | 54,2 |
| Telenești | 1755 | 126,2 | 104,9 | 58,5 |
| Ungheni | 2394 | 114,6 | 112,5 | 79,8 |
| Sud | 2061 | 115,2 | 109,8 | 68,7 |
| Basarabeasca | 2386 | 98,3 | 101,8 | 79,5 |
| Cahul | 2070 | 111,1 | 103,1 | 69,0 |
| Cantemir | 2502 | 120,2 | 159,0 | 83,4 |
| Căușeni | 1794 | 119,6 | 88,8 | 59,8 |
| Cimișlia | 1891 | 109,5 | 113,8 | 63,0 |
| Leova | 1608 | 116,5 | 93,2 | 53,6 |
| Ștefan Vodă | 1869 | 127,5 | 110,1 | 62,3 |
| Taraclia | 2433 | 128,2 | 132,8 | 81,1 |
| UTA Găgăuzia | 1947 | 111,4 | 104,4 | 64,9 |

*Salariul mediu lunar al unui lucrător pe tipuri de activități economice și forme de proprietate
în ianuarie-decembrie 2008*

lei

| | Total | din care, pe forme de proprietate: | | | | |
|---|-------------|------------------------------------|-------------|--|-------------|---|
| | | publică | privată | mixtă (publică și privată), fără participare străină | străină | mixtă (investițiile Republicii Moldova+ investiții străine) |
| Total | 2529 | 2387 | 2276 | 3183 | 3786 | 3928 |
| inclusiv: | | | | | | |
| Agricultură, economia vînatului și silvicultură | 1458 | 1732 | 1374 | 1969 | 2807 | 2236 |
| Pescuit, piscicultură | 1370 | 1463 | 1273 | 1703 | — | — |
| Industrie | 3051 | 3918 | 2747 | 3430 | 2905 | 3027 |
| industrie extractivă | 3651 | 2841 | 3449 | 4437 | — | — |
| industrie prelucrătoare | 2779 | 3902 | 2556 | 3271 | 2554 | 2951 |
| energie electrică și termică, gaze și apă | 4322 | 3959 | 4583 | 3963 | 6177 | 7887 |
| Construcții | 3552 | 4173 | 3353 | 3235 | 8321 | 3491 |
| Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor, motocicletelor, a bunurilor casnice și personale | 2469 | 3276 | 1954 | 3573 | 4122 | 3131 |
| Hoteluri și restaurante | 2138 | 2669 | 1545 | 1659 | 3804 | 2786 |
| Transporturi și comunicații | 3524 | 4025 | 1694 | 2088 | 3456 | 8959 |
| Activități financiare | 5442 | 5895 | 5211 | 3532 | 7190 | 6087 |
| Tranzacții imobiliare, închirieri și activități de servicii prestate întreprinderilor | 3277 | 3193 | 2665 | 3023 | 7260 | 4038 |
| Administrație publică | 2808 | 2808 | — | — | — | — |
| Învățămînt | 1669 | 1642 | 2885 | — | — | 2746 |
| Sănătate și asistență socială | 2261 | 2237 | 3255 | — | — | 2100 |
| Alte activități de servicii colective, sociale și personale | 2011 | 1733 | 3243 | — | 2780 | 2016 |
| activități recreative, culturale și sportive | 1732 | 1627 | 2659 | — | 1971 | 1898 |

Pensii. Conform datelor preliminare a Casei Naționale de Asigurări Sociale, numărul pensionarilor aflați la evidența organelor de protecție socială la 1 ianuarie 2009 a constituit 622,6 mii persoane sau cu 3,2 mii persoane mai mult comparativ cu 1 ianuarie 2008.



Mărimea medie a pensiei lunare stabilite la 1 ianuarie 2009 a constituit 645,5 lei, fiind în creștere față de 1 ianuarie 2008 cu 17,7%, iar respectiv cu 1 ianuarie 2004 mărimea medie a pensiei lunare stabilite s-a mărit de 3,1 ori.

Piața forței de muncă. Conform datelor Anchetei Forței de Muncă, în trimestrul III 2008 populația economic activă a Republicii Moldova a constituit circa 1359 mii persoane.

Rata de activitate a populației de 15 ani și peste (proporția populației active de 15 ani și peste în populația totală în vîrstă de 15 ani și peste) a constituit 46,1%, atîngînd valori mai înalte în rîndul populației masculine – 49,4%, în comparație cu rata pentru femei – 43,2%. Ratele de activitate pe medii au înregistrat următoarele valori: urban – 47,0%, rural – 45,5%. Cea mai înaltă rată de activitate (68,8%) s-a înregistrat în categoria de vîrstă 50-54 ani.

Populația ocupată a fost de circa 1310 mii persoane. Repartiția pe sexe relevă că ponderea bărbaților în total populație ocupată (50,5%) a fost practic egală cu cea a femeilor (49,5%). Mediului rural i-au revenit 57,6% și celui urban – 42,4%.

Rata de ocupare a populației de 15 ani și peste (proporția populației ocupate în populația de 15 ani și peste) a fost de 44,5%. La bărbați ea a fost mai înaltă decît la femei (respectiv 47,5% și 41,8%). Rata de ocupare în mediul rural (44,7%) a fost practic egală cu cea din mediul urban (44,2%). Cea mai înaltă rată de ocupare (67,4%) s-a înregistrat la persoanele de 50-54 ani.

Numărul șomerilor conform definiției Biroului Internațional al Muncii (BIM) a fost de aproximativ 48,7 mii persoane.

Rata șomajului (proporția șomerilor BIM în populația activă) a înregistrat la nivel de țară valoarea de 3,6%. La bărbați ea a atins valoarea de 3,9% și la femei – 3,2%. Continuă să se mențină disparități semnificative între rata șomajului în mediul urban (5,9%) și cel rural (1,8%).

Raportul de dependență economică, exprimat prin numărul persoanelor neocupate (inactive sau în șomaj) ce revin la 1000 persoane ocupate a fost de 1727‰. Cele mai înalte valori au fost înregistrate la femei (1865‰), în mediul rural – 1780‰.

Populația după participarea la activitatea economică, pe sexe și medii

procente

| | 2007 | | | | 2008 | | |
|---------------------------------|---------|----------|-----------|----------|---------|----------|-----------|
| | Trim. I | Trim. II | Trim. III | Trim. IV | Trim. I | Trim. II | Trim. III |
| Total | | | | | | | |
| Rata de activitate ¹ | 42,9 | 47,2 | 46,5 | 42,6 | 41,7 | 47,5 | 46,1 |
| Rata de ocupare ² | 40,5 | 45,2 | 44,1 | 40,3 | 39,4 | 46,1 | 44,5 |
| Rata șomajului ³ | 5,7 | 4,2 | 5,1 | 5,4 | 5,5 | 3,0 | 3,6 |
| Femei | | | | | | | |
| Rata de activitate ¹ | 39,5 | 45,0 | 44,2 | 39,9 | 38,7 | 44,7 | 43,2 |
| Rata de ocupare ² | 37,7 | 43,6 | 42,4 | 38,4 | 37,0 | 43,5 | 41,8 |
| Rata șomajului ³ | 4,5 | 3,3 | 4,0 | 3,7 | 4,5 | 2,7 | 3,2 |
| Bărbați | | | | | | | |
| Rata de activitate ¹ | 46,7 | 49,6 | 49,1 | 45,7 | 45,0 | 50,6 | 49,4 |
| Rata de ocupare ² | 43,5 | 47,1 | 46,0 | 42,5 | 42,1 | 48,9 | 47,5 |
| Rata șomajului ³ | 6,8 | 5,1 | 6,2 | 7,0 | 6,5 | 3,4 | 3,9 |
| Urban | | | | | | | |
| Rata de activitate ¹ | 46,1 | 47,2 | 47,8 | 47,1 | 45,7 | 48,3 | 47,0 |
| Rata de ocupare ² | 42,9 | 44,4 | 44,2 | 43,8 | 42,7 | 46,1 | 44,2 |
| Rata șomajului ³ | 7,1 | 5,9 | 7,6 | 7,0 | 6,5 | 4,5 | 5,9 |
| Rural | | | | | | | |
| Rata de activitate ¹ | 40,5 | 47,3 | 45,5 | 39,3 | 38,7 | 46,9 | 45,5 |
| Rata de ocupare ² | 38,7 | 45,9 | 44,1 | 37,7 | 36,9 | 46,0 | 44,7 |
| Rata șomajului ³ | 4,5 | 2,8 | 3,2 | 3,9 | 4,6 | 1,9 | 1,8 |

¹ Proporția populației active de 15 ani și peste în populația totală de 15 ani și peste

² Proporția populației ocupate de 15 ani și peste în populația totală de 15 ani și peste

³ Proporția șomerilor BIM în populația activă

Populația după situația economică, pe sexe, medii și grupe de vîrstă în trimestrul III 2008

| Sexe, medii, grupe de vîrstă | Persoane active, mii | | | Rata de activitate, % | Rata de ocupare, % | Rata șomajului BIM, % |
|---------------------------------|----------------------|---------------|-------------|--------------------------|-----------------------|-----------------------------|
| | total | din care: | | | | |
| | | ocupate | șomeri BIM | | | |
| Total | 1358,7 | 1310,0 | 48,7 | 46,1 | 44,5 | 3,6 |
| | | Inclusiv în % | | | | |
| | 100,0 | 100,0 | 100,0 | | | |
| 15-24 ani | 11,7 | 10,4 | 45,1 | 23,6 | 20,3 | 13,9 |
| 25-34 ani | 20,0 | 20,1 | 17,2 | 56,0 | 54,3 | 3,1 |
| 35-49 ani | 40,1 | 40,8 | 22,6 | 66,0 | 64,6 | 2,0 |
| 50 ani și peste | 28,2 | 28,7 | 15,2 | 39,9 | 39,1 | 1,9 |
| Femei | 670,0 | 648,3 | 21,8 | 43,2 | 41,8 | 3,2 |
| | | Inclusiv în % | | | | |
| | 100,0 | 100,0 | 100,0 | | | |
| 15-24 ani | 10,0 | 8,6 | 51,4 | 20,2 | 16,8 | 16,7 |
| 25-34 ani | 19,2 | 19,2 | 16,7 | 53,6 | 52,1 | 2,8 |
| 35-49 ani | 43,6 | 44,4 | 19,9 | 68,2 | 67,2 | 1,5 |
| 50 ani și peste | 27,3 | 27,8 | 12,0 | 33,1 | 32,7 | 1,4 |
| Bărbați | 688,6 | 661,7 | 27,0 | 49,4 | 47,5 | 3,9 |
| | | Inclusiv în % | | | | |
| | 100,0 | 100,0 | 100,0 | | | |
| 15-24 ani | 13,3 | 12,2 | 39,9 | 26,9 | 23,7 | 11,8 |
| 25-34 ani | 20,8 | 20,9 | 17,7 | 58,3 | 56,4 | 3,3 |
| 35-49 ani | 36,8 | 37,2 | 24,7 | 63,6 | 61,9 | 2,6 |
| 50 ani și peste | 29,2 | 29,6 | 17,7 | 49,0 | 47,8 | 2,4 |
| Urban | 590,8 | 555,7 | 35,1 | 47,0 | 44,2 | 5,9 |
| | | Inclusiv în % | | | | |
| | 100,0 | 100,0 | 100,0 | | | |
| 15-24 ani | 12,0 | 10,0 | 43,3 | 23,7 | 18,6 | 21,5 |
| 25-34 ani | 23,3 | 23,7 | 17,3 | 59,9 | 57,3 | 4,4 |
| 35-49 ani | 39,2 | 40,2 | 21,9 | 67,2 | 65,0 | 3,3 |
| 50 ani și peste | 25,5 | 26,1 | 17,5 | 39,2 | 37,6 | 4,1 |
| Rural | 767,9 | 754,3 | 13,6 | 45,5 | 44,7 | 1,8 |
| | | Inclusiv în % | | | | |
| | 100,0 | 100,0 | 100,0 | | | |
| 15-24 ani | 11,4 | 10,7 | 49,7 | 23,5 | 21,7 | 7,7 |
| 25-34 ani | 17,4 | 17,4 | 17,0 | 52,4 | 51,5 | 1,7 |
| 35-49 ani | 40,9 | 41,2 | 24,2 | 65,1 | 64,4 | 1,0 |
| 50 ani și peste | 30,3 | 30,7 | 9,1 | 40,3 | 40,1 | 0,5 |

Șomajul înregistrat. Conform datelor Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă, la 1 ianuarie 2009 în căutarea unui loc de muncă se aflau 17,8 mii *șomeri înregistrați*, fiecare al șaptelea fiind disponibilizat de la unitățile economice. Din numărul total de șomeri, 59 la sută o constituie femeile. Circa 12% din șomerii înregistrați beneficiază de ajutor de șomaj, mărimea medie a căruia a fost în luna decembrie 2008 de 722,7 lei. La un loc liber de muncă, anunțat de către întreprinderi, reveneau în medie 3 șomeri.

6.2. Situația demografică

Conform datelor preliminare, numărul populației stabile la 1 ianuarie 2009 a constituit 3567,5 mii persoane, inclusiv populația urbană – 1475,1 mii persoane, populația rurală – 2092,4 mii persoane.

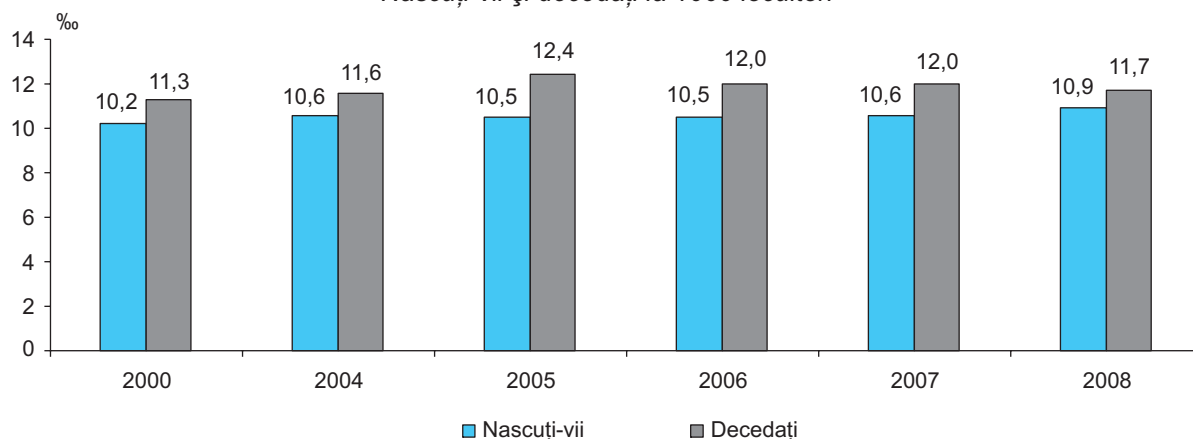
Evoluția proceselor demografice în ultimii ani se caracterizează prin următorii indicatori principali ai mișcării naturale a populației:

| | 2006 | 2007 | 2008 | 2008 în % față de 2007 |
|--------------------------|-------|-------|-------|------------------------|
| Născuți-vii, persoane | 37587 | 37973 | 39016 | 102,7 |
| Decedați, persoane | 43137 | 43050 | 41934 | 97,4 |
| din care, copii sub 1 an | 442 | 428 | 470 | 109,8 |
| Scădere naturală | -5550 | -5077 | -2918 | 57,5 |
| Numărul căsătoriilor | 27128 | 29213 | 26638 | 91,2 |
| Numărul divorțurilor | 12594 | 13923 | 12567 | 90,3 |

Conform datelor preliminare, în anul 2008 s-a înregistrat o creștere a numărului născuților-vii, rata natalității constituind 10,9 născuți-vii la 1000 locuitori, față de 10,6‰ în anul 2007. Mortalitatea generală s-a micșorat comparativ cu anul trecut cu 2,6‰, rata mortalității constituind 11,7 decedați la 1000 locuitori. Ca rezultat, scăderea naturală a constituit 0,8 persoane la 1000 locuitori.

Numărul copiilor decedați în vîrstă sub 1 an a fost de 470, față de 428 în anul 2007, rata mortalității infantile majorîndu-se de la 11,3 pînă la 12,0 decedați în vîrstă sub un an la 1000 născuți-vii. Această creștere s-a creat în rezultatul trecerii, începînd cu 1 ianuarie 2008, la implementarea standardelor și criteriilor europene privind înregistrarea în statistica oficială de stat a nașterii și copiilor nou-născuți cu masa de la 500 gr și de la 22 săptămîni gestație.

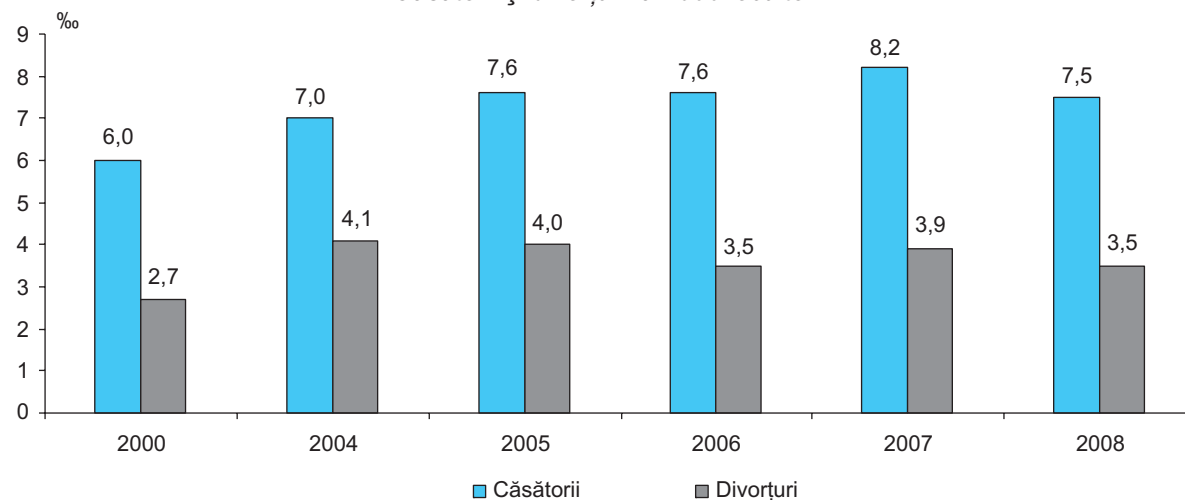
Născuți-vii și decedați la 1000 locuitori



Structura mortalității pe clase ale cauzelor de deces relevă, că cele mai multe decese (55,9%) au drept cauză bolile aparatului circulator, tumorile maligne constituie 13,3%, bolile aparatului digestiv – 9,5%, accidentele, intoxicațiile și traumele – 8,4%, bolile aparatului respirator – 5,8%, alte clase – 7,1%.

Rata nupțialității în anul 2008 a constituit 7,5 căsătorii la 1000 locuitori, numărul căsătoriilor fiind în scădere cu 8,8%; rata divorțialității a alcătuit 3,5 divorțuri la 1000 locuitori, numărul divorțurilor de asemeni a fost în scădere cu 9,7% față de anul 2007.

Căsătorii și divorțuri la 1000 locuitori



Conform datelor preliminare, evoluția proceselor demografice pe regiuni de dezvoltare în anul 2008 se prezintă astfel:

| | mun. Chișinău | Nord | Centru | Sud | UTA Găgăuzia |
|-------------------------------|------------------|-------|--------|------|-----------------|
| <i>Date absolute</i> | | | | | |
| Născuți-vii, persoane | 8578 | 10151 | 12295 | 5875 | 1965 |
| Decedați, persoane | 6435 | 13976 | 13207 | 6525 | 1747 |
| din care, copii sub 1 an | 108 | 121 | 151 | 64 | 21 |
| Sporul natural | 2143 | -3825 | -912 | -650 | 218 |
| Numărul căsătoriilor | 6766 | 6761 | 7933 | 3604 | 1497 |
| Numărul divorțurilor | 3070 | 3153 | 3466 | 1683 | 890 |
| <i>Rate la 1000 locuitori</i> | | | | | |
| Născuți-vii | 10,9 | 10,0 | 11,5 | 10,8 | 12,3 |
| Decedați | 8,2 | 13,8 | 12,4 | 12,0 | 10,9 |
| Sporul natural | 2,7 | -3,8 | -0,9 | -1,2 | 1,4 |
| Căsătorii | 8,6 | 6,7 | 7,4 | 6,6 | 9,4 |
| Divorțuri | 3,9 | 3,1 | 3,3 | 3,1 | 5,6 |

Migrațiunea populației. Potrivit informației prezentate de Ministerul Afacerilor Interne, în anul 2008 în țară au sosit 2749 imigranți, dintre care 451 persoane au obținut permis de reședință permanentă, iar 2298 persoane – permis cu termen fixat.

Pe parcursul anului 2008 s-au repatriat 2023 persoane.

Caracteristica imigranților după țara de emigrare și scopul sosirii în anul 2008

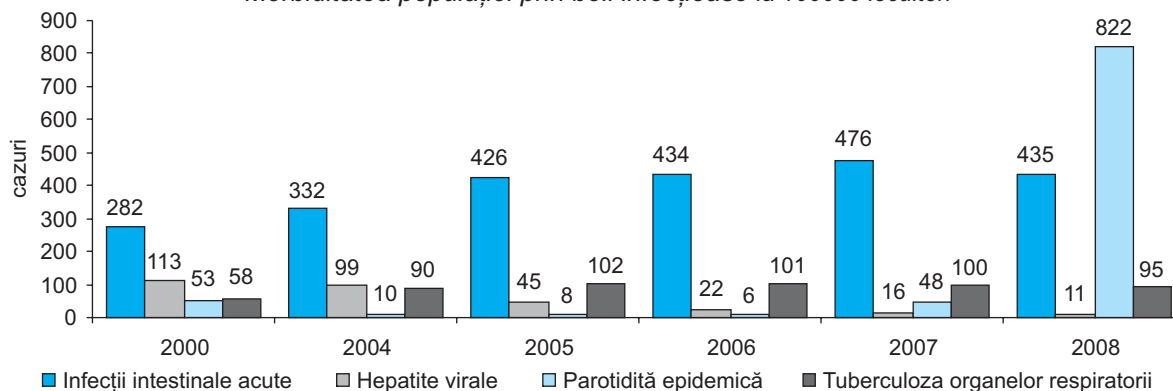
| Țara | Numărul imigranților | Inclusiv sosiți la: | | | | | |
|--------------|-------------------------|---------------------|-------------|------------|-------------|----------------------|-------------|
| | | muncă | | studii | | imigrația de familie | |
| | | persoane | % | persoane | % | persoane | % |
| Ucraina | 579 | 101 | 17,4 | 99 | 17,1 | 379 | 65,5 |
| Turcia | 513 | 338 | 65,9 | 66 | 12,9 | 109 | 21,2 |
| România | 353 | 244 | 69,1 | 12 | 3,4 | 97 | 27,5 |
| Rusia | 300 | 40 | 13,3 | 38 | 12,7 | 222 | 74,0 |
| Israel | 183 | 16 | 8,8 | 158 | 86,3 | 9 | 4,9 |
| Italia | 97 | 74 | 76,3 | 5 | 5,1 | 18 | 18,6 |
| Azerbaidjan | 72 | 29 | 40,3 | 7 | 9,7 | 36 | 50,0 |
| S.U.A. | 56 | 37 | 66,1 | 5 | 8,9 | 14 | 25,0 |
| Germania | 53 | 34 | 64,1 | 11 | 20,8 | 8 | 15,1 |
| Bulgaria | 45 | 10 | 22,2 | 34 | 75,6 | 1 | 2,2 |
| Alte țări | 498 | 213 | 42,8 | 78 | 15,6 | 207 | 41,6 |
| Total | 2749 | 1136 | 41,3 | 513 | 18,7 | 1100 | 40,0 |

6.3. Ocrotirea sănătății

Conform informației preliminare a Ministerului Sănătății, morbiditatea populației de unele boli infecțioase în anul 2008 se caracterizează prin majorarea cazurilor de parotidită epidemică – 29377 cazuri față de 1721 cazuri în anul 2007. Creșterea cazurilor de parotidită epidemică a fost înregistrată ca rezultat a răspîndirii epidemice a acestei boli în majoritatea localităților. Un nivel înalt al acestei morbidități s-a înregistrat în municipiul Chișinău – 7669 cazuri, în raioanele Orhei – 1653, Ungheni – 1299, Cahul – 1200, Nisporeni – 1104, Hîncești – 1071, Ialoveni – 1041 și Strășeni – 1018 cazuri. În cazul copiilor morbiditatea de parotidită epidemică s-a mărit de la 1,1 mii cazuri în anul 2007 pînă la 16,4 mii cazuri în anul 2008. Cele mai multe cazuri de parotidită epidemică au fost înregistrate în municipiul Chișinău – 3002 cazuri, raioanele Orhei – 942, Cahul – 805, Ungheni – 791 cazuri.

În anul 2008 la 100 mii locuitori revin în medie 435 cazuri de infecții intestinale, 11 cazuri de hepatite virale și 4049 cazuri de infecții respiratorii acute.

Morbiditatea populației prin boli infecțioase la 100000 locuitori



Totodată, pe parcursul ultimilor patru ani s-a înregistrat o scădere semnificativă a cazurilor de hepatite virale de la 3576 cazuri în 2004 până la 379 cazuri în anul 2008, iar cazurile de îmbolnăvire prin gripă respectiv au scăzut de la 4073 la 390 cazuri.

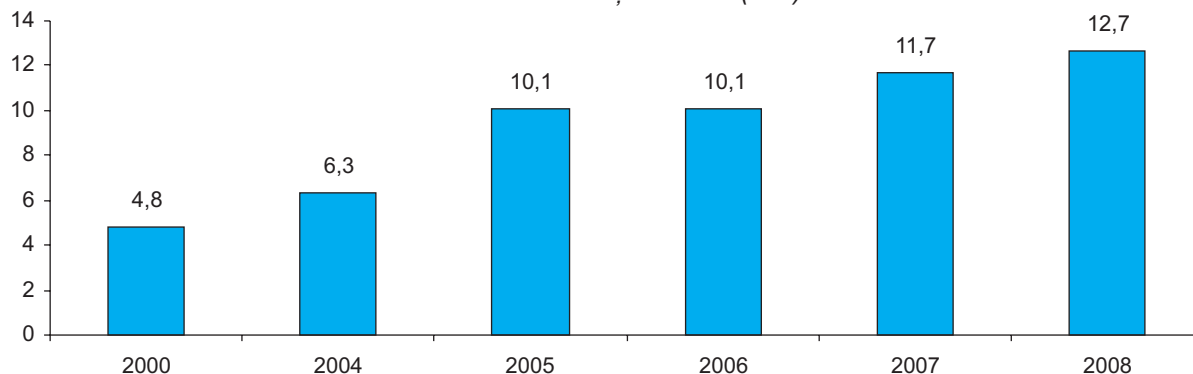
Morbiditatea populației, pe principalele boli infecțioase

| | 2000 | 2004 | 2005 | 2006 | 2007 | 2008 | 2008 în % față de 2007 |
|--|--------|--------|--------|--------|--------|--------|------------------------|
| Infecții intestinale | | | | | | | |
| Infecții intestinale acute | 10246 | 11945 | 15319 | 15547 | 17008 | 15558 | 91,5 |
| inclusiv dizenterie bacteriană | 1621 | 1389 | 1955 | 1655 | 1216 | 744 | 61,2 |
| Hepatite virale | | | | | | | |
| Hepatite virale – total | 4119 | 3576 | 1623 | 771 | 574 | 379 | 66,0 |
| din care: | | | | | | | |
| Hepatita A | 3107 | 3031 | 1109 | 355 | 198 | 101 | 51,0 |
| Hepatita C | 159 | 103 | 111 | 111 | 101 | 89 | 88,1 |
| Infecții imunodirijabile | | | | | | | |
| Tuse convulsivă | 169 | 77 | 14 | 40 | 23 | 19 | 82,6 |
| Hepatită virală B | 749 | 361 | 347 | 269 | 238 | 168 | 70,6 |
| Parotidită epidemică | 1943 | 351 | 283 | 232 | 1721 | 29377 | de 17 ori |
| Infecții respiratorii acute | | | | | | | |
| Infecții acute ale căilor respiratorii | 264512 | 174080 | 181277 | 163708 | 172405 | 144680 | 83,9 |
| Gripă | 36941 | 4073 | 5544 | 2450 | 7751 | 390 | 5,0 |
| Boli infecțioase „social determinate” | | | | | | | |
| Tuberculoza organelor respiratorii | 2102 | 3238 | 3674 | 3623 | 3578 | 3399 | 94,9 |
| Sifilis | 3790 | 2348 | 2298 | 2370 | 2678 | 2463 | 98,7 |
| Infecție gonococică | 2064 | 1816 | 1881 | 1792 | 1725 | 1640 | 95,1 |
| Pediculoză | 13514 | 10026 | 8691 | 7542 | 6476 | 5000 | 77,2 |

Pe parcursul ultimilor ani se remarcă o diminuare a cazurilor morbidității de boli „social determinate” și în special a cazurilor de pediculoză. În anul 2008 la 100 mii locuitori revin în medie 140 cazuri de pediculoză, 46 cazuri de infecție gonococică.

Numărul purtătorilor virusului imunodeficienței umane (VIH) în anul 2008 a constituit 452 persoane sau cu 34 cazuri mai puțin comparativ cu anul 2007. Totodată, au fost înregistrate 81 cazuri de boală SIDA. La 100 mii locuitori revin în medie 12,7 cazuri de HIV.

Purtători ai virusului imunodeficienței umane (HIV) la 100000 locuitori



6.4. Învățămînt

Învățămîntul primar și secundar general. La începutul anului de studii 2008/2009, rețeaua instituțiilor de învățămînt primar și secundar general cuprindea 1526 unități, inclusiv 7 școli serale și 1519 școli de zi, din care: 92 școli primare, 689 gimnazii, 489 licee, 214 școli medii de cultură generală, 35 școli pentru copii cu deficiențe în dezvoltarea intelectuală sau fizică.

Instituții de învățămînt primar și secundar general

| | 2000/01 | 2004/05 | 2005/06 | 2006/07 | 2007/08 | 2008/09 | 2008/09 față de 2007/08 |
|---|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------------------------|
| Total | 1573 | 1577 | 1558 | 1546 | 1541 | 1526 | 99,0 |
| De zi | 1566 | 1570 | 1551 | 1539 | 1534 | 1519 | 99,0 |
| școli primare | 115 | 116 | 104 | 96 | 94 | 92 | 97,9 |
| gimnazii | 674 | 667 | 664 | 668 | 678 | 689 | 101,6 |
| licee | 183 | 369 | 387 | 442 | 471 | 489 | 103,8 |
| școli medii de cultură generală | 554 | 380 | 359 | 296 | 254 | 214 | 84,3 |
| școli pentru copii cu deficiențe în dezvoltarea intelectuală sau fizică | 40 | 38 | 37 | 37 | 37 | 35 | 94,6 |
| Serale | 7 | 7 | 7 | 7 | 7 | 7 | 100,0 |

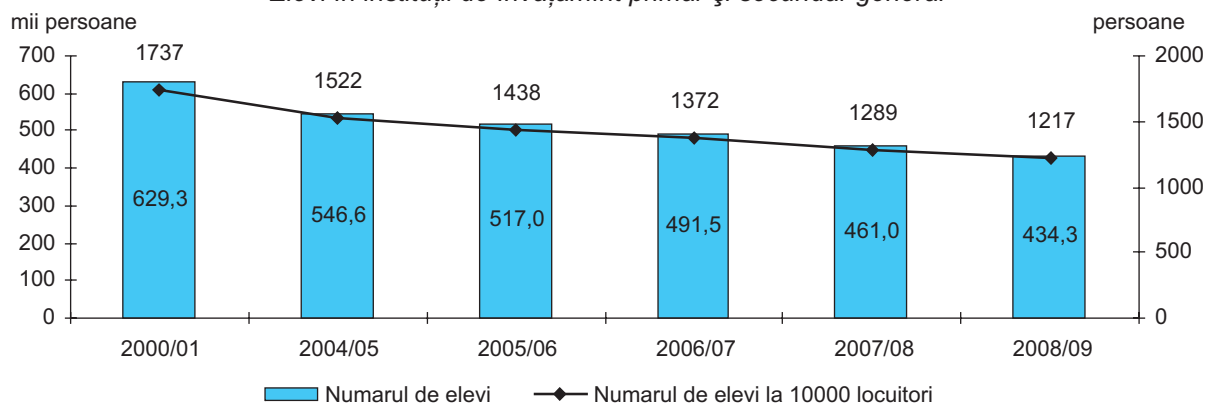
Învățămîntul de zi.

Instituții. Ca rezultat al procesului de reorganizare a rețelei instituțiilor de învățămînt primar și secundar general în anul de studii 2008/2009, numărul acestor instituții s-a micșorat, comparativ cu anul precedent de studii, cu 15 unități. În dependență de tipul instituției, s-a înregistrat o majorare a numărului de licee cu 18 unități sau cu 3,8% și reducerea numărului de școli medii de cultură generală cu 40 unități sau cu 15,7%. Numărul școlilor primare și a celor pentru copii cu deficiențe în dezvoltarea intelectuală sau fizică s-a micșorat cu câte 2 unități, iar numărul gimnaziilor s-a majorat cu 11 unități. Trei pătrimi din numărul total de școli funcționau în mediul rural.

Școlile, gimnaziile, liceele care reprezintă proprietatea de stat dețin o pondere majoritară – 98,6%. De asemenea, activau 22 instituții de învățămînt cu formă de proprietate nestatală, inclusiv 21 licee și 1 gimnaziu, care sînt amplasate doar în mediul urban.

Contingentul de elevi. În învățămîntul primar și secundar general în anul de studii 2008/2009 au fost cuprinși 434,3 mii elevi (216,7 mii fete), cu 5,8% mai puțin comparativ cu anul de studii anterior. Din totalul elevilor cuprinși în învățămîntul primar și secundar general 147,4 mii (33,9%) reprezintă elevii din învățămîntul primar (clasele 1-4), 222,9 mii (51,3%) – elevii din învățămîntul gimnazial (clasele 5-9) și 64,0 mii (14,7%) elevi – au urmat cursurile de studii liceale (clasele 10-12). Structura contingentului de elevi practic nu s-a schimbat comparativ cu anul de studii 2007/2008. Numărul de elevi la 10000 locuitori a constituit 1217 persoane față de 1289 – în anul de studii 2007/2008.

Elevi în instituții de învățămînt primar și secundar general

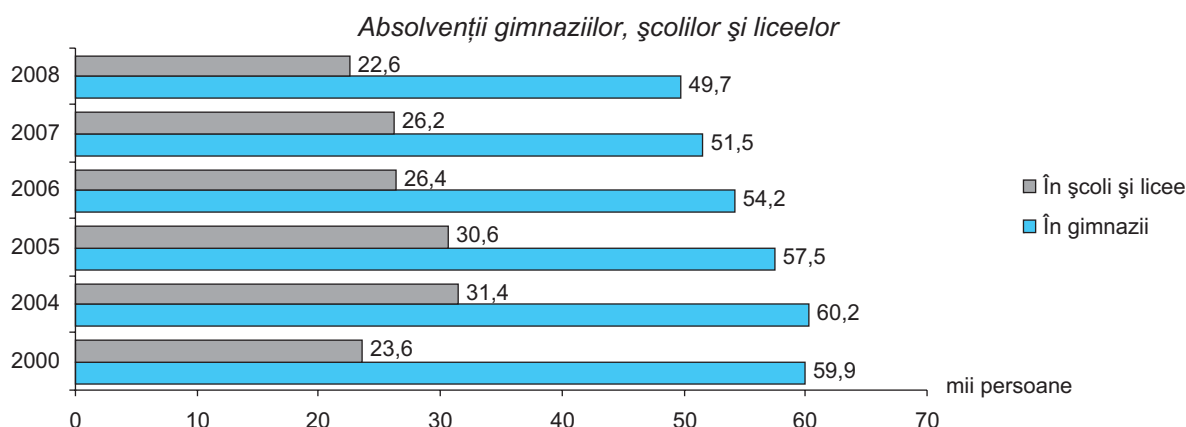


Din total elevi înscriși în învățămîntul primar și secundar general, 59,4% – învățau în mediul rural. Pe medii de reședință există unele discrepante în numărul elevilor cuprinși pe niveluri educaționale. Astfel, ponderea elevilor cuprinși în învățămîntul primar și gimnazial este mai majoră în mediul rural, respectiv 63,3% și 63,8%, pe cînd ponderea elevilor din învățămîntul liceal este mai superioară în mediul urban – 64,8%.

Majoritatea elevilor din învățămîntul primar și secundar general (99,1%) erau înscriși în școlile publice, sectorul privat fiind, astfel, nesemnificativ reprezentat. Numărul elevilor care fac studii în instituții private constituie circa 4000 persoane și s-a diminuat cu 3,5% comparativ cu anul de studii 2007/2008.

La începutul anului de studii 2008/2009 în clasele I și clasele pregătitoare au fost înscriși 37,1 mii elevi sau cu 4,6% mai puțin comparativ cu anul de studii precedent, continuînd, astfel, tendința de descreștere din ultimii 10 ani. Numărul elevilor din clasele absolvente (11,12) începînd cu anul de studii 2003/2004, deasemenea, a fost în scădere, iar față de anul de studii precedent a înregistrat o diminuare cu 5,7%.

Absolvenți. În anul 2008 numărul absolvenților din învățământul gimnazial a fost de 49,7 mii elevi, din care 24,7 mii fete. Numărul de absolvenți ai liceelor și școlilor medii de cultură generală a constituit 22,6 mii elevi.



În funcție de medii, repartizarea absolvenților este următoarea: 38,4% absolvenți ai gimnaziilor sînt din mediul urban și 61,6% – din mediul rural. În ceea ce privește absolvenții liceelor și școlilor medii de cultură generală, 65,9% absolvenți sînt din mediul urban și 34,1% – din mediul rural.

Învățământul seral. În anul de studii 2008/2009, elevii din **învățământul seral** își desfășoară activitatea educațională în 7 școli, toate fiind amplasate în mediul urban. Numărul elevilor din învățământul seral s-a diminuat comparativ cu anul de studii precedent cu 4,4% și constituie 1751 persoane, reprezentînd 0,4% din numărul total al elevilor din școlile de zi.

Numărul absolvenților, care au primit certificat de studii gimnaziale în anul 2008 a constituit 0,3 mii persoane, iar numărul celor care au primit atestat de studii medii generale a înregistrat cifra de 1,1 mii persoane.

Învățământul secundar profesional. La începutul anului de studii 2008/09, la fel, ca și în anul de studii precedent, rețeaua învățământului secundar profesional alcătuia 75 unități, din care 23 școli de meserii (inclusiv 6 unități pe lîngă instituțiile penitenciare), 50 școli profesionale și 2 licee profesionale.

Indicatorii principali din învățământul secundar profesional

| | 2000/01 | 2004/05 | 2005/06 | 2006/07 | 2007/08 | 2008/09 | 2008/09 față de 2007/08 |
|-----------------------|---------|---------|---------|---------|---------|---------|-------------------------|
| Numărul de instituții | 80 | 81 | 78 | 78 | 75 | 75 | 100 |
| școli de meserii | 27 | 28 | 26 | 26 | 23 | 23 | 100 |
| școli profesionale | 53 | 53 | 52 | 52 | 50 | 50 | 100 |
| licee profesionale | – | – | – | – | 2 | 2 | 100 |
| Numărul de elevi | 22804 | 22696 | 25005 | 23656 | 24506 | 24270 | 99,0 |
| școli de meserii | 4501 | 4590 | 4209 | 3962 | 3284 | 3270 | 99,6 |
| școli profesionale | 18303 | 18106 | 20796 | 19694 | 19347 | 18953 | 98,0 |
| licee profesionale | – | – | – | – | 1875 | 2047 | 109,2 |
| Înmaterculați | 15951 | 15554 | 15424 | 15494 | 16242 | 15320 | 94,3 |
| școli de meserii | 4053 | 4182 | 4003 | 3725 | 3221 | 3200 | 99,3 |
| școli profesionale | 11898 | 11372 | 11421 | 11769 | 11804 | 10884 | 92,2 |
| licee profesionale | – | – | – | – | 1217 | 1236 | 101,6 |
| Absolvenți | 13954 | 14693 | 11274 | 14486 | 12916 | 12993 | 100,6 |
| școli de meserii | 3829 | 4096 | 3980 | 3646 | 2945 | 2986 | 101,4 |
| școli profesionale | 10125 | 10597 | 7294 | 10840 | 8890 | 9263 | 104,2 |
| licee profesionale | – | – | – | – | 1081 | 744 | 68,8 |

În învățământul secundar profesional erau cuprinși 24,3 mii elevi, număr relativ constant cu cel înregistrat la începutul anului de studii 2007/08. Pe tipuri de instituții, distribuția elevilor din învățământul secundar profesional s-a prezentat astfel: 13,5% – în școli de meserii, 78,1% – în școli profesionale și 8,4% – în licee profesionale.

În cadrul instituțiilor de învățămînt secundar profesional, erau înregistrate 2 școli de meserii nestatate în care studiau 185 persoane sau 0,8% din numărul total de elevi.

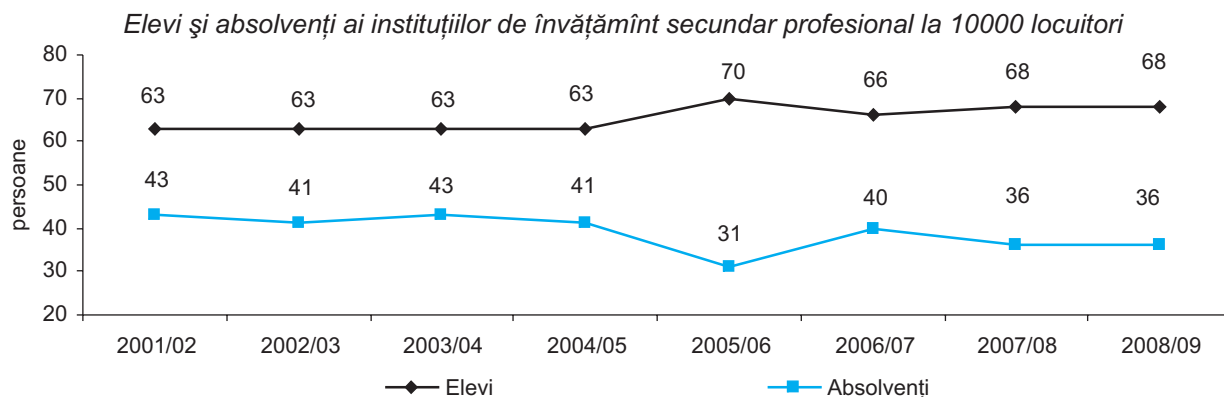
Numărul elevilor finanțați din buget constituia 23,2 mii elevi, fiind în creștere cu 1,3% față de anul de studii 2007/08, totodată numărul de elevi care plătesc taxa constituia 1,1 mii elevi, fiind în descreștere cu 33,7% față de anul de studii 2007/08.

La începutul anului de studii 2008/09, în instituțiile de învățămînt secundar profesional au fost înmatriculate 15,3 mii persoane, prezentînd o micșorare cu 5,7% față de anul de studii precedent. Pe tipuri de instituții, distribuția elevilor înmatriculați s-a prezentat astfel: 20,9% – în școli de meserii, 71,0% – în școli profesionale, și 8,1% – în licee profesionale. Proporția celor înmatriculați din localitățile rurale, în numărul total al elevilor înmatriculați, era de 72,3%.

Majoritatea elevilor au fost înmatriculați în instituțiile de învățământ secundar profesional în baza studiilor gimnaziile (82,8%), 11,7% – în baza studiilor medii de cultură generală și liceale, iar 5,5% – fără certificat de absolvire a gimnaziului (cu studii secundar generale nefinalizate).

Numărul absolvenților din învățământul secundar profesional, în anul 2008, a constituit 13,0 mii persoane, prezentînd o majorare față de anul precedent cu 0,6%. Practic trei pătrimi din absolvenți (73,8%) au urmat cursurile de instruire profesională, ceilalți au urmat paralel cu instruirea profesională și studii generale. Din numărul total al absolvenților 5,7% proveneau din liceele profesionale, 71,3% din școlile profesionale și 23,0% din cele de meserii.

La 10000 locuitori revin în medie 68 elevi și 36 absolvenți.



Învățământul mediu de specialitate. La începutul anului de studii 2008/09 funcționau 47 instituții de învățământ mediu de specialitate (colegii), din care 41 unități erau instituții de stat și 6 unități – instituții nestatale.

Indicatorii principali din învățământul mediu de specialitate

| | 2000/01 | 2004/05 | 2005/06 | 2006/07 | 2007/08 | 2008/09 | 2008/09 față de 2007/08 |
|-----------------------|---------|---------|---------|---------|---------|---------|-------------------------|
| Numărul de instituții | 60 | 56 | 51 | 49 | 49 | 47 | 95,9 |
| Numărul de elevi | 19897 | 23618 | 27060 | 30223 | 31307 | 32683 | 104,4 |
| Înmatriculați | 5332 | 10597 | 10734 | 9892 | 10135 | 10702 | 105,6 |
| Absolvenți | 7417 | 3514 | 4906 | 3789 | 6433 | 6619 | 102,9 |

În învățământul mediu de specialitate erau cuprinși 32,7 mii elevi, cu 1,4 mii (4,4%) mai mult decît în anul de studii 2007/08. Din totalul elevilor cuprinși în învățământul mediu de specialitate, 92,1% frecventau colegiile de stat și 7,9% cele nestatale.

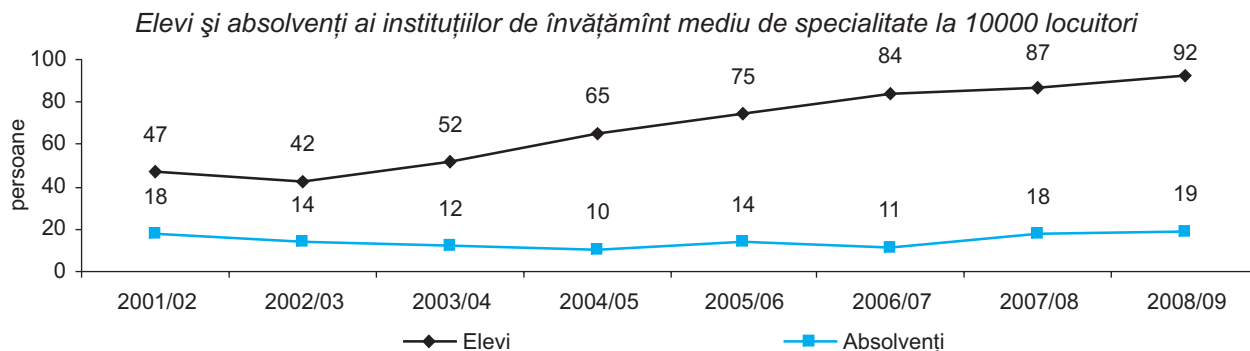
Învățământul mediu de specialitate a fost organizat, în principal, ca învățământ de zi (98,6% din totalul de elevi) și doar 1,4% dintre elevi urmau cursurile cu frecvență redusă.

În ceea ce privește finanțarea studiilor, în anul de studii 2008/09, din contul bugetului sînt instruiți 17274 persoane (52,9%), prin contract cu taxă pentru studii – 15301 persoane (46,8%), iar 108 persoane (0,3%) cu finanțarea din alte surse¹.

În anul de studii 2008/09, în colegii au fost înmatriculate 10,7 mii persoane la cursurile de zi, prezentînd o majorare față de anul de studii precedent cu 5,6%. În funcție de nivelul de studii al persoanelor înmatriculate se constată, că 80 la sută au fost înmatriculați în baza studiilor gimnaziile și 20 la sută – în baza studiilor medii de cultură generală și liceale.

Numărul de absolvenți ai colegiilor în anul 2008 a constituit 6,6 mii persoane, prezentînd o majorare cu 2,9% față de anul precedent. Majoritatea elevilor au absolvit cursurile de zi (92,9%).

La 10000 locuitori revin în medie 92 elevi și 19 absolvenți.

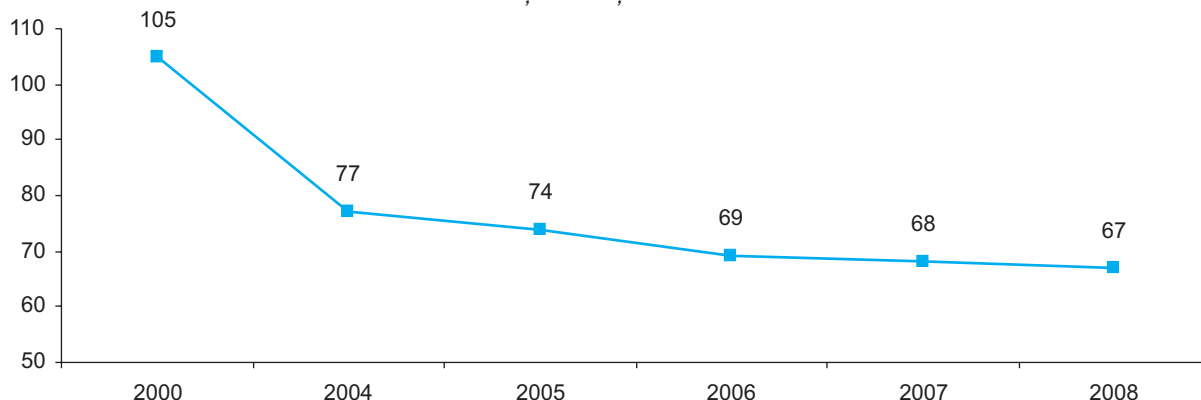


¹ Scutiți de taxă

6.5. Infrapecțiuni

Conform informației Ministerului Afacerilor Interne, în anul 2008 s-au înregistrat 24,8 mii infracțiuni sau cu 14,1% mai puțin decât în anul 2004. Cele mai multe infracțiuni au fost înregistrate în localitățile urbane – 66% din total infracțiuni înregistrate. Numărul infracțiunilor înregistrate la 10 mii locuitori a constituit 67 crime în anul 2008, iar în anul 2004 – 77 crime.

Rata infracționalității la 10000 locuitori



Cel mai mare nivel de criminalitate în anul 2008 a fost înregistrat în municipiul Chișinău – 105 crime la 10 mii locuitori, ce respectiv depășește nivelul mediu pe țară de 1,6 ori. Un nivel înalt al criminalității a fost înregistrat de asemenea în municipiul Bălți (102 crime la 10 mii locuitori) și în raionul Basarabeasca – 88 crime la 10 mii locuitori.

Numărul infracțiunilor înregistrate

| | 2004 | 2005 | 2006 | 2007 | 2008 | 2008 în % față de 2007 |
|---|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|------------------------------|
| Infracțiuni înregistrate – total | 28846 | 27595 | 24767 | 24362 | 24788 | 101,7 |
| din care: | | | | | | |
| Infracțiuni contra vieții și sănătății persoanei | 1647 | 1709 | 1576 | 1685 | 1680 | 99,7 |
| din acestea: | | | | | | |
| omor | 303 | 268 | 255 | 216 | 233 | 107,9 |
| vătămări intenționate grave | 355 | 395 | 409 | 408 | 385 | 94,4 |
| Infracțiuni privind viața sexuală | 471 | 393 | 389 | 423 | 474 | 112,1 |
| din acestea, violuri | 336 | 280 | 268 | 281 | 306 | 108,9 |
| Infracțiuni contra patrimoniului | 16938 | 15823 | 13184 | 12614 | 12540 | 99,4 |
| din acestea: | | | | | | |
| furturi | 12682 | 11506 | 9419 | 9724 | 9642 | 99,2 |
| țilhării | 216 | 188 | 152 | 153 | 175 | 114,4 |
| jafuri | 1234 | 1261 | 950 | 868 | 986 | 113,6 |
| escrocherii | 1228 | 1420 | 1065 | 860 | 870 | 101,2 |
| pungășii | 138 | 211 | 171 | 117 | 135 | 115,4 |
| șantaj | 96 | 87 | 65 | 48 | 64 | 133,3 |
| Infracțiuni contra sănătății publice și conviețuirii sociale | 2163 | 2234 | 2310 | 2376 | 2382 | 100,3 |
| din acestea, infracțiuni legate de droguri | 2148 | 2106 | 2101 | 2182 | 2126 | 97,4 |
| Infracțiuni contra familiei și minorilor | 360 | 322 | 307 | 266 | 242 | 90,9 |
| din acestea, trafic de copii | 43 | 59 | 64 | 51 | 50 | 98,0 |
| Infracțiuni economice | 4003 | 4047 | 4296 | 2862 | 3015 | 105,3 |
| din acestea: | | | | | | |
| contrabanda | 560 | 579 | 611 | 493 | 266 | 53,9 |
| fabricarea banilor falși | 105 | 168 | 114 | 87 | 177 | de 2 ori |

Cu toate că pe parcursul ultimilor ani nivelul general de criminalitate a fost în scădere, pentru unele tipuri de infracțiuni s-a înregistrat o creștere față de anul 2004, în special aceasta se referă la următoarele tipuri de infracțiuni: fabricarea banilor falși (cu 68,6%), traficul de copii (cu 16,3%), infracțiuni contra sănătății publice și conviețuirii sociale (cu 10,1%), vătămarile intenționate grave (cu 8,5%). Totodată, s-a micșorat numărul infracțiunilor înregistrate contra patrimoniului și infracțiunile contra familiei și minorilor.

Comparativ cu anul 2004 au fost înregistrate mai puține cazuri pentru infracțiunile săvârșite cu aplicarea armelor de foc, explozivelor și grenadelor: numărul acestor infracțiuni s-a micșorat aproape de șaisprezece ori și a constituit 22 cazuri în anul 2008, din care 6 cazuri de omor, 5 cazuri de huliganism, 3 cazuri de fîlhării și cîte 1 caz de jaf și șantaj.

În anul 2008 contra persoanelor au fost comise 5,8 mii crime, în urma cărora au decedat 599 persoane cu 3 la sută mai mult comparativ cu anul 2004 (în anul 2005 – 627, în anul 2006 – 521, în anul 2007 – 564 persoane). Principalele cauze de deces fiind accidente rutiere (48,1%), omorurile (33,6%) și vătămrile intenționate (10,2%).

Din numărul total de infracțiuni înregistrate fiecare a treia este săvârșită de persoane în vîrstă aptă de muncă, dar fără ocupație. Ponderea infracțiunilor săvârșite de către minori sau cu participarea acestora a constituit 6,0% în total infracțiuni față de 8,0% în anul 2000.

În anul 2008 au fost relevate 12,9 mii persoane care au comis crime, comparativ cu 18,1 mii persoane în anul 2004, ce prezintă o reducere cu 28,6 la sută. Necătfînd la faptul, că numărul persoanelor relevate care au comis crime este în descreștere, ponderea persoanelor care au comis crime pentru prima dată rămîne a fi în creștere.

Numărul persoanelor relevate care au comis crime

| | 2000 | 2004 | 2005 | 2006 | 2007 | 2008 | 2008 în % față de 2007 |
|--|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|------------------------------|
| Total | 20144 | 18071 | 17878 | 17372 | 15301 | 12904 | 84,3 |
| din care: | | | | | | | |
| femei | 2177 | 2049 | 2099 | 2250 | 1870 | 1800 | 96,3 |
| minori | 3032 | 3178 | 2612 | 2160 | 1815 | 1554 | 85,6 |
| persoane apte de muncă, dar fără ocupație | 16546 | 15582 | 15049 | 13230 | 12006 | 10770 | 89,7 |
| în grup | 4404 | 3307 | 2879 | 2854 | 2046 | 1477 | 72,2 |
| în stare de ebrietate | 1535 | 951 | 737 | 672 | 399 | 224 | 56,1 |
| au săvîrșit crime pentru prima dată | 18308 | 16067 | 16325 | 16093 | 14198 | 12353 | 87,0 |
| anterior au comis crime | 1836 | 2004 | 1553 | 1279 | 1103 | 551 | 49,9 |

Numărul accidentelor rutiere, comparativ cu anul 2000, s-au majorat cu 11,2% și în anul 2008 au constituit 2869 cazuri. În urma acestora și-au pierdut viața 500 persoane, inclusiv 46 copii; paralel fiind înregistrate 3494 persoane traumatate, din care 682 copii.

Conform datelor Serviciului Protecției Civile și Situațiilor Excepționale a Ministerului Afacerilor Interne, numărul incendiilor în anul 2008 comparativ cu anul 2007 s-a micșorat cu 16,4 la sută, alcătuiind 2217 cazuri, ce au pricinuit economiei țării pierderi în valoare de 27,5 mil. lei. În rezultatul acestora au fost înregistrate 193 cazuri de deces, inclusiv 13 copii.

Numărul incendiilor și cazuri de deces

| | 2000 | 2004 | 2005 | 2006 | 2007 | 2008 | 2008 în % față de 2007 |
|---|------|------|------|------|------|------|------------------------------|
| Numărul incendiilor | 2794 | 2493 | 2700 | 2541 | 2652 | 2217 | 83,6 |
| Persoane care au decedat în urma incendiilor | 156 | 223 | 265 | 238 | 212 | 193 | 91,0 |
| din care, copii | 15 | 5 | 11 | 14 | 14 | 13 | 92,9 |
| Persoane traumatate | 28 | 48 | 51 | 53 | 54 | 58 | 107,4 |

VII. INFORMAȚIE SUCCINTĂ CU PRIVIRE LA SITUAȚIA SOCIAL-ECONOMICĂ A UTA GĂGĂUZIA

Industrie. Întreprinderile industriale cu genul principal de activitate industrială, conform datelor preliminare, au fabricat în anul 2008 producție în valoare de 581,5 mil. lei sau cu 11,9% mai mult decât în anul 2007. În luna decembrie curent indicele volumului producției industriale în prețuri comparabile a constituit 109,4% față de decembrie 2007.

Producția principalelor produse industriale

| | Decembrie 2008 | | 2008 | | |
|--|----------------|-----------------------------|------------|-------------------|------------------------------|
| | cantitatea | în % față de decembrie 2007 | cantitatea | în % față de 2007 | ponderea în total pe țară, % |
| Fructe prelucrate și conservate, t | 1345,0 | x | 4103,3 | 224,6 | 25,8 |
| Făină, t | 486,7 | 90,0 | 2785,0 | 85,0 | 5,8 |
| Nutrețuri gata pentru hrana animalelor, t | 8,6 | 66,2 | 108,4 | 47,7 | 0,5 |
| Pâine proaspătă, t | 30,1 | 97,7 | 340,7 | 98,2 | 0,3 |
| Produse de cofetărie făinoase, t | 1,1 | 78,6 | 9,0 | 89,1 | 0,05 |
| Divin, mii dal | – | x | 3,8 | 223,5 | 0,5 |
| Vinuri spumante, mii dal | 2,6 | 100,0 | 11,6 | 40,1 | 2,0 |
| Vinuri naturale din struguri, mii dal | 86,4 | 44,4 | 3432,8 | 124,6 | 24,9 |
| Vinuri de Porto, Madeira, Sheary, Tokay și altele, mii dal | 10,8 | 73,0 | 231,3 | 160,7 | 25,0 |
| Băuturi nealcoolice, mii dal | – | 0,0 | 8,8 | 48,1 | 0,2 |
| Tutun fermentat, t | – | 0,0 | 284,7 | 63,4 | 7,4 |
| Articole tricotate, mii buc. | 652,6 | 119,5 | 5966,1 | 74,7 | 35,1 |
| Pantaloni lungi și scurți, salopete și șorturi, mii buc. | 3,4 | 32,9 | 60,7 | 40,3 | 5,5 |
| Rochii și sarafane, mii buc. | – | 0,0 | 43,2 | 103,7 | 18,3 |
| Fuste și fuste-pantaloni, mii buc. | 3,5 | 41,0 | 70,9 | 61,6 | 24,0 |
| Bluze și cămăși pentru femei și fete, mii buc. | 6,5 | 26,0 | 191,5 | 100,6 | 16,0 |
| Energie termică, mii Gcal | 2,1 | 81,0 | 9,8 | 83,6 | 0,4 |

Agricultură. Recolta globală în întreprinderile agricole și gospodăriile țărănești (de fermier)¹ în anul 2008 s-a majorat considerabil față de anul precedent, și se prezintă prin următoarele date:

| | Mii tone ² | În % față de 2007 | Ponderea Găgăuziei în total producția pe întreprinderile agricole și gospodăriile țărănești (de fermier) ¹ pe țară, % | |
|--|-----------------------|-------------------|--|------|
| | | | 2007 | 2008 |
| Cereale și leguminoase boabe (exclusiv porumb pentru boabe) ³ | 1491,5 | de 2,9 ori | 11,1 | 9,7 |
| Porumb pentru boabe | 184,4 | de 6,8 ori | 8,3 | 7,5 |
| Floarea soarelui ³ | 175,6 | de 4,2 ori | 3,7 | 6,4 |
| Tutun | 6,1 | 106 | 17,7 | 18 |
| Legume de câmp | 5,9 | 163 | 0,8 | 0,7 |
| Fructe și pomușoare | 50,3 | 186 | 1,8 | 2,6 |
| Struguri | 250,1 | 131 | 15,3 | 17,1 |

La 1 ianuarie 2009, față de data respectivă a anului 2008, în gospodăriile de toate categoriile a scăzut efectivul de animale: de bovine – cu 9,3%, ovine și caprine – cu 6,0%, totodată efectivul porcinelor a crescut cu 25,1%. În întreprinderile agricole s-a majorat efectivul de animale de toate tipurile, cu excepția șeptelului de ovine și caprine, care a scăzut cu 26,9%.

Producția animalieră obținută în întreprinderile agricole se caracterizează prin următoarele date:

| | 2008 ² | | Ponderea Găgăuziei în total producție în întreprinderile agricole pe țară, % |
|--------------------------------|-------------------|-------------------|--|
| | total, tone | în % față de 2007 | |
| Creșterea vitelor și păsărilor | 569,0 | de 2,1 ori | 2,1 |
| Lapte de vacă | 974,9 | 89 | 6,1 |
| Lână | 10,0 | 73 | 19,0 |

¹ Cu suprafața terenurilor agricole de 10 ha și peste

² Conform datelor prealabile

³ În masă după finisare

În întreprinderile agricole din Găgăuzia în anul 2008 în comparație cu anul precedent volumul creșterii vitelor și păsărilor și vânzării pentru sacrificare (în masă vie) s-a majorat de 2,1 ori și respectiv de 1,5 ori. Micșorarea volumului producției de lapte de vacă a fost generată de scăderea efectivului mediu de vaci mulgătoare cu 25%. În rezultatul scăderii efectivului de ovine și producției medii pe o oaie s-a micșorat volumul producției de lână cu 27%.

S-a ameliorat păstrarea efectivului de animale în întreprinderile agricole. Nivelul mortalității bovinelor a constituit 1,9% (în anul 2007 – 2,8%), porcinelor – 4,6% (10,4%), ovinelor și caprinelor – 7,2% (7,7%).

Investiții în capital fix. În anul 2008, din contul tuturor surselor de finanțare au fost realizate 383,3 mil. lei investiții în capital fix (în prețuri curente), din care au fost efectuate lucrări de construcții-montaj în sumă de 216,1 mil. lei, ceea ce este respectiv cu 19,8% și cu 46,5% mai mult față de anul 2007.

În anul 2008 din contul propriu ale populației au fost date în folosință 136 case de locuit individuale cu suprafața totală de 15,2 mii m² fiind în creștere cu 2,4% față de anul 2007.

Organizațiile în antrepriză au executat lucrări de construcții-montaj în sumă de 117,2 mil. lei (în prețuri curente) care a constituit 93% față de anul 2007. Cota-parte a lucrărilor de reparații capitale și curente a constituit 43,3% în volumul total al lucrărilor în antrepriză executate.

Transporturi. În anul 2008 întreprinderile de transport auto (inclusiv întreprinderile cu alte genuri de activitate, care efectuează transportări auto de mărfuri contra plată și dispun de 10 și mai multe autovehicule de marfă proprii sau închiriate) au transportat 39,7 mii tone de mărfuri sau cu 5,9% mai mult comparativ cu anul 2007. Parcursul mărfurilor s-a majorat față de anul 2007 cu 2230,4 mii tone-km (cu 7,2%).

Cu autobuze și microbuze au fost transportați 908,6 mii pasageri, fiind în creștere cu 4,9% față de anul 2007.

Comerț cu amănuntul și servicii cu plată prestate populației. În anul 2008 prin unitățile comerciale au fost vândute mărfuri cu amănuntul în valoare de 663,3 mil. lei (3,1% din volumul total de vânzări pe țară), sau cu 20,6% mai mult decât în anul 2007.

Stocurile de mărfuri în rețeaua de comerț cu amănuntul la 1 ianuarie 2009 s-au cifrat la 159,2 mil. lei, în creștere cu 24,6% față de 1 ianuarie 2008.

În anul de referință unitățile oficial înregistrate au prestat populației servicii cu plată în sumă de 338,9 mil. lei (3,1% din volumul total de servicii pe țară), nivel mai superior cu 5,1%, decât cel realizat în anul 2007.

Munca. Conform datelor operative, salariul mediu lunar al unui lucrător în ianuarie-decembrie 2008 a fost de 1707 lei, inclusiv în luna decembrie – 1947 lei, respectiv cu 19% și cu 11% mai mult față de perioada similară a anului precedent.

Situația demografică. Conform datelor preliminare, în anul 2008 au fost înregistrați 1965 nou-născuți, 1747 persoane decedate și un spor natural al populației de 218 persoane. Rata natalității a constituit 12,3 născuți-vii la 1000 locuitori, iar rata mortalității generale – 10,9 decedați la 1000 locuitori.

În această perioadă au fost înregistrate 1497 căsătorii și 890 divorțuri.

Director general

Vladimir GOLOVATIUC

PRECIZĂRI METODOLOGICE

PRODUSUL INTERN BRUT

Produsul intern brut (PIB) – principalul agregat al sistemului conturilor naționale (SCN), reprezintă la etapa de producție suma valorii adăugate brute pe activități economice, iar la etapa de utilizare – valoarea bunurilor și serviciilor destinate pentru consumul final, formarea brută de capital și export.

Valoarea adăugată brută (VAB) corespunde producției totale de bunuri și servicii, diminuată cu consumul intermediar.

Consumul final reprezintă valoarea bunurilor și serviciilor utilizate pentru satisfacerea directă a necesităților umane, fie ele individuale sau colective. Consumul final acoperă consumul final al gospodăriilor, administrației publice și private.

Formarea brută de capital determină procurarea netă a bunurilor și serviciilor de către unitățile rezidente produse în perioada considerată, dar nu și consumate. Cuprinde formarea brută de capital fix și variația stocurilor.

Produsul intern brut se calculează în prețuri curente de bază, de piață (PIB nominal) și prețuri comparabile (PIB real).

Prețul de piață include marja comercială și cea de transport, impozitele de producție și import și exclude subvențiile de producție și import.

Pentru excluderea influenței diferitelor taxe de impozit și subvenții asupra structurii producției în diferite activități economice, valoarea adăugată brută se calculează în prețuri de bază.

Prețul de bază reprezintă prețul primit de producător pentru o unitate de bun și serviciu, excluzând impozitele pe produs și incluzând subvențiile pe produs.

Economia neobservată se definește ca ansamblul activităților „lipsă” în informația de bază utilizată la elaborarea conturilor naționale, fie din motivul că acestea sînt activități ascunse, ilegale, informale, sau că reprezintă producția gospodăriilor casnice pentru consum propriu, fie în rezultatul neajunsurilor în sistemul colectării datelor. Includerea acestora în conturile naționale se numește **măsurarea (estimarea) economiei neobservate**.

Producția în sectorul informal se determină ca activitate economică efectuată de întreprinderi necorporative neînregistrate ale gospodăriilor casnice și/sau talia cărora după numărul salariaților e sub censul stabilit și care produc producție destinată pieței.

Producția ascunsă în sectorul formal reprezintă producția legală neînregistrată de organele administrative și fiscale și neraportată lor de către agenții economici cu scopul evaziunii impozitelor, contribuțiilor de asigurări sociale, nerespectarea legii în privința salariului minim, a numărului de ore lucrate, necompletearea chestionarelor administrative, fiscale sau statistice etc.

Producția gospodăriilor casnice pentru consum propriu este determinată ca activitate economică, în rezultatul căreia gospodăriile casnice consumă sau acumulează bunurile și serviciile produse de ele înșăși.

Producția ilegală reprezintă producția de bunuri și servicii a căror vânzare, distribuire sau posesie este interzisă de lege și care în mod obișnuit este legală, dar devine ilegală cînd se realizează de persoane neautorizate.

INDUSTRIE

Valoarea producției industriale în prețuri curente include:

- valoarea producției fabricate de întreprinderile cu genul principal de activitate industrie, cuprinse în cercetare statistică lunară, care asigură în jurul la 80% din volumul anual de producție;

- valoarea producției fabricate de către întreprinderile mici și unitățile industriale secundare ale întreprinderilor cu genul principal de activitate altul decît industria, cuprinse în cercetare statistică anuală (calculată estimativ);

- valoarea producției întreprinderilor individuale, care nu sunt supuse cercetărilor statistice (calculată estimativ).

Indicele volumului de producție, în procente față de perioada corespunzătoare a anului precedent se calculează reieșind din valoarea producției în prețuri comparabile (prețuri medii ale anului precedent).

AGRICULTURĂ

Producția agricolă în expresie valorică este evaluată în prețuri curente, precum și în prețurile anului 2005 – pentru comparabilitate la calcularea indicatorilor relativi, și este determinată ca suma producției vegetale și animale. Producția globală în prețuri curente include, de asemenea, și valoarea serviciilor destinate pieței, prestate de către întreprinderile de deservire a agriculturii și întreprinderile agricole, gospodăriile țărănești producătoare de producție agricolă și servicii nedestinate pieței, prestate de instituțiile și organizațiile bugetare.

Volumul producției vegetale se determină prin mărirea recoltei globale a culturilor agricole. În expresie valorică, la valoarea recoltei globale se adaugă sporirea (sau se scad pierderile) valorii producției neteterminate în fitotehnie pe an, precum și valoarea cheltuielilor pentru înființarea și întreținerea plantațiilor multianuale pînă la intrarea pe rod.

Volumul producției animale se determină prin mărimea masei vii a prășilei obținute și sporului vitelor și păsărilor tinere crescute în curs de un an, a sporului în greutate al animalelor mature, obținut în urma îngrășării lor, precum și cantității de lapte, lână, ouă și alte produse animaliere obținute în procesul folosirii gospodărești a animalelor și păsărilor.

INVESTIȚII ÎN CAPITAL FIX

Investițiile în capital fix reprezintă totalitatea cheltuielilor îndreptate la crearea și reproducerea mijloacelor fixe – construcția nouă, lărgirea, reconstrucția și reutilizarea tehnică a întreprinderilor industriale, agricole, de transport, comerț și altele în funcțiune, cheltuielile pentru construcția locuințelor și obiectelor cu destinație social-culturală.

La investițiile în capital fix se referă cheltuielile pentru lucrările de construcții de toate tipurile, cheltuielile pentru montarea utilajelor, pentru achiziționarea utilajului care necesită și nu necesită montaj, prevăzut în devizele pentru construcții; pentru procurarea uneltelor de producție și a inventarului gospodăresc, incluse în devizele cheltuielilor pentru construcții; pentru achiziționarea mașinilor și utilajelor care nu intră în devizele pentru construcție; pentru alte lucrări și cheltuieli capitale.

TRANSPORTURI

Volumul mărfurilor transportate – cantitatea de mărfuri transportate, în tone.

Parcursul mărfurilor – volumul mărfurilor transportate, în tone-kilometri, adică deplasarea unei tone de marfă la un kilometru. Se calculează prin însumarea produsurilor obținute de la înmulțirea cantității mărfurilor transportate în tone cu distanța de transport în kilometri.

Pasageri transportați exprimă numărul persoanelor care au constituit obiectul transportului cu mijloacele de transport în perioada de raport, inclusiv estimările pasagerilor beneficiari de gratuități de transport.

Parcursul pasagerilor – volumul transportului de pasageri, în pasageri-kilometri, adică deplasarea unui pasager la un kilometru. Se calculează prin însumarea produsurilor obținute de la înmulțirea numărului pasagerilor transportați cu distanța de transport în kilometri.

Mărfuri și pasageri transportați, parcursul mărfurilor și pasagerilor se determină în baza datelor centralizate și prezentate de Î.S. „Calea Ferată din Moldova” și Administrația de Stat a Aviației Civile a Republicii Moldova, precum și datelor rapoartelor statistice centralizate pe transportul auto, fluvial și troleibuze.

Volumul mărfurilor transportate cu **transportul auto** cuprinde datele centralizate ale cercetărilor statistice exhaustive ale întreprinderilor cu activitatea principală transport auto, cât și întreprinderilor cu alte genuri de activitate, care efectuează transportări auto de mărfuri pentru terți (contra plată) și dispun de 10 și mai multe autovehicule de marfă proprii sau închiriate.

În **transportul feroviar** volumul mărfurilor transportate include transportul mărfurilor în trafic intern, mărfurile intrate (import) și ieșite (export) și cele în tranzit.

Pasagerii transportați și parcursul pasagerilor cu autobuze (inclusiv microbuze) – calculați în baza rapoartelor statistice primite de la persoane juridice și fizice care efectuează transportări de pasageri cu transportul public, exceptând transportările urbane realizate de întreprinderile individuale în orașele-reședință și orașele UTA Găgăuzia.

COMUNICAȚII

Indicatorii privind prestațiile și mijloacele de comunicații vizează întreprinderile de stat și societatea pe acțiuni care activează în acest domeniu.

TURISM

Datele privind capacitatea și frecventarea structurilor de cazare turistică colective provin din rapoartele statistice prezentate de agenții economici care administrează efectiv structurile de cazare turistică colective.

Datele pentru activitatea turistică provin din rapoartele statistice prezentate de agenții economici titulari de licențe de turism.

Prin **structură de cazare turistică** se înțelege orice construcție sau loc amenajat, destinat, conform proiectării și executării, pentru cazarea turiștilor.

Capacitatea de cazare turistică în funcțiune (exprimată în locuri-zile) reprezintă numărul de locuri de cazare puse la dispoziția turiștilor de către structurile de cazare turistică colective, ținând cont de numărul de zile în care acestea sînt deschise în perioada de raport, adică zilele în care a fost posibilă cazarea turiștilor.

Numărul de turiști cazați în structurile de cazare turistică colective cuprinde toate persoanele (cetățeni moldoveni și străini), care se deplasează într-un loc, altul decît acela în care își au reședința, pentru o perioadă mai mică de 12 luni și petrec cel puțin o noapte într-o structură de cazare turistică colectivă în locul vizitat, scopul principal al vizitei fiind altul decît acela de a desfășura o activitate remunerată în locul vizitat.

Înnoptarea reprezintă fiecare noapte pentru care o persoană este înregistrată într-o structură de cazare turistică colectivă, indiferent dacă fizic este prezentă sau nu în cameră.

Indicii de utilizare netă a capacității de cazare turistică în funcțiune se calculează prin raportarea numărului de înnoptări realizate la capacitatea de cazare turistică în funcțiune din perioada respectivă.

Turismul intern reflectă serviciile turistice prestate în locurile turistice din țară și vîndute de către titularii de licențe cetățenilor moldoveni.

COMERȚ CU AMĂNUNTUL ȘI SERVICII CU PLATĂ PRESTATE POPULAȚIEI

În **volumul total de vânzări cu amănuntul** se includ vânzările de mărfuri prin rețeaua de comerț cu amănuntul (inclusiv repararea autovehiculelor, obiectelor de uz casnic și personale), precum și cele comercializate prin sectorul neorganizat de comerț (piețe).

Evidența vânzărilor de mărfuri cu amănuntul se ține în prețuri curente, iar indicii care caracterizează evoluția acestora în diferite perioade de timp se calculează în prețuri comparabile.

În **volumul total de servicii cu plată** se includ încasările obținute de agenții economici și persoanele fizice (antreprenorii particulari) în urma prestării de către aceștia a serviciilor cu plată populației.

Evidența serviciilor cu plată prestate populației se ține în prețuri curente, iar indicii care caracterizează evoluția acestora în diferite perioade de timp se calculează în prețuri comparabile.

COMERȚ EXTERIOR

Datele din compartimentul "Comerțul exterior" sînt elaborate în baza declarațiilor vamale completate ulterior cu unele categorii de mărfuri (produse) transportate prin cablu, conducte (energie electrică, gaze naturale), evidența cărora se ține în baza rapoartelor statistice.

Volumul comerțului exterior reprezintă totalitatea bunurilor materiale care fac obiectul schimbului între țara noastră și alte țări, care măresc sau micșorează resursele materiale ale țării ca rezultat al intrării sau ieșirii lor din țară. În volumul comerțului exterior nu sînt incluse serviciile cu caracter material și nematerial.

Evaluarea exporturilor se efectuează în prețuri F.O.B. sau franco-frontiera țării exportatoare, a importurilor – în prețuri C.I.F. sau franco-frontiera țării importatoare. Exportul cuprinde și reexportul, adică mărfurile importate și apoi reexportate fără a fi supuse prelucrării.

Soldul balanței comerciale se calculează ca diferența dintre export și import.

PREȚURI

Indicele prețurilor de consum este un instrument de măsură care caracterizează și furnizează o estimare a evoluției de ansamblu a prețurilor mărfurilor cumpărate și tarifelor serviciilor utilizate de către populație pentru satisfacerea necesităților de trai într-o anumită perioadă (denumită perioadă curentă) față de perioada fixă (denumită perioadă de bază).

Rata lunară a inflației reprezintă creșterea prețurilor de consum într-o lună față de luna precedentă.

Indicele prețurilor producătorului la producția industrială determină evoluția prețurilor produselor industriale în primul stadiu al comercializării (fără taxa pe valoarea adăugată). Indicii sînt calculați lunar în baza observării statistice a prețurilor la 866 de produse reprezentative în 221 întreprinderi industriale.

Indicele prețurilor la producția agricolă vîndută de gospodăriile agricole se calculează în baza prețurilor medii reale stabilite la producția vîndută în perioada de raport, în procente față de anul de bază.

Indicele prețurilor în construcții – raportul prețurilor curente la lucrările de construcții montaj, înregistrate trimestrial în 100 organizații reprezentative, către prețurile de deviz ale anului 1991 (adoptate ca constante) și prețurile curente ale anului precedent.

FINANȚE

Bugetul public național reprezintă totalitatea veniturilor și cheltuielilor, formate ca elemente independente în sistemul bugetar.

Veniturile bugetului public național sînt impozitele și taxele, alte încasări, specificate de legislația în vigoare.

Cheltuielile bugetului public național sînt determinate de cheltuielile prevăzute de legea bugetară anuală în vederea satisfacerii necesităților societății, din care: acoperirea necesităților social culturale și de cercetări științifice, întreținerea aparatului de stat, acoperirea necesităților militare, achitarea datoriei de stat, acordarea de subvenții, dezvoltarea sectorului economic al statului etc.

Deficitul bugetar reprezintă depășirea cheltuielilor asupra veniturilor.

Excedentul bugetar reprezintă depășirea veniturilor asupra cheltuielilor.

SITUAȚIA SOCIALĂ

Veniturile medii disponibile ale unui membru al gospodăriei reprezintă totalitatea veniturilor bănești și în natură (evaluate în lei) obținute din diverse tipuri de activități.

Cheltuielile de consum pe un membru al gospodăriei casnice reprezintă totalitatea cheltuielilor curente pentru produse alimentare, nealimentare și servicii.

Minimul de existență reprezintă volumul minimal de bunuri materiale și servicii, necesare pentru satisfacerea cerințelor primordiale, asigurarea menținerii sănătății și susținerea viabilității omului.

Salariu nominal – plăți brute în bani sau în natură acordate salariaților de obicei peste intervale regulate de timp pentru timpul lucrat sau lucrul efectuat. În salariu se includ de asemenea plățile pentru timpul nelucrat, primele anuale, sezoniere sau alte prime acordate neregulat.

Salariul mediu lunar nominal al unui lucrător din economie (pe activități economice, raioane, municipii) – raportul între fondul de salarii (calculat pînă la careva rețineri) și numărul mediu de salariați luat ca bază la calcularea salariului mediu.

Salariu real – puterea de cumpărare a salariului nominal.

Indicele salariului real – raportul dintre indicele salariului mediu nominal și indicele prețurilor de consum.

Numărul pensionarilor – persoanele care primesc lunar o sumă bănească în calitate de asigurare materială pentru limita de vîrstă, invaliditate și de urmaș în conformitate cu legislația în vigoare.

Mărimea medie a pensiei se calculează ca raportul dintre suma pensiilor stabilite și numărul pensionarilor aflați la evidența organelor de protecție socială.

Populație activă din punct de vedere economic – persoane care furnizează forța de muncă disponibilă pentru producția de bunuri și servicii, incluzînd populația ocupată și șomerii.

Populație ocupată – persoane care desfășoară o activitate economică sau socială producătoare de bunuri și servicii în scopul obținerii unor venituri sub formă de salarii sau alte beneficii.

Șomeri conform criteriului BIM – persoane de 15 ani și peste, care în cursul perioadei de referință îndeplinesc concomitent următoarele condiții:

- nu au un loc de muncă și nu desfășoară o activitate în scopul obținerii unor venituri;
- sînt în căutarea unui loc de muncă, utilizînd în ultimele patru săptămîni diferite metode pentru a-l găsi;
- sînt disponibili să înceapă lucrul în următoarele 15 zile, dacă și-ar găsi imediat un loc de muncă.

Rata șomajului – raportul dintre numărul șomerilor și populația activă (șomeri plus populația ocupată).

Șomeri înregistrați – persoane apte de muncă, în vîrstă aptă de muncă, care nu au un loc de muncă, un alt venit legal și sînt înregistrați la agențiile pentru ocuparea forței de muncă ca persoane în căutare de lucru și care dau dovadă că doresc să se încadreze în muncă.

Numărul populației pentru anii intercenzitari se determină în baza rezultatelor ultimului recensămînt și a datelor referitoare la mișcarea naturală și migratorie dintre data recensămîntului și anul de referință. Totodată se ia în considerație și schimbarea numărului populației în rezultatul reorganizării teritorial administrative.

Sursa datelor pentru **mișcarea naturală a populației** sînt actele stării civile și buletinele statistice despre naștere, deces, căsătorie, divorț, întocmite de oficiile stării civile.

Ratele de natalitate, mortalitate, nupțialitate și divorțialitate sînt calculate ca raportul dintre numărul celor născuți, decedați, căsătoriți și divorțați pe parcursul anului și numărul mediu anual al populației stabile. Se calculează în promile.

Sursa datelor pentru **mișcarea migratorie a populației** este baza de date automatizată a Ministerului Dezvoltării Informaționale și a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova.

Morbiditate – cazuri de îmbolnăviri ale populației, înregistrate în anul curent cu diagnosticul stabilit pentru prima dată.

Criminalitatea – fenomen social juridic, care include infracțiunea săvîrșită pe un anumit teritoriu și pe parcursul unei perioade anumite de timp.

Infracțiune înregistrată – fapt obștesc periculos, relevat și luat la evidență oficial, în conformitate cu legislația penală în vigoare.